

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora și nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe.

„... războiul în care suntem acum implicați e posibil să dureze la fel de mult ca Războiul Rece și îl vom câștiga sau pierde în funcție de forțele noastre de spionaj”.

Tim Weiner, jurnalist la *The New York Times*
(„CIA: o istorie secretă”, 2007)

PERISCOP

Anul IX · Nr. 2 / 34 · aprilie - iunie 2016

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă
și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe**

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC :

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU

Academician Dinu C. GIURESCU

Prof. univ.dr. ing. Ștefan IANCU

Prof. univ. dr. Viorel ROMAN

– Universitatea Bremen, Germania

Prof. univ. dr. Emilian STANCU

REDAȚIA :

Redactor - șef

Ioan Popa

Secretar general de redacție :

Dan Sulugiuc

Colegiul de redacție :

G. Bărbulescu , A. Botez,

I. Constantin, Ov.M. Curea

Mariana Cistelecan, D. Ionescu,

M. Manea, P. Neghiu , I. Pavel

Grafica :

Dumitru Roșu

SUMAR

EDITORIAL

- Mesajul Peședintelui Iohannis de ziua rezervistului.....7**
Ziua rezervistului9
Este al șaptelea an consecutiv de când se sărbătorește, la 31 mai, Ziua Rezervistului Militar, instituită prin Hotărârea Guvernului României nr. 487 din 2010 în care se prevede că rezerviștii constituie un "corp socioprofesional" aparte, cu dimensiuni și caracteristici specifice, cu rol bine stabilit în strategia de apărare și securitate națională. (P.Neghiu)

SERVICII SPECIALE

- Binomul presedinte – servicii secrete si geopolitica Rusiei11**
Apărut la 16 mai 2016 sub egida Consiliului European pentru Relații Externe (un think-tank paneuropean) și intitulat "Putin's hydra: Inside Russia's intelligence services", studiul face o radiografie a raportului de forțe de pe scena politică rusă, cu accent pe angajarea structurilor de intelligence în susținerea obiectivelor majore ale politicii Kremlinului. (A. Omeag)
- Cum să prinzi o cârțiță?16**
Daunele produse de Ames sunt fără precedent în cadrul CIA. Pe durata celor nouă ani în care a fost spion el a dezvăluit identitățile a peste 30 de agenți operativi ai CIA și din cadrul altor servicii de spionaj occidentale. Cel puțin 10 ruși și est-europeni trădați au fost executați. Ames a dezvăluit, totodată, peste 100 de operațiuni sub acoperire. (Alecuș Fărău)
- Femeile și spionajul: acțiuni specifice în spațiul românesc23**
De la începutul Primului Război Mondial a fost un sentiment de solidaritate al tuturor românilor care luptau pentru crearea statului lor, încadrat între granițele etnice. Nu se pot omite femeile care au apărut, ca elemente extrem de eficiente, în acțiunile de spionaj. În majoritatea cazurilor, femeile acopereau acțiunea lor de spionaj, de culegere de informații cu o poveste de dragoste (Radu Ștefan Vergatti)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- Oficiul pentru Studierea Arhivelor Serviciului de Informații Est-german (STASI) își închide porțile, pe când și CNSAS?.....35**
Cercetarea arhivelor Securității ar fi trebuit să scoată la lumină documente valoroase. Nu a fost să fie așa. In afara unor documente ale fostei Securități, „cosmetizate” cu unele interpretări controversate a apărut însă o idee

păguboasă că persoanele cercetate în dosarele Securității sunt în corpore luptători anticomuniști și pentru drepturile omului (Andrei Zărnescu)

Agrointelligence – securitatea agroalimentară40

Nevoia unei culturi a securității alimentare devine imperativă în actualul context globalizat, în care conflictele asimetrice, prin efect de domino, pot deveni declanșatoare de insecuritate alimentară (I.P.).

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

Brexit - saltul în necunoscut.....42

Cea mai mare problemă căreia Bruxelles-ul va trebui să-i găsească o rezolvare rapidă este chestiunea legată de nivelul în continuă scădere al încrederii pe care o au proprii săi cetățeni în sustenabilitatea construcției europene și se afirmă de câțiva ani buni ca un fenomen care slăbește coeziunea dintre membri, iar exitul britanic poate fi privit mai ales ca o consecință a acestuia. (Cătălin Neagu)

Brexit și serviciile secrete.....50

Ieșirea Marii Britanii din UE va avea, cu certitudine, reverberații și în domeniul activității structurilor de intelligence, însă nivelul și consecințele acestora sunt, deocamdată, dificil de estimat. (Alexandru O.)

O nouă ordine mondială?.....54

Tot mai frecvent și mai insistent, în mediile academice, cercurile politice și mass-media se vehiculează ideea conform căreia omenirea s-ar îndrepta vertiginos sau chiar ne-am afla într-o Nouă Ordine Mondială. În politica internațională, puterea este ca vremea. Toată lumea vorbește despre ea, dar puțini înțeleg despre ce este vorba. (Botez Alexandru)

SUA: reconcilieri istorice pe continentul asiatic.....65

Participarea la Summit-ul G7, desfășurat în acest an la Ise-Shima în Japonia (26-27 mai), i-a oferit președintelui Barack Obama prilejul de a efectua două vizite istorice pe continentul asiatic. (Luiza Niță)

Dincolo de cortina întâlnirii papei Francisc cu patriarhul Kirill al

Rusiei70

Dacă rolul patriarhului Kirill, ca exponent al imperiului rus, în turneul său latinoamerican și în întâlnirea cu papa Francisc reiese destul de clar, care să fi fost cel al suveranului pontif? Să trezească spiritul uman din amorfire, din letargie, din fatalitate, din ticăloșie, inconștiență, nepăsare, egoism și rapacitate. S-a bucurat să creadă că și-a găsit un partener de drum în Kirill. Poate că l-a găsit. Rămâne de văzut cum și până unde vor merge împreună. (Ov. M Curea)

Rolul Germaniei în Europa79

Aceasta a fost tema principală a Sesiunii nr. 15765 a Asociației Internaționale Sonnenberg (ISA), desfășurată între 04 – 08.05.2016 la sediul ei principal din Sonnenberg - Oberharz Germania. Sintetizând rolul

Germaniei în Europa s-a subliniat că această țară trebuie să fie în primul rând o prietenă a Europei și a europenilor și nu un conducător politic (Petre Repcaru)

Basarabia și destinul ei secret.....90

Acesta este titlul unei culegeri de documente, cele mai multe ținute vreme îndelungată la secret, despre istoria zbuciumată a Basarabiei. Este vorba de o carte de mărturii și documente istorice, editată de Grup Media Litera, al cărei autor este Vasile Sturza, jurist și diplomat din Republica Moldova. (Ioan C. Popa)

MEMORIALISTICĂ-CONSEMĂNĂRI – DEZBATERI

Între papi și patriarhi: unitatea creștină96

Referitor la refacerea unității creștine, cei doi înalți prelați resping ca inacceptabil "uzul mijloacelor neloiale de a-i obliga pe credincioși să treacă de la o Biserică la alta, negând libertatea lor religioasă și tradițiile lor". O simplă privire în istorie ne arată cine a practicat prozelitismul. Biserica ortodoxă, sub aspect teritorial, este aceeași de la începuturi. Dacă e să vorbim despre "mijloace neloiale" atunci să analizăm cum au fost catolicizate America, Africa, Asia și chiar Europa (Petru Neghiu)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

Despre rugăciunea creștină (Preot Mirea Vîrtejanu).....101

MOZAIC CULTURAL

400 de ani de la moartea lui Shakespeare: omagiu marelui Will.....103

Cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la moartea marelui dramaturg, Academia Română alături de alte importante instituții ale statului au organizat simpozionul internațional SHAKESPEARE ÎN ROMÂNIA, SHAKESPEARE ÎN LUME la care au luat parte importanți specialiști în opera marelui Will, dintre care amintim pe Eugen Simion, Razvan Theodorescu, Radu Boroianu, Ion Caramitru, Emil Boroghină, Michael Dobson, Stanley Wells, Christie Carson și încă alți patruzeci de vorbitori . (Mihai Miron)

VITRINA CĂRȚILOR ȘI REVISTELOR

Ion Brad: „Alte cărți ale prietenilor mei” (Red).....108

Apostol D. Culea, în seria Personalități făuritoare ale „Mariei Uniri” – 1918 (Ion Constantin).....110

„CASA PRIETENIEI” – o revistă de promovare a relațiilor româno-chineze (I.P.).....113

Revista „LUMEA” - un proiect de succes (Petre Mărculescu & Ioan Românu).....115

„MESAGER BUCOVINEAN” – vești despre frații de la granița de nord a României (Redacția).....118

**„Limba română și arta comunicării în dezbateră Cenaclului
Periscop.....121**

**„PERISCOP” ÎN OGLINDA OPINIEI PUBLICE
“PERISCOP” - barometru al culturii de securitate - Curierul de
Vâlcea.....124**

**DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI
ÎN MEMORIAM: ARISTOTEL STAMATOIU.....129
Tot voi veți fi (Florica Dumitrescu).....131
Activități curente.....132**

Președintele României, domnul Klaus Iohannis a transmis marți, 31 mai a.c. un mesaj cu prilejul Zilei Rezervistului Militar. Mesajul a fost prezentat de către domnul general maior Mihai Șomordolea, Consilier de Stat – Departamentul Securității Naționale – Secretariat CSAT, la Adunarea festivă organizată de Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din MApN, la Cercul Militar Național.

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR MILITARI ÎN REZERVĂ ȘI ÎN RETRAGERE,

Aniversăm astăzi Ziua Rezervistului Militar, prilej cu care vă omagiem pe dumneavoastră, cei care ați ales să slujiți patria sub drapel și să o apărați necondiționat, punând interesele națiunii române mai presus de orice.

În calitate de Președinte al României, vă transmit întreaga prețuire pe care poporul român v-o poartă, pentru devotamentul, profesionalismul și spiritul de sacrificiu pe care dumneavoastră, militari în rezervă și retrageră, le-ați dovedit de-a lungul carierei profesionale.

Sunteți cei care ați vegheat la securitatea și apărarea țării, contribuind la reconstrucția și dezvoltare statului român. Mai presus de toate, ați fost artizanii noii instituții militare – o instituție modernă și profesională., Armata a devenit astfel un veritabil ambasador al României în lume și s-au creat premisele integrării țării noastre în structurile euroatlantice și europene.

Prin participarea dumneavoastră la un număr important de misiuni externe, alături de aliați sau parteneri, ați contribuit la menținerea păcii și stabilității pe toate meridianele globului. Atât în cadrul acțiunilor în teatrele de operații din Afganistan, Irak sau Balcanii de Vest, cât și în misiunile desfășurate în Africa și Asia, sub egida ONU, NATO sau UE, ați demonstrat,

în permanență, profesionalism și dăruire, luptând și apărând valorile noastre universale.

Aceste realizări remarcabile ale dumneavoastră și ale camarazilor care sunt în activitate au creat României o imagine pozitivă în plan extern, ca partener responsabil, ca aliat credibil și capabil să se adapteze permanent provocărilor mediului de securitate, regional și global.

Îmi este cunoscut faptul că mulți dintre cei trecuți în rezervă înaintea termenului continuați să vă implicați în viața comunităților din care faceți parte, în educarea tinerei generații în spiritul patriotismului. Exemplul personal de responsabilitate și devotament, de experiență și pregătire, constituie, pentru generațiile tinere de cadre active, un reper demn de urmat.

Consider că preocuparea permanentă pentru asigurarea unor condiții decente de viață pentru cadrele militare în rezervă sau în retragere, inclusiv prin adaptarea legislației, trebuie să fie dovada respectului și aprecierii statului față de dumneavoastră.

Pentru maniera în care ați înțeles să vă sluiți patria, pentru dăruirea și abnegația de care ați dat dovadă, în numele meu personal și al tuturor românilor, vă mulțumesc!

În această zi aniversară, îmi exprim deplina apreciere față de tot ceea ce ați realizat de-a lungul carierei dumneavoastră, față de ceea ce faceți în prezent și vă transmit tuturor celor aflați în rezervă sau în retragere sincere urări de sănătate, împliniri pe toate planurile, alături de cei dragi!

La mulți ani!"

***Președintele României,
Klaus Werner Iohannis***

ZIUĂ REZERVISTULUI MILITAR

Este al șaptelea an consecutiv de când se sărbătorește, la 31 mai, Ziua Rezervistului Militar, instituită prin Hotărârea Guvernului României nr. 487 din 2010 în care se prevede, la art. 3 că "prin rezervist militar se înțelege orice persoană care deține grad militar în rezervă sau în retragere".

În Expunerea de motive la actul normativ menționat, semnat de primul-ministrul României, contrasemnat de miniștrii instituțiilor de apărare și securitate națională, având și avizul ministrului Justiției, se arată că rezerviștii constituie un "corp socioprofesional" aparte, cu dimensiuni și caracteristici specifice, cu rol bine stabilit în strategia de apărare și securitate națională.

Cadrele militare de informații externe în rezervă și în retragere aflate la vârste și în situații în care nu mai pot face față provocărilor de pe frontul nevăzut sunt, în marea lor majoritate, în disponibilitatea de a valorifica experiența dobândită de-a lungul întregii perioade postbelice prin diferite alte forme de participare la viața socială, inclusiv prin activități specifice în cadrul Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageri. După cum s-a constatat și la recenta Adunare generală anuală din luna mai a.c. la această sărbătoare, Asociația noastră se prezintă mult mai consolidată, cu structuri statutare funcționale, chiar cu un statut cu prevederi noi, acceptate de instanța judiciară. S-au luat măsuri de implicare a Asociației prin consultanță de specialitate în procesul de întocmire a cererilor pentru recalcularea pensiei potrivit Legii 223/2015. Suntem singura Asociație din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională care a venit, în acest fel, în sprijinul membrilor săi, pensionari, pentru a ușura procesul de încadrare în prevederile noii legi a pensiilor militare de stat. Alte obiective statutare ale Asociației sunt în permanență urmărite de către conducerea executivă a acesteia, toate ținând spre apărarea demnității și onoarei militare a elitei intelligence-ului românesc. Nu în ultimul rând, menționăm participarea membrilor Asociației la activități culturale, atât prin revista Periscop, cât și nemijlocit în spațiul public, contribuind astfel la dezvoltarea culturii de securitate, a culturii politice, a patriotismului și educării tinerei generații în spiritul valorilor naționale și europene.

În mesajul adresat Asociației, la această sărbătoare, directorul Serviciului de Informații Externe, arăta: "Cu prilejul aniversării Zilei Rezervistului Militar, îmi revine deosebita onoare de a Vă transmite, Dumneavoastră și tuturor cadrelor militare în rezervă și în retragere

provenite din Serviciul de Informații Externe, cele mai calde felicitări și urări de bine”.

Împărtășind bucuria acestui moment aniversar, Vă doresc în continuare mult succes în activitatea desfășurată.

La mulți ani!"

Și președintele României, domnul Klaus Werner Iohannis a adresat un mesaj militarilor în rezervă și în retragere, pe care revista Periscop îl publică integral, în care se spune: "În calitate de Președinte al României, vă transmit întreaga prețuire pe care poporul român v-o poartă, pentru devotamentul, profesionalismul și spiritul de sacrificiu pe care dumneavoastră, militari în rezervă și în retragere, le-ați dovedit de-a lungul carierei profesionale".

Poate niciunde mai mult nu s-a regăsit aprecierea de devotament, profesionalism și spirit de sacrificiu, decât de-a lungul întregii existențe a spionajului românesc, indiferent de vremelnicele personalități și orânduiele sociopolitice prin care a trecut țara noastră cel puțin după a doua conflagrație mondială a secolului al XX-lea: cadrele de informații externe ale României au avut și au un singur comandant suprem, căruia i-au jurat credință: poporul român. Acesta și numai acesta a măsurat participarea militarilor din structurile consecutive de informații externe la formarea/dezvoltarea României moderne, în plan politic, economic, al relațiilor multilaterale internaționale și, de ce nu, al evoluției lumii contemporane.

Fie-mi îngăduit ca, în virtutea atribuțiilor statutare, să adresez generalilor, ofițerilor, maiștrilor militari și subofițerilor membri ai Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră, precum și tuturor rezerviștilor proveniți din Serviciul de Informații Externe, dar și din celelalte structuri de apărare, ordine publică și securitate națională, urări de sănătate, de viață îndelungată în demnitate, aprecieri pentru întreaga carieră activă și în cadrul Asociației.

La mulți ani rezerviști!

***Președintele
Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere provenite din S.I.E.
Gl. bg. (r) Petru NEGHIU***

BINOMUL PRESEDINTE – SERVICII SECRETE SI GEOPOLITICA RUSIEI

Recent, Mark Galeotti, profesor la Centrul pentru Afaceri Globale al Universității New York și expert pe probleme ale spațiului post-sovietic, a publicat un studiu interesant despre rolul și locul serviciilor secrete ale Federației Ruse în timpul mandatelor președintelui Vladimir Putin.

*Apărut la 16 mai 2016 sub egida Consiliului European pentru Relații Externe (un think-tank paneuropean) și intitulat **“Putin's hydra: Inside Russia's intelligence services”**, studiul face o radiografie a raportului de forțe de pe scena politică rusă, cu accent pe angajarea structurilor de intelligence în susținerea obiectivelor majore ale politicii Kremlinului.*

Rezumat

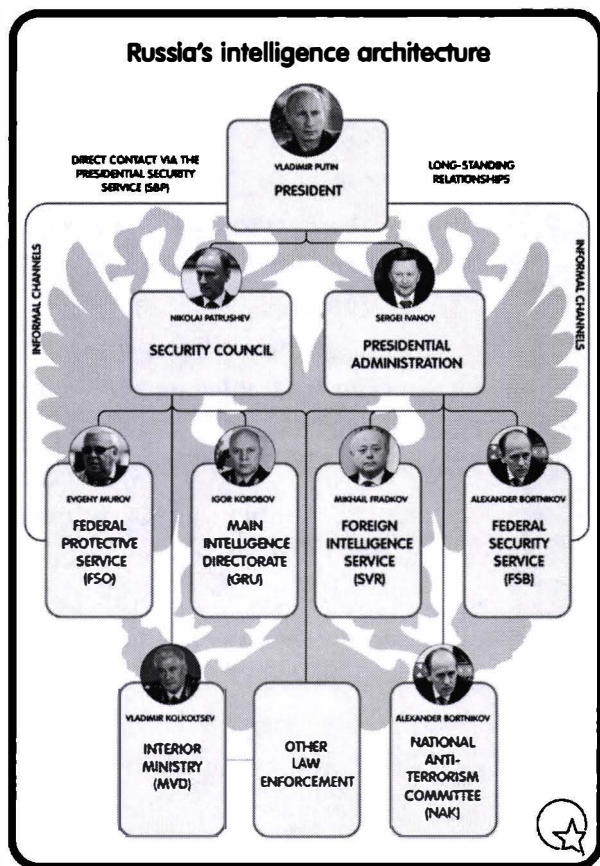
- Structurile ruse de intelligence sunt angajate plener într-o campanie activă și agresivă de susținere, prin măsuri specifice, a agendei geopolitice a Kremlinului. Spionajul și celelalte servicii speciale inițiază și conduc operațiuni clandestine pentru sabotarea și destabilizarea unor guverne europene, în scopul susținerii intereselor economice ale Federației Ruse sau al anihilării adversarilor politici.
- Moscova a dezvoltat o multitudine de servicii de intelligence și de structuri de securitate, urmărindu-se încurajarea asumării riscului și diversificarea surselor de informare. Strategia a generat și consecințe

neproductive pentru Kremlin, pe fondul fricțiunilor permanente dintre acestea.

- Capacitatea de colectare a informațiilor este enormă, însă managementul procesului de evaluare și diseminare a datelor a rămas în urmă. Pe acest fond, potențialul structurilor de intelligence de influențare a strategiilor de politică externă este limitat.

“Rușii – afirmă Mark Galeotti - sunt adepții unei activități permanente și agresive de culegere a informațiilor, bazată pe resurse

financiare importante și o cultură de securitate specifică Moscovei, care vede peste tot numai dezinformări și programe secrete ostile Federației Ruse, chiar și acolo unde acestea nu există.”

- Europa trebuie să monitorizeze cu profesionalism toate mișcările Federației Ruse, să investească resurse și voință politică în consolidarea propriilor structuri de contraspionaj, să controleze fluxul sumelor de bani de proveniență dubioasă și, mai ales, să elimine slăbiciunile din actele de guvernare ale țărilor UE și

unele tensiuni intracomunitare, speculate cu abilitate de Kremlin.

Vladimir Putin și capetele hidrei

Titlul studiul analistului Mark Galeotti pornește de la un eveniment, aparent, banal: la 7 octombrie 2014, cu prilejul aniversării împlinirii vârstei de 62 ani de către președintele Vladimir Putin, un grup de “artiști-cetățeni” a organizat, la Moscova, o expoziție de pictură/grafică sub deviza “*Cele 12 munci ale lui Putin*”, în care liderul de la Kremlin era comparat cu legendarul erou elen Hercule.

Unul dintre exponate sugerează o *paralelă între lupta lui Hercule cu hidra din Lerna și eforturile președintelui Vladimir Putin de atenuare a sancțiunilor comunității internaționale* (după anexarea Peninsulei Crimeea). În pictogramă, observăm că virilul Putin este angajat într-o luptă acerbă cu capetele hidrei (atacă Uniunea Europeană, Canada și Japonia, după ce tăiase deja unul dintre capete – SUA!).

Rusia și serviciile sale secrete trăiesc din amintiri !

Observator atent al evoluțiilor interne post-sovietice din Rusia și bun cunoscător al mentalității locatarilor de la Kremlin, Mark Galeotti a intervievat foști și actuali responsabili ai structurilor rusești de intelligence, care i-au confiat, sub protecția anonimului, cum funcționează în realitate serviciile de spionaj și contraspionaj.

Concluzionând că *percepția europenilor despre structura, misiunile și forța serviciilor secrete rusești este incompletă și bazată pe clișee depășite*, Mark Galeotti formulează următoarele opinii mai semnificative:

► Departe de epoca în care KGB și GRU făceau să tremure zidurile Kremlinului, actualele servicii secrete ale Federației Ruse sunt, în realitate, divizate și măcinate de dispute interne, iar rezultatele muncii lor specifice ar putea aduce prejudicii pe termen lung chiar “tătucului” acestora – președintele Vladimir Vladimirovici Putin.

► Mitul conform căruia serviciile de informații și agențiile de securitate dețin frâiele puterii la Moscova a căzut odată cu destrămarea fostei Uniuni Sovietice. În prezent, acestea sunt subordonate total Kremlinului, iar președintele Vladimir Putin are obiceiul de a le pune deseori să lucreze unele împotriva altora, pentru a le testa loialitatea.

De altfel, structurile rusești de informații/contrainformații nu mai formează de mult un tot unitar, ci unități separate, cu interese adesea divergente și a căror solidaritate de breaslă dispare cel mai adesea în două cazuri: fuga de responsabilitate și/sau fructificarea unor oportunități financiare avantajoase.

“Serviciile secrete rusești - susține același analist -sunt victime ale disputelor intestinale încă din 2004...Estomparea limitelor de activitate a exacerbant antagonismele între structurile de intelligence nu doar în ceea ce privește competențele (acces la resursele de finanțare sau la nivelele superioare de decizie politică), ci și în legătură cu avantajele financiare, considerate vitale pentru a supraviețui.”

► Deseori, agențiile de intelligence dublează munca altora, schimbul firesc de informații lăsând locul concurenței acerbe pentru a satisface decidenții politici. Dorința de *“a ieși în față”* cu rezultate rapide are, însă, consecințe negative în ceea ce privește calitatea analizelor, de multe ori sintezele prezentate președintelui fiind *“îmbunătățite”* de șefii ierarhici pentru a le face mai pe placul așteptărilor Kremlinului. Serviciile secrete au căzut astfel în capcana orgoliului prezidențial, evitând să informeze corect sau să conteste cumva viziunile geostrategice ale Moscovei.

► Prizoniere ale stării de spirit din epoca Războiului Rece, conform căreia *“dacă Occidentul pierde, noi vom câștiga”*, serviciile secrete rusești acționează tot mai agresiv în străinătate, asasinatele caracteristice fostului NKVD sau KGB revenind în actualitate. Dacă, din punct de vedere tactic, asemenea operațiuni ar putea părea eficiente, în plan strategic sunt o catastrofă, alimentând perceperea Rusiei ca o amenințare imprevizibilă pentru democrațiile occidentale.

► Guvernele țărilor Uniunii Europene ar putea diminua acțiunile serviciilor secrete rusești în propriile țări printr-o abordare mai responsabilă a raporturilor cu Moscova, paralel cu sporirea capacității structurilor de securitate de a produce *“anticorpii”* necesari imunizării împotriva operațiunilor de spionaj și influență politică ale Moscovei.

► Președintele Vladimir Putin controlează Comunitatea de informații pe care și-a creat-o: o hidră puternică, multicefală și...ascultătoare ! Este

posibil, însă, ca un asemenea monstru să fie scăpat de sub control, iar planurile Rusiei de redobândire a statutului de superputere deținut de Uniunea Sovietică să rămână, în continuare, doar un vis!

Opiniile profesorului Mark Galeotti sunt, în general, pertinente și doresc să tragă un semnal de alarmă asupra impredictibilității și agresivității politicii externe a Kremlinului. Nu cu aceeași obiectivitate se vorbește, însă, despre unele structuri de intelligence, îndeosebi despre Serviciul de Informații Externe al Federației Ruse (Slujba Vneșnei Razvedki), în cadrul căruia (nu ne convine, dar trebuie să recunoaștem!) lucrează unii dintre cei mai abili profesioniști din lume în materie de spionaj.

A.Omeag

CUM SĂ PRINZI O CÂRTIȚĂ ?

Din antichitate până în prezent femeile au jucat roluri importante în lumea spionajului. Aceste personalități dinamice și inteligente sunt uneori ignorate în istorie, cu toate că și ele au servit cauze nobile pentru care au luptat, la fel ca și bărbații. În prezent, femeile sunt tot mai des atrase în munca de informații, încredințându-li-se sarcini și misiuni tot mai complexe. Este și cazul doamnei Jeanne Vertefeuille, care a dobândit notorietate pentru modul cum a condus operațiunea de descoperire a celei

mai periculoase cârtițe din istoria CIA: Aldrich Ames

Aldrich Ames, ofițer CIA cu o vechime de aproape trei decenii, a fost arestat în luna februarie 1994 pentru spionaj. Ames și-a folosit importantul post din Directoratul pentru

Echipa care l-a vânat pe Ames (Jeanne Vertefeuille în centru)

Operațiuni al CIA pentru a furniza informații Moscovei, compromițând sursele sovietice care lucrau pentru agenție. Pentru trădarea sa, Ames a fost condamnat la închisoare pe viață, fără posibilitatea eliberării condiționate.

Sandra Grimes și Jeanne Vertefeuille, veterane ale serviciului clandestin al CIA, au fost în prima linie a unui mic grup având misiunea de a-l descoperi pe trădătorul din mijlocul lor. Recent, ele și-au dedicat cartea pe care au scris-o (*Cercul trădării: Povestea trădătorului Aldrich Ames și a agenților pe care i-a trădat*), despre descoperirea cârtiței Ames a generalului Dmitri Poliakov din GRU (serviciul de spionaj militar sovietic) și celorlalți agenți din fosta URSS care și-au riscat viețile punându-se în slujba Statelor Unite.

Din păcate, chiar înainte de apariția cărții, Jeanne Verteuffille s-a stins din viață la sfârșitul anului 2012 la vârsta de 80 de ani, Sandy Grimes fiind cea care a prezentat activitatea sa alături de Jeanne Verteuffille.

Autoarele își prezintă eroii ale căror povești au simțit că merită să fie relatate și aduse la cunoștința publicului. Este cazul cu totul special al generalului Poliakov, pe care ele îl consideră că ar fi fost "Bijuteria Coroanei" pe timpul când au activat pentru agenția americană de spionaj. Timp de peste două decenii (1962-1985) acesta a furnizat informații excepționale, fiind socotită cea mai bună sursă a spionajului american pe timpul Războiului Rece (*Lumea* nr.11(224)/2011). Chiar la începutul anilor '60 el a ajutat la descoperirea a patru americani recrutați de GRU. Poliakov a fost compromis prima dată de trădătorul Robert Hanssen în 1979, după care a fost nevoit să se retragă din activitate. Apoi, în 1985 după ce a fost identificat și deconspirat de Ames ca spionând pentru Statele Unite, a fost executat de sovietici.

Prima parte a cărții "*Cercul trădării*" relatează despre sursele americane pe care Ames le-a dezvăluit KGB-ului, acesta fiind responsabil pentru executarea a cel puțin 10 ofițeri de informații sovietici și întemnițarea multor alora. Referindu-se la un alt caz celebru, cel al lui Adolf Tolkacev, care a furnizat un mare număr de informații despre rachetele, radarele și alte sisteme militare, se arată: "Tolkacev ne-a dat sute de role de film, care au schimbat direcția propriilor cercetări, salvând guvernul de la cheltuirea a miliarde de dolari". Banii au fost desigur o motivație importantă pentru Tolkacev, dar autoarele consemnează că el a fost și un anticomunist. Dacă n-ar fi avut autorizație de acces la documente secrete pe care a folosit-o pentru a sustrage documente secrete pe care le-a furnizat CIA, probabil că ar fi fost un disident activ. După cum se știe, și Tolkacev a plătit cu viața în 1986, atunci când un alt trădător al CIA, Edward Lee Howard, l-a divulgat KGB-ului.

Pe timpul activității în contraspionaj a celor două temerare doamne, exista problema defectorilor trimiși deliberat de Moscova pentru a furniza informații false ori înșelătoare Occidentului. De exemplu, Iuri Nosenko, care a dezertat în 1964, imediat după Anatoli Golișin, avertizase că orice

defectare care-i va urma va fi una falsă și desemnată de KGB să dezinformeze Vestul asupra informațiilor furnizate de el.

Autoarele au folosit asemenea cazuri pentru a atrage atenția asupra unei controverse de decenii a birocraților din CIA. Pe de o parte erau cei care, precum veteranul șef al contraspionajului James Angleton, erau favorabili teoriei așa-numite a "Complotului monstruos" susținând că, de fapt, dezertorii erau controlați de KGB. De cealaltă parte erau cei care, asemenea autoarelor, nu credeau în posibilitatea unor astfel de penetrări. Ele considerau că Moscova n-ar fi putut avea totală încredere în ofițerii de informații sovietici deținători de asemenea secrete atunci când ar ajunge să fie controlați de un serviciu străin. A fost o dispută care, probabil, va rămâne nesoluționată până când vor fi deschise toate arhivele KGB-ului.

A doua parte a cărții descrie acțiunile pe care agenția le-a întreprins atunci când acțiunile contraspionajului sovietic începuseră să producă pierderi în rândul surselor americane, după iunie 1985. CIA trebuia să stabilească dacă exista vreo cârtiță în interiorul organizației, dacă comunicațiile erau decriptate ori dacă operațiunile KGB-ului erau desemnate pentru a dezinforma agenția americană despre pierderile suferite.

Cartea analizează pe scurt problema defectorilor sovietici trimiși către agenție și controlați de sovietici. Autoarele insistă pe ideea că dezertări false aproape că nu au existat, aceasta necorespunzând cu concepția sovieticilor pentru dezinformare. Însă, după cum chiar autoarele admit, de exemplu, ofițerul KGB Aleksandr Jomov, cel care a încercat să defecteze în 1988, era trimis tocmai ca să inducă în eroare despre pierderile pe care le suferise agenția pe spațiul sovietic. De asemenea, teoria autoarelor omite să țină seama de multele anomalii nesoluționate, contradicțiile și coincidențele din jurul unor cazuri de defectori.

Chiar și cu aceste mici observații, "*Cercul trădării*" are avantajul de a fi fost scrisă de două profesioniste ale contraspionajului și nu de ziariști sau universitari, dispunând de autoritatea informațiilor surselor sovietice care le-au fost furnizate pe timpul Războiului Rece până când Ames le-a trădat. Datorită apariției în public a unor materiale clasificate și cazuri de operațiuni ale agenției, i-a luat trei ani conducerii CIA să aprobe publicarea cărții.

Autoarele menționează însă că 90% din disputele lor pe această temă cu instituția în care au lucrat au fost soluționate în favoarea lor.

* * *

Așa cum am prezentat la început, din primăvara anului 1985 până în februarie 1994, Aldrich Ames a fost maestrul spionajului Moscovei în interiorul CIA. De pe această poziție, el a trădat zeci de agenți recrutați de CIA; zece dintre ei au fost executați, ceilalți au fost trimiși în Gulag. De asemenea, Ames a divulgat KGB-ului sute de operațiuni ale CIA.

Pentru descoperirea periculoasei cârțițe s-a constituit o echipă de profesioniști deosebiți, la conducerea căreia s-a aflat doamna Jeanne Vertefeuille, considerată eroina acestei investigații istorice. La prima vedere, această alegere părea nepotrivită pentru o misiune atât de dificilă, dar faptele au infirmat o asemenea prejudecată. A fost predestinată acestei misiuni. De ani de zile Jeanne Vertefeuille trudea liniștită în serviciul de contraspionaj al Diviziei sovietice din CIA. De exemplu, dacă un colonel KGB care activase la Copenhaga în urmă cu un deceniu apăruse acum la New Delhi sub o altă identitate, Jeanne cunoștea acest lucru.

Nu a fost niciodată căsătorită. CIA era viața ei. Locuia în apropiere de sediul CIA din Langley, astfel că obișnuia să meargă pe jos la serviciu. Îi plăcea să lucreze în anonim.

Vorbea franceza, limbă în care numele său înseamnă „frunză verde”. Fusese la post în Etiopia, Finlanda, Olanda și șefa stației din Gabon, într-o instituție în care puține femei acced într-o asemenea poziție. Era o recunoaștere a profesionalismului ei, care va fi încununat de strălucita rezolvare a cazului Ames.

Pe scurt, aceasta era doamna care, în fruntea unei mici echipe, trebuia să depisteze periculoasa cârțiță din inima celei mai puternice agenții de spionaj din lume – CIA.

Dar iată cum a decurs operațiunea de prindere în flagrant a trădătorului Aldrich Ames:

În seara zilei de 9 septembrie 1993, Aldrich H. Ames și soția sa, Rosario, au ieșit din casa de un milion de dolari în care locuiau, în Arlington,

Virginia, și s-au deplasat cu mașina lor marca Jaguar la o serată a părinților organizată la școala urmată de fiul lor în Alexandria, Virginia. Ei au traversat râul Potomac și au intrat în Districtul Columbia, urmăriți din umbră de FBI. Mașina a ajuns într-o fundătură și a întors pe o alee. Cuplul s-a întors apoi acasă.

Câteva zile mai târziu, într-o seară, Ames a ieșit să ducă gunoiul. Când echipa de supraveghere a căutat în tomberonul lui Ames, a descoperit fragmente dintr-o foaie de hârtie. Reconstituită, pagina i-a oferit FBI-ului primul indiciu solid care confirma că Ames era spion.

Experții în contraspionaj din FBI care au tradus nota au concluzionat că „B se referea la Bogota, Columbia, „Nord” era o locație, iar „Țeava” era un loc secret de întâlnire utilizat de intermediarul său pentru a transfera mesaje, instrucțiuni și bani.

FBI cunoștea mișcările lui Ames deoarece, cu mai multe luni înainte, agenții de contraspionaj înaintaseră o adresă către Curtea de Supraveghere a Activităților de Spionaj Extern pentru a primi permisiunea de a asculta convorbirile telefonice ale lui Ames și pentru a intra pe ascuns în casa acestuia cu scopul de a instala camere video, microfoane și pentru a-i controla computerul.

Dintr-o conversație telefonică, FBI știa că drumul cu mașina până la fundătură fusese o procedură de spionaj: Ames voise să vadă un semn făcut cu creta pe o cutie poștală utilizată pe post de locație semnalizată, confirmând că un colet cu informații pe care îl livrase în ziua respectivă la căsuța poștală impersonală fusese ridicat de unul dintre intermediarii săi, ofițer în cadrul SVR – Serviciul de Spionaj Extern al Federației Ruse, succesorul KGB-ului.

Ames a reușit să ajungă la Bogota, aflat încă sub supraveghere, în noiembrie 1993. FBI a continuat să-l urmărească și să strângă dovezi, sperând să-l surprindă preluând sau primind materiale. În cele din urmă, îngrijorați de faptul că intermediarii săi ruși începeau să se neliniștească, agenții FBI au trecut la finalizarea cazului. Ames a fost arestat pe 24 februarie 1994, în ziua în care urma să plece la Moscova pentru o întâlnire oficială a CIA cu specialiștii ruși ai serviciului de narcotice. Soția sa, Rosario,

a fost și ea arestată deoarece avea calitatea de „element de sprijin”.

Vânătoarea de cârțițe care a luat sfârșit cu arestarea lui Ames, începuse în 1986, la câteva luni după ce acesta se hotărâse să trădeze în favoarea Uniunii Sovietice. La un moment dat, în 1985, oficialii CIA și-au dat seama că un număr de agenți din Uniunea Sovietică fuseseră compromiși, reduși la tăcere sau executați. Însă abia în 1986 oficialii din cadrul Directoratului de Operațiuni au alcătuit un mic grup de vânători de cârțițe, condus de Jeanne Vertefeuille, o expertă în contraspionajul sovietic.

După cercetarea a nenumărate dosare și punerea cap la cap a informațiilor, Vertefeuille și vânătorii ei au stabilit că în jur de 20 de angajați CIA dispuneau de acces la operațiunile și informațiile legate de Uniunea Sovietică. Unul dintre angajați era Ames, un ofițer de contraspionaj. Apoi, în 1991, CIA și-a unit forțele cu FBI pentru a alcătui o unitate comună de investigație.

Ames a fost în cele din urmă identificat ca suspect, după ce unul dintre investigatorii lui Vertefeuille, descoperise că el depozita cu regularitate sume mari de bani într-un cont bancar, la scurtă vreme după ce lua masa de prânz cu un diplomat din cadrul ambasadei sovietice – ofițerul de legătură cu Ames. Acele întâlniri erau cunoscute de CIA pentru că Ames se oferise voluntar să cultive și să încerce să recruteze oficiali sovietici aflați la post la Washington.

Vertefeuille a comunicat FBI-ului bănuilile legate de Ames, iar acesta a preluat cazul, căruia i-a dat numele de cod *Nightmover*. FBI l-a plasat pe Ames sub supraveghere totală, adunând dovezile necesare condamnării lui la închisoare pe viață.

După ce a fost prins, Ames a pledat vinovat pentru infracțiunea de spionaj și a fost condamnat la închisoare pe viață fără eliberare condiționată. A fost de acord să colaboreze cu CIA și FBI în schimbul unei sentințe mai ușoare pentru Rosario, care a primit o condamnare la 63 de luni de închisoare. Pentru bună purtare, perioada putea fi scurtată la 42 de luni. În închisoare, Ames a continuat să negocieze, încercând să coopereze în schimbul unor privilegii suplimentare. După ce și-a ispășit pedeapsa, Rosario Ames s-a întors în Columbia.

O investigație ulterioară realizată de inspectorul general al CIA a descoperit că Ames era de fapt alcoolic, că era dezordonat și nu reușea să „îndosarieze la timp sau deloc acte pentru contabilitate, raportări ale unor contacte și documentele privind călătoriile în străinătate” sau „transporta documente secrete în afara clădirilor CIA”. Investigatorii au mărturisit că au fost „negativ impresionati de tolerarea defectelor profesionale ale lui Ames și indiferența față de sarcinile sale profesionale”.

Autoarele menționează că vânătoarea trădătorului le-a luat nouă ani, timp cu mult mai mare decât se planificase, aceasta datorându-se nenumăratelor blocaje birocratice și frecventelor schimbări de priorități din activitate. Pentru a avea succes, echipa a trebuit să depășească importanta rezistență de mentalitate din interiorul CIA, unde se excludea ideea că cineva din cadrul agenției ar putea fi vinovat de trădare.

Daunele produse de Ames sunt fără precedent în cadrul CIA. Pe durata celor nouă ani în care a fost spion, mai întâi pentru Uniunea Sovietică și apoi pentru Rusia, el a dezvăluit identitățile a peste 30 de agenți operativi ai CIA și din cadrul altor servicii de spionaj occidentale. Cel puțin 10 ruși și est-europeni trădați au fost executați. În 1996 Congresul a autorizat acordarea cetățeniei americane văduvelor și copiilor celor pe care i-a trădat Ames. Ames a dezvăluit, totodată, peste 100 de operațiuni sub acoperire, inclusiv existența tunelelor utilizate pentru interceptarea comunicațiilor sovietice într-o clădire din afara Moscovei și proiectul "Absorb", un dispozitiv folosit pentru contorizarea numărului de focoașe nucleare transportat de rachetele intercontinentale sovietice.

Nu se cunoaște nicio altă persoană în istoria CIA care să fi produs mai multe daune decât Ames, iar cazul său a avut un impact profund asupra practicilor americane de contraspionaj.

Alecuș Fărău

FEMEILE ȘI SPIONAJUL: ACȚIUNI SPECIFICE ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC

În istoria războaielor, spionajul a avut un rol extrem de însemnat. Uneori, sau poate întotdeauna, spionajul a fost determinant pentru câștigarea unei bătălii¹, ori a unui război², ori chiar pentru semnarea unui tratat de pace³. În epoca modernă a istoriei, începând din secolul al XVII-lea, s-au făcut progrese clare în legătură cu arta spionajului. Astfel père Joseph⁴, călugărul capucin care a fost mentorul și, începând din anul 1616, formatorul faimosului cardinal Richelieu⁵, a declarat în cadrul congresului de la Regensburg (1630) că este bine informat de spionii săi. Nu au fost cuvinte rostite în van. El a inițiat dezvoltarea ordinului călugărilor capucini. S-a preocupat în special de călugărițe. Cu cei proveniți din acest ordin, călugări și călugărițe, a împânzit întreaga lume unde s-au putut infiltra reprezentanții

1 În bătălia pentru Stalingrad, spionajul românesc i-a înștiințat pe germani despre contraofensiva sovietică. Nu s-a ținut seama de datele primite (cf. A. I. Eremenko, *Zapiski komanduiushchego frontom*, Moskva, 1961, passim)

2 Este cazul războiului din 1711. Aici mă refer la războiul ruso-turc încheiat prin bătălia de la Stănilești pe Prut (7/18-11/22 iulie 1711). În cazul ei informațiile oferite de femeile din Moldova, în special boieroaice, au fost capitale pentru câștigarea victoriei de către trupele Sublimei Porți (**Radu logofăt GRECEANU**, *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu voievod (1688-1714)*, publ. de **Aurora Ilieș**, București, 1970, p. 179; [**Gavril Ivanonici GOLOVKIN**], *Știre amănușită despre ce s-a petrecut zi de zi între armata de război a Majestății Sale Țarul și cea turcească din 10 iun[ie] 1711*, în **Ionel CÂNDEA**, *Brăila 1711. Documente și studii*, Muzeul Brăilei, Ed. Istros, Brăila, 2011, p. 2-40; [**idem**], *Jurnal veridic și relatare, despre cele petrecute între armata Majest[ății] S[ale] Țarul și cea turcească, de la 30 mai st[il] v[echi] 1711*, în **Ionel CÂNDEA**, *Brăila 1711*, ed. cit., p. 42-95)

3 Cf. Arnaud Blin, *1648, la paix de Westphalie ou la naissance de l'Europe politique moderne*, Éditions Complexes, Bruxelles, 2006, p. 131.

4 François Joseph Le Clerc du Tremblay (1557-1638), cunoscut sub numele de père Joseph, făcea parte din ordinul capucinilor; a fost principalul consilier al cardinalului de Richelieu. În 1630 la Ratisbona a participat la tratativele cu Imperiul German. El i-a impresionat profund pe oamenii politici de la Ratisbona, determinându-l pe împăratul Ferdinand să declare "acest călugăr viclean a învățat Imperiul german cu aceeași ușurință cu care se roagă cu mătâniile între degetele sale" (cf. Georges Grente, *L'Éminence grise*, Gallimard, Paris, 1941, p. 26 și urm.).

5 Armand Emmanuel Du Plessis, duce de Richelieu, născut la Paris, în 1585, a murit tot la Paris, în 1642. În anul 1614 s-a remarcat în fața regentei Maria de Medicis prin discursul său în Adunarea Stărilor Generale. În anul 1622 a devenit cardinal, iar în 1624 – membru al Consiliului Regal, a cărui conducere a preluat-o curând. A înfăptuit reforme care au întrărit absolutismul.

catolicismului⁶. Acțiunea lui l-a ajutat pe cardinalul de Richelieu și pe urmașii săi ca, în timpul tratatelor pentru semnarea păcii Westfalice (1648) să se impună un nou principiu în dreptul internațional: egalitatea tuturor părților semnate. Se îndepărta, în acest mod, primatul marilor puteri⁷.

Noua situație a permis regelui Louis XIV (1643-1715), în momentul semnării păcii de la Nijmegen /Nimègue (1678) să declare: avem istorici și juriști pentru a justifica anexarea unor teritorii. Cele rostite de regele Louis XIV au fost din plin folosite de împăratul Napoleon I. Fiind și conducătorul suprem al masoneriei, împăratul a dat importanța cuvenită spionajului, declarând că un spion bun valorează mai mult ca două divizii⁸. Același punct de vedere l-a exprimat și unul dintre marii stratgi ai omenirii, Carl Philippe Gotfried von Clausewitz în cursul predat de el.

În mod ciudat, în Principatele Dunărene și, apoi, în România modernă, de la formarea ei în anul 1859, până la terminarea primului război balcanic (1913), nu a existat un serviciu de spionaj susținut în mod coerent de stat. Existau acțiuni de supraveghere ale Siguranței române. Uneori aceste acțiuni se executau considerându-se că serviciile străine puteau colabora cu cele românești⁹. Rezultatele nu erau pe măsura așteptărilor. În timpul războiului pentru cucerirea independenței de stat a României (1877-1878), a frământărilor din Peninsula Balcanică și a primului război balcanic oamenii politici din București au resimțit lipsa unui serviciu de informații și contrainformații, susținut de stat. În consecință, la 31 ianuarie 1913, s-a promulgat și s-a sancționat de către regele Carol I o lege prin care se perfecționau activitățile Secției a II-a din cadrul Statului Major al Armatei, creat prin Înaltul Ordin de Zi nr. 83/12 noiembrie 1859 în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Prin lege s-a prevăzut că oricine era condamnat pentru transmiterea de informații dăunătoare la adresa statului era pedepsit, pe timp de pace, cu temniță între 5-15 ani, ori cu amendă între 500 și 5000 lei¹⁰.

6 Pentru țările române, a se vedea *Călători străini despre țările române*, vol. VII, îngrijit de Maria Holban, redactor responsabil, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, passim.

7 Cf. Arnaud Blin, *1648, la paix de Westphalie ou la naissance de l'Europe politique moderne*, ed.cit., passim.

8 Cf. Eugene Tarle, *Talleyrand*, trad.de I. Flavius și A. Ivanonski, ed. A doua, Ed. Cartea Rusă și Editura de Stat pentru Literatură și artă, București, 1960, p. 181 și urm.

9 Cf. Cornelia Bodea, Radu Ștefan Vergatti, *Nicolae Iorga în arhivele vieneze și ale Siguranței Regale (1903-1914)*, Editura Mica Valahie, București, 2012, passim.

10 A se vedea Înaltul Decret Regal nr. 354/29 ianuarie 1913 prin care s-a promulgat Legea contra spionajului în timp de pace, adoptat la propunerea Marelui Stat Major.

În acest nou serviciu special au fost încadrați oameni aleși cu grijă. Ei trebuiau să fie bine dotați în primul rând din punct de vedere intelectual și apoi din cel fizic. Ca atare, în prima etapă, în anul 1913, în timpul desfășurării celui de al doilea război balcanic, când practic nu s-au dat lupte și la începutul Primului Război Mondial în serviciul special românesc au fost angajați câteva zeci de oameni. Ei au respectat principiul antonimatului. Numele lor nu a fost cunoscut. Atunci s-a aplicat principiul pus în circulație de creatorul F.B.I. - „un agent cunoscut este bun de împușcat”.

De la începutul Primului Război Mondial a fost un sentiment de solidaritate al tuturor românilor care luptau pentru crearea statului lor, încadrat între granițele etnice. Ca urmare, acțiunile serviciului de supraveghere au primit sprijinul populației românești de pe teritoriul viitoarei României Mari. Fiind în ajunul Primului Război Mondial, având un larg sprijin al opiniei publice, legea a fost adoptată rapid, înainte de terminarea celui de al doilea război balcanic (10 august 1913). Românii au înțeles cât de rău le făceau „comitagiii”¹¹. Aceștia formau o organizație de naționaliști iredentiști bulgari care foloseau metode de teroare, inclusiv violente.

În sprijinul formării și apărării României Mari

În legătură cu acțiunile pentru apărarea României în timp de pace, trebuie să arăt că în august 1915, într-un tren, în apropiere de granița cu Austro-Ungaria, în preajma stației de cale ferată Predeal, a fost arestată o tânără și frumoasă femeie de origine germană. Extrem de elegantă, luxoasă, frecventând high-life-ul românesc, aceasta a reușit să culeagă informații din bârfele femeilor, din laudele ofițerilor îngâmfați, bucuroși că au stat o noapte în brațele Venerei, de la oameni politici venali sau bolnavi de megalomanie. S-a văzut că munca ei a fost rodnică din notițele scrise cu alfabet gotic. A fost arestată în apropiere de graniță, deoarece urmăritorii au vrut să-i surprindă legăturile. Nu s-a publicat numele acestei arestate în tren deoarece pe de o parte nu se cunoștea care era cel real, pe de alta trebuia păstrat anonimatul, pentru a nu fi compromiși oamenii importanți români care căzuseră în cursă¹². De atunci, după exemplul francez, au început să fie perfecționate birourile de informații ale Armatei. În fiecare mare unitate ele

11 Cf. Dan Cătănuș, *Cadrilaterul. Ideologie cominternistă și iredentism bulgar*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2001, passim; Cătălin Negoită, *The Comitadji problem of the Southern Dobrudja and the Romanian-Bulgarian relations*, în *Analele Universității din Craiova, Secția Istorie*, Anul XIX, nr. 1 (25), 2014, p. 87-102.

12 Cf. Adevărul, 27 august 1915, p. 3.

aveau misiunea să supravegheze infiltrarea unor eventuali spioni.

În fine, nu se pot omite femeile care au apărut, ca elemente extrem de eficace, în acțiunile de spionaj. În majoritatea cazurilor, femeile acopereau acțiunea lor de spionaj, de culegere de informații cu o poveste de dragoste.

Un mare succes a fost obținut în anul 1914 de tânăra româncă **Maria Bălan** din Timișoara. Născută în anul 1895 în orașul Vârșeț, aflat atunci sub stăpânire austro-ungară, dintr-o familie de preoți români, absolventă a Școlii Normale numită Preparandia în Imperiu, era înaltă și zveltă, cu un fizic extrem de atrăgător. Pe când era elevă la Preparandia a sosit în Vârșeț, pentru manevre, un regiment al armatei imperiale. În casa familiei Bălan a fost încartiruit un frumos și tânăr sublocotenent de ulani. Între tânăra româncă, bună vorbitoare a limbilor germană, maghiară și franceză, învățate în școală și sublocotenentul austriac s-a înfiripat o idilă. Tânăra Maria a fugit cu el în Timișoara. În cosmopolitul oraș de pe râul Bega, se pare, tânăra Maria Bălan, a ajuns în urma unui plan prestabilit. Cu puțin înainte de a-l cunoaște pe sublocotenentul austriac, ea avusese o legătură cu un agent al serviciului de spionaj român. Acesta a avut succes, mai ales prin evidențierea originii românești a fetei. I-a cerut să lucreze pentru România. Fata a acceptat.

Datorită frumuseții, a vorbirii limbilor germană și maghiară, a modului plăcut de a se prezenta și a de a folosi armele zeului cu întreit nume Eros-Cupidon-Amor, ea a reușit să pătrundă în cercul ofițerilor superiori ai Corpului VII al armatei imperiale, aflată în Banat. În același timp, a avut acces în Kundschaftsts Stelle. Aceasta forma Secțiunea a II-a a Corpului VII. Ca urmare, Maria Bălan a putut să afle ușor planurile armatei imperiale, situația armamentului, starea de spirit a trupelor etc. A putut, de asemenea, să elimine unii agenți ai imperiului Austro-Ungar care locuiau în zona Rucăr-Dragoslavele-Câmpulung Muscel. Aceștia erau angajați ca pădurari și agenți de vânatoare. Buni cunoscători ai locurilor, au putut să conducă pe cele mai bune drumuri corpul de vânători de munte al armatei austriece¹³.

Informațiile ei au servit și armatei imperiale țariste. În anul 1913, datorită unei „cârțițe”, neidentificate, serviciile externe ale Ohranei au eșuat în zona Austro-Ungariei. Atunci au devenit folositoare informațiile culese de Maria Bălan. Viena s-a străduit mult să afle cine era spionul sau spioana care semna B9 sau MB informările exacte către serviciile românești din

13 Cf. Constantin Kiritzescu, *Istoria războiului pentru reîntregirea României*, vol. I, Ed. Casei Școlalelor, București, 1922, p. 412.

București. După intrarea României în Primul Război Mondial (15 august 1916) informările ei au continuat, fiind mult mai prețioase. S-a reușit abia după ocuparea orașului București ca numele ei să fie aflat. Atunci, primarul orașului, magistratul C. Dobrovici, a permis, sau mai bine zis a dat ocupanților voie să cerceteze arhivele Siguranței rămase în București. Cu greu s-a ajuns la concluzia că eficace spioană română era Maria Bălan din Timișoara. Autoritățile austro-ungare au declanșat și au desfășurat un proces rapid. Sentința a fost condamnarea la moarte pentru înaltă trădare. Toți condamnații pentru spionaj au fost grațiați. Maria Bălan nu a beneficiat de grație. Când i s-a comunicat răspunsul, a izbucnit în râs, șocându-i pe ofițerii austrieci. În zilele următoare trebuia executată într-o manieră umilitoare: prin spânzurare. Când a intrat în celulă, sergentul care trebuia să o ducă la execuție a găsit încăperea goală. Maria Bălan evadase¹⁴, dispărând într-o direcție ascunsă cu grijă. Rar i-a scris ofițerului austriac care o ajutase să evadeze. Scrisorile erau astfel expediate, încât nu putea fi găsită adresa de unde plecase misiva. Ofițerul austriac, profitând de pe urma legii optanților, a rămas în România, a trecut la o nouă armă și a murit în anul 1965. Nu a dezvăluit niciodată nimic din ceea ce a știut că s-a întâmplat în realitate cu acea spioană excepțional dotată.

O altă figură remarcabilă a spionajului feminin românesc a fost frumoasa **Santuzza Ofelia Romano**. Era descendentă dintr-o familie boierească de origine rusă¹⁵, stabilită după 1821 în orașul Slatina, din Județul Olt. Acolo au ajuns să se îmbogățească, spre veacul al XIX-lea, când au cumpărat moșiile din Perieții de Sus și Pleșoiu. Născută în anul 1900, în Slatina, Santuzza s-a măritat în 1916 cu avocatul Ion Vlădescu, dintr-o familie boierească din Câmpulung Muscel. Nu a rămas mult timp măritată cu avocatul Ion Vlădescu. S-a înfiripat o legătură între ea și Gabriel Marinescu, prefect al poliției capitalei și apoi ministru de interne. Prin această relație a început colaborarea discretă cu S.S.I., care-l avea în frunte pe Mihail Moruzov. În legătură cu ea s-a păstrat o ciudată ascundere a numelui. S-a aplicat aici un principiu de bază în munca de informații – acela al menținerii agenților sub acoperire. După demiterea și arestarea lui Gabriel Marinescu, din inițiativa unora dintre oamenii S.S.I. - erau 224 cu toții – Santuzza Ofelia

14 *Marie Balan, l'espionne B-9...*, în Paris Soir, Mardi, 6 octombrie 1936, p. 1, 5. Articolul conține multe fantezii.

15 Se pare că numele original al familiei, în anul 1821, a fost Romanov. Nu avea legătură cu familia imperială rusă.

Romano a primit misiunea să-l salveze pe fostul ministru de interne. Aflată în mașina sa de lux – un Buick Special 1939 – cadou de la Gabriel Marinescu, l-a abordat pe un tânăr avocat, șeful contenciosului legionar. Se știa că omul era un june craiovean afemeiat. Santuzza l-a dus în luxosul ei apartament de pe Aleea Nicolae Iorga nr. 5. L-a convins imediat... Dar tânărul avocat a promis, s-a înfruptat din darurile Venerei și nu a făcut nimic. Atunci Santuzza l-a părăsit. La sugestia lui Eugen Cristescu a trecut la supravegherea colonelului Octav Vorobchievici¹⁶ care fusese atașat militar la Berlin (ianuarie-septembrie 1940). Relatările ei au fost de mare folos Biroului 2 al Marelui Stat Major. Din fericire, Santuzza avea protecție, căci ea nu semna rapoartele, pe care le scria la mașina de scris. Rapoartele scrise de ea, ca majoritatea actelor provenite de la Mihai Moruzov, au fost distruse, fiind incendiate de oamenii S.S.I.¹⁷. Astfel se ștergeau urmele acțiunilor serviciilor și ale colaboratorilor.

După încheierea războiului, Santuzza Romano s-a bucurat de oarecare protecție. Putea fi utilă prin informațiile deținute din trecut. A fost lăsată, după anul 1949, când i s-a luat moșia, să lucreze, în calitate de casieră, în primul rând la un aprozar¹⁸ și apoi la o cooperativă de croitorie de lux de pe Str. Brezoianu. A moștenit, în anul 1971, apartamentul surorii ei, Ecaterina Romano-Halunga¹⁹, de pe Calea Victoriei, în care a murit în 1979.

16 Octav Vorobchievici, născut în 19 aprilie 1896 în orașul Bârlad, a decedat la 7 aprilie 1987, în orașul Roșiorii de Vede. Ofițer de carieră; între altele, a fost atașat militar în Portugalia și în Spania, apoi în Germania. A luptat în ambele războaie mondiale. A publicat peste 20 de volume, dedicate artei militare, diplomației, dramaturgiei și literaturii. A fost în bune relații cu S.S.I. atunci când acesta era condus de Mihai Moruzov. În mai-iunie 1940, fiind atașat militar la Berlin, l-a avertizat pe ministrul de externe român Grigore Gafencu despre posibilitatea invadării Basarabiei de către Rusia. Santuzza Ofelia Romao a fost folosită pentru a se stoarce de la el toate informațiile suplimentare, deținute în afara rapoartelor scrise.

17 Cea mai mare parte a arhivei S.S.I. și a documentelor concepute de Mihail Moruzov sau din ordinul lui au fost distruse în timpul bombardamentului de la Turnu-Severin, din septembrie 1944, iar altă parte a fost distrusă de oamenii S.S.I. între septembrie 1940 și vara anului 1944 (Cf. Cristian Troncotă, *Mihail Moruzov și frontul secret*, Ed. Elion, București, 2004, p. 18 și urm.; idem, *România și frontul secret, 1859-1945*, ediția a treia, Ed. Elion, București, 2007, p. 305).

18 Acest magazin era situat în București, la intersecția dintre străzile Edgar Quinet și Academiei.

19 Sora ei se numea Halunga deoarece a fost măritată cu Alexandru Halunga (sau Hallunga), conferențiar la Academia Comercială, fost secretar al lui Virgil Madgearu.

Santuzza este un model de spioană discretă, care nu a atras atenția asupra sa.

Între femeile care au jucat un rol important în acțiunile ce au condus la formarea României Mari s-a numărat și **Maria Puia** din Blaj, ale cărei acțiuni le-am mai istorisit pe larg²⁰.

Când abia împlinise 22 de ani, în 1915, Maria Puia lucra în sediul Episcopiei Unite din Blaj, ca dactilografă. Absolvise Preparandia, ceea ce o făcuse să știe bine limbile maghiară și germană, franceză și, desigur, română, fiind educată și calificată ca institutoare. Mai presus de orice, a păstrat în sufletul ei profunde sentimente românești, pe care le-a arătat ori de câte ori a avut ocazia. În anul 1915, Mariei Puia i-a fost adus în Blaj poemul *Vrem Ardealul*, scris de **Radu Cosmin** (numele real Nicolae Tănăsescu, fiul unui avocat din Craiova). Poemul circula în Regatul României și a fost publicat într-un volum de *Satire*, în 1916 și 1919. Textul poemului, cu evidente accente antidinastice, îndemna la solidarizarea Regatului cu românii din Ardeal, având rolul unui veritabil *manifest* dedicat luptei pentru unire. Iată câteva versuri:

„... *Frații umiliți de veacuri pier sub pajure străine,
Așteptând și-n ceasul morții, clipa care nu mai vine...
Mor sub steagul lui Attila, milioanele de frați
Și-n zadar privesc în friguri coasta mândrilor Carpați...
Dar la lespeda din Putna, umbra lui Ștefan cel Mare
Tremură să se mai vadă insultată: de sub umedul pământ
Voievozii toți se scoală, de sub lespezi de mormânt.
Și eroii-atâtor veacuri și Costinii, cărturarii,
Ce treziră-n noi mândria sângelui străbun, latin,
Așteptând să sune goarna, ceasului măreț, divin,
Freamătă de nerăbdare, ca alătura de noi,
Regimente întregi de umbre să pornească la război!
Țârna lui Mihai din Turda, cere astăzi răzbunare,
Alba Iulia tresaltă, tremurând de nerăbdare
Să-și deschidă largă poarta-mpărătescului alaiu
Să primească pe urmașul Voievodului Mihaiu!
A venit, Mărite Doamne, ceasul mântuirii noastre!*

20 Cf. Radu Ștefan Vergatti, *Maria Pădureanca, o eroină uitată în făurirea României Mari*, în Buletinul Muzeului Militar Național Regele Ferdinand I, s.n., nr. 13, București, 2015, p. 86-94.

*Freamătă pământul țării și sub zările albastre,
 Steaua noastră ne surâde dintre creste Carpatine
 Și ne cheamă spre triumful mândrei noastre ginți latine!
 Sângele roman își cheamă strănepoții toți la arme...
 Căci de-i scris în clipa asta rostul lumii să se sfarme,
 Noi avem menirea sfântă, din frânturi să ne-ntregim,
 Neamul risipit de veacuri, de mai vrem ca să trăim!
 Vodă Doamne! Nu e vremea de pierdut: ne cheamă frații
 Și nicicând mai primitoare porți nu ne-au deschis Carpații...”.*

Ziarul cu poemul tipărit a fost luat în gara din Predeal de fratele Mariei Puia, Ștefan, care era mecanic de locomotivă. El a reușit să-l treacă de controlul grănicerilor unguri și l-a dus la Blaj, unde i l-a predat lui Iuliu Maniu, viitorul mare om politic, pe atunci avocat al Bisericii Unite. Acesta a fost entuziasmat de conținutul poemului. L-a dat imediat Mariei Puia. Și ea a fost entuziasmată de conținut. A început să multiplice textul la mașina de scris. Lucra noaptea, la lumina lumânărilor. Răspândirea poemului a făcut-o prin cunoscuții ei. A reușit să formeze o rețea de circa 100 persoane care au citit și răspândit poemul. De la acești cunoscuți ai tinerei, numărul celor care au citit poemul, după investigația autorităților polițienești maghiare, s-a mărit ajungând la circa 1000 români și opozanți ai regimului de opresiune al Regatului Maghiar.

Din primul moment acțiunea Mariei Puia a fost urmărită și supravegheată. Ea a fost arestată în primăvara anului 1916, după ce crease prin influența și relațiile ei o rețea antimaghiară. Era în ajunul intrării României în Primul Război Mondial. Se știa clar că guvernul din București urmărea eliberarea Transilvaniei și unirea ei cu România. Autoritățile maghiare voiau să-i afle pe toți cei care făceau parte din rețeaua creată de Maria Puia. Ca urmare, au arestat-o pe tânăra dactilografă. Poliția și procurorii maghiari au interogat-o cu asprime. Ea nu a divulgat nici un nume. Rezistența ei a fost consemnată pozitiv de magistrații maghiari în dosarul nr. 1464/1915 al Tribunalului Militar din Alba Iulia. Din filele dosarului scrise în limba maghiară și în limba germană cu alfabet gotic rezulta că Maria Puia a fost trădată de un coleg al ei, un oarecare Ioan Pop. Tânăra fată a fost îndurereată. Avusese încredere în el. Pentru Maria Puia, vestea trădării unui colaborator apropiat, chinurile la care a fost supusă în interogatorii și anchete au ajuns insuportabile. În primăvara anului 1916, înainte ca România să intre în război împotriva Austro-Ungariei, Maria Puia s-a sinucis. Și-a împletit o

funie din cozile ei și din fășii de fustă și s-a spânzurat. Înainte de a se sinucide a lăsat o scrisoare emoționantă, din care redăm câteva extrase:

„Jubită mamă, frați și surori!21

Un ultim adio vă zic, căci oricum mai târziu tot trebuia să mor. Nu fiți triști deloc, fiți cu nădejdea la Dumnezeu. Grijiți de ce aveți...

Te rog scrie la Lugoj, la Preparandie un adio tuturor...

Mă doare inima, dar ce să fac, am căpătat de la Gruîța poezia Vrem Ardealul și acum trebuie să mor pentru aceasta, fiindcă am dat-o lui Pop Ioan și ne-a trădat. Eu sunt foarte liniștită și împăcată cu toate, numai după voi, cei ce rămâneți triști după mine, mă doare, dar decât să moară o sută mai bine eu.

La revedere în lumea cealaltă, dacă aici nu ne-am putut bucura de o altă fericire. Pe mine să mă îmbrăcați în costumul meu de Pădureancă, că sunt româncă, cu opinci, cu cârpa și straița mea roșie. Dacă mamei îi e dorința să mă îmbrace în haina albă, da, dar să nu facă cheltuieli. Îi sărut mâinile mamei pentru creșterea bună pe care mi-a dat-o. Am greșit și eu o dată fără să fiu ertată. Un ultim sărut vă depun tuturor pe aceste mătâni, pe care eu m-am rugat mult aci în închisoare...

Aș dori mamă să mor în patul meu, dar așa mi-a fost soarta.

Scumpă mamă, sărut mâinile, nu te supăra,... mi-e dor de voi, că sunteți departe și nu mă vedeți, cu gândul la voi trebuie să mor:

A voastră fiică, soră care vă dorește

Aș fi dorit să mă mărturisesc, dar aici nu se poate, nici la Biserică nu am fost.”

Avocatul Iuliu Maniu a fost judecat și el și condamnat la degradare, de la gradul de locotenent la cel de soldat. Motivul condamnării, cum reiese din dosarul nr. 1464/1915 constă în faptul că a cunoscut acțiunea Mariei Puia și nu a făcut nimic pentru a o opri. Iuliu Maniu cu gradul de soldat a fost trimis întâi pe frontul de răsărit, în Rusia, și apoi pe frontul de sud, în Italia.

La drept vorbind, Maria Puia nu a fost o spioană, ci o figură remarcabilă a unei tinere femei cu sentimente patriotice profunde. Prin acțiunile ei, circumscrise sferei muncii clandestine, Maria Puia a reușit să creeze o stare de rezistență spirituală antimaghiară în Transilvania. A fost mai mult ca acțiunile unor unități militare locale. În amintirea Mariei Puia,

21 Textul original al scrisorii, în limba română, se păstrează în dosarul nr. 1464/1915 din arhiva Secției penale a Tribunalului Alba-Iulia.

ofițerii români, rezerviști și activi, în anul 2008, au pus o placă de marmură pe zidul penitenciarului din Alba Iulia. De mormântul ei, regăsit în anul 2001, datorită eforturilor depuse de *Fundația Alba-Iulia 1918 pentru unitatea și integritatea României*, s-a îngrijit colonelul în rezervă Corodean trimis special cu această misiune în orașul Blaj. Alături de dl.colonel, sarcina nobilă de a avea grijă de locul de odihnă veșnică a Mariei Puia și-au luat-o doamna profesoară Viorica Mișu și preotul Nicolae Oprean. În fiecare an, preotul oficiază o slujbă de comemorare. El este asistat de dna. profesoară Silvia Popa, președinta Asociației ASTRA Blaj.

Pot să conchid că în anii luptei pentru formarea și apărarea României Mari, femeile angrenate în acțiuni de culegere de informații sau în formarea zonelor de influență în opinia publică au fost extrem de însemnate. Meritele lor au fost cunoscute și recunoscute prea puțin. Nu este normal. Ar trebui să fie puse în adevărata lor valoare, căci fiecare are dreptul la rolul pe care și l-a câștigat în istorie prin merite proprii.

O spioană germană în România interbelică

Un caz special al spionajului feminin în spațiul românesc l-a constituit **Edit von Coler**. Născută în anul 1895, în Berlin, dintr-o veche familie prusacă²², tată fiindu-i apreciatul sculptor Fritz Heinmann și mama Alice Heinemann, născută Tonn, Edit a văzut la 12 ani cum părinții ei s-au despărțit. Din acel moment ea s-a format mai mult singură. S-a apropiat de verișoara ei Margarete (Marga), măritată cu Heinrich Himmler. La 22 de ani s-a măritat cu ofițerul Ulrich von Coler, dobândind și titlul de noblețe. Foarte curând după nuntă a născut o fată, Jutta. Apoi, la 27 de ani, odată cu Himmler, a obținut titlul de doctor în agronomie și științele naturii²³.

Din anul 1930 s-a înregimentat în Partidul Național-Socialist (N.S.D.A.P.). I s-a dat sarcina de a se ocupa de fenomenul cultural, în special cu spectacolele teatrale. Remarcându-se ușurința cu care învăța limbile străine și farmecul personal pe care-l avea, deși nu era o frumusețe, Himmler a decis s-o folosească pe plan extern, în spionaj și ca agent de influență. A trebuit să plece în România. A învățat limba română. În anul 1937 a ajuns în București, a intrat în legătură cu Elena Lupescu, cu industriașul Nicolae Malaxa, cu talentatul ziarist Pamfil Șeicaru și chiar cu regele Carol al II-lea. A trebuit să oprească luptele etnicilor germani, care

22 Cf. Jacques Picard, *Edit von Coler. Als Nazi-Agentin in Bukarest*, Schiller, 2010, p. 19-20.

23 Idem, p. 39 și urm.

erau împărțiți în mai multe partide. A avut un succes extraordinar. A reușit să-i împace pe Alfred Bonfert, președintele Deutsche Volkspartei și pe Fritz Fabritius – fondatorul Deutsche Partei în Rumanien și Helmuth Wolff, conducătorii Consiliului poporului german pentru Transilvania. În două zile, între 28-29 octombrie 1938, a oprit conflictul. Nu se știe până astăzi ce metode a întrebuițat pentru a impune pacea între conașionalii săi. Se pare că a fost ajutat și de Trudi Fabritius, soția industriașului german.

A intrat în legătură cu Nicolae Malaxa. Acesta, în 1939, a angajat-o consilier cu un salariu de 80.000 lei lunar și cu o primă de instalare de 1.000.000 lei. Era o sumă imensă. Cu ea putea cumpăra, între altele, orice om politic român.

C. Argetoianu, om politic, cu 25 de ani mai în vârstă ca ea, nota la 5 martie 1939 în jurnalul său: „*Frau von Kohler sau Colier? e o fetiță răscopțită, dar foarte deșteaptă, care ne cinstește de câteva luni cu prezența sa. Gazetărească numai? Spioană? Nu se știe ce e, nici de cine a fost trimisă aci. De Führer? De „Gestapo”? De Göring? Mister. Prima ei misiune la noi a fost pare-se să împace diferitele grupări săsești care se certau. Cum a reușit de minune în această însărcinare a fost menținută mai departe în România. Pe la sfârșitul anului trecut, și încă în ianuarie, nu ne iubea deloc și scria în gazetele din Germania articole înșepate despre noi și despre țara noastră. Deodată lucrurile s-au schimbat: Frau von Kohler a devenit cea mai bună prietenă a noastră. Articole excelente în Germania, altul aproape ditirambic asupra Regelui în „Curentul”, și așa mai departe. Ce s-a întâmplat? Instrucții noi de la Berlin? Se poate să fie și aceasta, dar e mai ales altceva: Malaxa a angajat-o cu 80 000 lei pe lună și un milion lei bani gheață, ca peșcheș – și lupoaica s-a făcut oiță! Acum, a angajat-o Malaxa personal, sau e Malaxa numai un „piete-nom” prin care trec banii fondurilor secrete – asta nu o știu. Ce știu, e că a primit pe februarie sumele sus-arătate...”²⁴*

Fiind în mijlocul evenimentelor bucureștene discutate în hotelul Athénée Palace²⁵ și mai ales prin ceea ce știa că făcuse iredentista nobilime maghiară în anii Primului Război Mondial, când contribuise din plin, tot sub conducerea lui Teleki Pall la dezmembrarea Imperiului Austro-Ungar, nu voia să lase să se repete situația. Petrolul din România nu putea să fie pierdut

24 C. Argetoianu, *Însemnări zilnice*, vol.6, 1 ianuarie-30 iunie 1939, Ed. Machiavelli, București, 2003, pp. 139-140.

25 A se vedea și caracterizarea făcută pentru Edit von Coler în Arhivele C.N.S.A.S., Dosar nr. 11474, f. 125.

de Reich. Ceea ce a înțeles și a știut Edith von Coler în București nu au văzut cei din Berlin. În această situație, ea a fost determinată să aibă un rol, poate major, în momentul formulării și semnării, la 23 martie 1939, a pactului economic dintre România și al Treilea Reich. S-a spus, oarecum argumentat, că Edit von Coler ar fi contribuit la întărirea prieteniei dintre cele două state, mai exact la cucerirea pașnică a României prin impunerea întreprinderilor și băncilor germane în economia românească. S-a orientat în zona lui Horia Sima. Îl privea ca pe o rezervă... Nu a fost de acord cu transportarea tezaurului Poloniei prin România, la 15 septembrie 1939. De asemeni, nu a aprobat cedările teritoriale. Ca reporter al *Deutsche Allgemeine Zeitung* a scris în favoarea României și împotriva Ungariei și a U.R.S.S.²⁶ Ea nu a scris articolele împotriva cesiunilor teritoriale ale României către Ungaria, URSS și Bulgaria din dorința de a apăra România, ci a făcut-o în favoarea intereselor țării sale. Nu dorea o slăbire a Germaniei prin întărirea teritorială a altor state europene. Obținerea unei audiențe la regele Carol al II-lea, fără aprobarea Ministerului de Externe al celui de-al Treilea Reich, l-a nemulțumit pe ministrul de externe Joachim von Ribbentrop. Acesta a fost iritat și de raportul prezentat de Edit von Coler, care i-a relatat discuțiile din timpul audienței. Consecința a fost nefastă pentru ea.

La 2 august 1940 a fost obligată să părăsească România, fiind rechemată la Berlin. Acolo i s-a reținut pașaportul și nu i s-a mai permis să iasă din Germania până la sfârșitul războiului. În 1945 a fost judecată și internată în Lagărul nr. 6 Moosburg, la cca. 56 km de München. A fost eliberată datorită insistențelor fiicei sale, Jutta Schröder. A murit în anonim, la 14 mai 1949. În urma ei a lăsat amintirea unei femei cu certe calități de spion politic.

Prof.univ.dr. Radu Ștefan Vergatti

26 Ibidem.

OFICIUL PENTRU STUDIAREA ARHIVELOR SERVICIULUI DE INFORMAȚII EST-GERMAN (STASI) ÎȘI ÎNCHIDE PORȚILE, PE CÂND ȘI CNSAS?

La 12 aprilie 2016 o comisie de experți a prezentat parlamentului german (Bundestag) un set de propuneri printre care și aceea a *desființării Oficiului pentru Studiarea Arhivelor STASI*. Instituția este cunoscută drept Oficiul Gauck, după numele pastorului luteran evanghelic Joachim Gauck, principalul inițiator și conducător în perioada 1991 – 2000 al acestei Autorități, în prezent președinte al Republicii Federale Germania. Propunerea a avut la bază constatarea că „vremea marilor dezvoltări a trecut”, așa că, succesorii lui Gauck, Marianne Birthler și, din 2011, Roland Jahn, s-au concentrat și continuă să facă acest lucru, pe studierea dictaturii est-germane. Oficiul Gauck *se va desființa* iar dosarele fostului Serviciu de informații est-german STASI vor fi predate Arhivei Federale. Persoanele interesate și cercetătorii vor putea să le consulte în continuare, având la bază reglementările Arhivei Federale.

CNSAS s-a înființat după modelul Oficiului Gauck, 8 ani mai târziu decât acesta. Pe bună dreptate ne punem întrebarea *dacă nu este timpul ca și CNSAS să urmeze exemplul modelului său german și să continue activitatea într-un alt cadru*.

Pentru a vedea împrejurările în care au apărut cele două entități și activitatea desfășurată până în prezent de ele facem apel la istoricul acestora.

Germenii Oficiului Gauck au apărut încă din anul 1989, când membrii Comitetului cetățenesc și voluntarii Mișcării pentru drepturile omului au ocupat sediile STASI urmărind, îndeosebi, asigurarea integrității dosarelor și actelor care au aparținut serviciului est-german de informații. Se poate afirma că edificarea Autorității Gauck s-a realizat în perioada revoluției pașnice est-germane din 1989. La 3 octombrie 1990 fostul pastor din Rostock, Joachim Gauck, a preluat conducerea „Oficiului însărcinatului special al parlamentului pentru dosarele STASI” iar două zile mai târziu a avut loc confirmarea numirii în această funcție de către președintele RFG Richard von Weizsacker și cancelarul Helmut Kohl. Ulterior, a fost numit „Însărcinat special al guvernului federal pentru documentele fostului serviciu de informații al RDG”. Așadar, STASI s-a desființat în perioada 1989 –

1990. Era oare posibil și la noi să se desființeze serviciile de informații românești care au activat înainte de 1989? Deși s-a dorit acest lucru, nu s-a putut din considerente lesne de înțeles. Serviciile de informații vest-germane, organe cu experiență și bine instruite au preluat sarcinile și atribuțiile de securitate națională și pe fostul teritoriu al RDG, renunțându-se la serviciile fostelor cadre ale STASI. La noi a început un proces de reînnoire a cadrelor, care a durat ceva timp. Cred că s-a procedat corect întrucât țara nu putea să rămână o perioadă mare de timp fără structuri informative de protecție și apărare, dat fiind că formarea unor cadre capabile să lucreze în structurile informative durează în jur de 10 ani de zile.

În 14 noiembrie 1991, Parlamentul german a aprobat „Legea privind arhivele STASI”. Ea a fost facilitată de toate acțiunile începute încă din 1989. Intrarea în vigoare a Legii dosarelor STASI a condus la: verificarea situației personale a victimelor regimului est-german; verificarea angajaților de stat și ai altor instituții dacă au colaborat în trecut cu STASI; cercetarea istorică, politică și juridică a perioadei totalitare. Rezultatele obținute de Autoritatea Gauck în cei 25 de ani de existență au fost apreciate, contribuind efectiv la cunoașterea de către germani a perioadei totalitariste din fosta RDG.

Deși s-a înființat în 1999, CNSAS își are sorginea în evenimentele din decembrie 1989. „Moarte securiștilor”, „securiști - teroriști” și alte sloganuri de acest fel au incitat populația la ură și răzbunare, încercându-se să se arunce toată povara celor peste 1000 de victime și a tuturor relexor petrecute în 43 de ani de totalitarism în spatele Securității. Urmarea a fost aproape firească: serviciile de informații românești au fost puse la stâlpul infamiei, declanșând totodată, din partea unor ziariști „patrioți” și așa-zii dizidenți, în mare parte intelectuali, o furibundă campanie mediatică. Foarte rar, sau aproape deloc se vorbea de rolul celorlalte instituții ale statului totalitar cum ar fi justiția, presa, radio televiziunea dar, mai ales, PMR și PCR. Dacă tot s-a identificat vinovatul principal, el trebuia distrus, așa cum se petrecuseră lucrurile în perioada stalinistă. Acest tablou a fost ulterior completat cu un proces jalnic regizat unor foste cadre ale Securității aflate în arest, după modelul celui de condamnare a naziștilor de la Nürnberg, la sfârșitul celui de al doilea Război mondial. Odată „pregătirea de artilerie” executată a început lupta pentru dosarele Securității. Documente și dosare importante au

dispărut arse „în revoluție” o parte, ori furate sau predate la ordin de către depozitari, fie Armatei, fie noilor demnitari. Mulți politicieni ai vremii s-au servit copios din aceste dosare. Unele dintre ele au apărut în mass-media la momentul potrivit al vreunei răzbunări, șantaj ori încercare de eliminare a adversarului politic.

Prin anii 1994-1995, câțiva ofițeri ai fostei Securități, care au îndeplinit funcții de conducere au încercat în cadrul unor emisiuni televizate să prezinte activitatea acestei instituții, din punctul lor de vedere, urmând să abordeze cel puțin două etape: perioada așa zis stalinistă (1946-1965) și perioada 1965-1989. Această inițiativă a eșuat, moderatorii emisiunii reacționând neprofesionist, făcându-i mincinoși și întrerupând emisiunea. Nimeni din România acelei perioade nu era dispus să asculte și cealaltă parte.

În această atmosferă se înființa în 1999 CNSAS. Activitatea sa începea cu stângul. Membrii Consiliului au fost numiți de partidele politice, deci nu aveau independență politică. Acuzația de poliție politică, care urma să încredințeze foarte multe persoane, era definită lapidar. De altfel, nu există nici astăzi un consens al specialiștilor asupra acestei definiții. A început marea manipulare a dosarelor Securității. La televiziunile și în ziarele românești promisiunile de „scandal” și „dezvăluire” se raportau în principal la aceste dosare. Rând pe rând, membrii Consiliului și diverși politicieni fluturau documente ale Securității la emisiunile televizate și în alte ocazii, în special în perioadele preelectorale și electorale, dezvăluind că o persoană sau alta a făcut poliție politică deoarece dădea bine să demonstrezi că ești democrat. Încet, încet, CNSAS a devenit actor politic. În trecut nu existau firme de sondare a opiniei publice și nici cercetări sociologice pe această temă. Decidenții politici aveau nevoie să cunoască starea de spirit a populației și apelau la serviciile de informații. Dacă astăzi se găsește o notă informativă luată de un fost ofițer al Securității în care o persoană aducea injurii fostei conduceri de partid și stat sau comenta negativ lipsa de alimente etc, atât ofițerul cât și informatorul sunt acuzați de poliție politică. Finalul notei respective, în cele mai multe cazuri se regăsea într-un buletin informativ fără repercusiuni pentru persoana în cauză. De altfel, trebuie cunoscut faptul că Serviciile de informații adună în decursul activității lor multe materiale, fără a face uz de ele decât în cazuri extreme. Pe legislația

actuală, plină de lacune și reglementări juridice neclare, orice serviciu de informații poate fi învinuit ușor de poliție politică.

Cercetarea arhivelor Securității ar fi trebuit să scoată la lumină documente valoroase. Nu a fost să fie așa. În afara unor documente ale fostei Securități, „cosmetizate” cu unele interpretări controversate, nu s-au publicat lucrări demne de evidențiat. A apărut însă o idee deosebit de păguboasă pentru cercetarea istorică și anume amestecarea categoriilor de persoane, actori ai dosarelor Securității și considerarea lor în corpore drept luptători anticomuniști și pentru drepturile omului. Mă refer în primul rând la legionari înrăiți, dezertori din al doilea Război mondial, la trădătorii de atunci și mai noi ca Pacepa și Turcu etc. Ce anticomuniști sunt aceia care au fost instruiți în școlile de spionaj și diversiune naziste din Austria și au fost parașutați în România în perioada 1945-1955 pentru a desfășura acte de sabotaj și diversiune? Pe cine au omorât ei? Nu cumva tot români! Semnificativă este declarația lui Horia Sima, căpetenie de frunte a Mișcării legionare, care, în memoriile sale din 1993 spunea: „Legionarii școliți în școlile de spionaj germane din Austria au început să se organizeze în echipe de 4-5 persoane și să fie parașutați în țară. Misiunea acestor echipe era să ia contact cu legionarii din regiunea unde erau parașutați și să formeze o rețea de organizații regionale locale care trebuiau să desfășoare acte de sabotaj, diversiune, lichidarea unor lideri autohtoni etc. Din colaborarea acestora cu legionarii liberi (care nu erau în pușcărie n.n.) s-a născut Mișcarea de rezistență din România care a durat până în 1955”. În perioada susmenționată au fost parașutate în România peste 10 echipe de sabotori și diversioniști. Astfel se explică și cine a avut ideea organizării „rezistenței armate din munți”, mult elogiată de serialul intitulat „Memorialul durerii”. Se escamotează realitatea și atunci când se justifică condamnarea unor persoane din categoriile respective prin infracțiunea de „propagandă împotriva ordinii de stat”. Unii dintre ei chiar au făcut acte pregătitoare sau au desfășurat acțiuni de terorism, au procurat arme, au înființat organizații de tip legionar etc. Însă aceste aspecte sunt apreciate a fi minciuni și deci omise din prezentarea cazurilor. Rămâne doar faptul că au fost luptători anticomuniști. Nu mare le-a fost mirarea unor „intelectuali români”, când a apărut Legea 217/ 2015, așa zis antilegionară. Unii o consideră atac la cultura națională, alții spun că mare parte din cei incriminați, într-adevăr, nu

au săvârșit crime în perioada legionară, dar au fost ideologi ai Mișcării legionare, au proslăvit ideologia ei prin diferite scriituri, conferințe, luări de poziție publice etc. Rămâne ca fiecare să înțeleagă ce vrea. Așa se întâmplă întotdeauna când se mimează realitatea și se tratează evenimentele paușal, în funcție de interese, de multe ori politice, cu omisiuni sau îngroșări ca să iasă manipularea.

Ce luptători pentru drepturile omului au fost trădătorii ca Pacepa, Turcu, Răceanu, Răuță și alții? Ei au trădat în primul rând colegii lor și au încălcat jurămintele făcute față de patrie. Căci România a fost patrie pentru poporul român și în perioada dictaturii. Mergând pe proslăvirea trădătorilor vom transmite generațiilor viitoare false lecții de patriotism, dragoste de țară și despre mândria de a fi român.

Aș ruga să nu se creadă că poziția mea expusă mai sus mă face să fiu orb față de abuzurile și nedreptățile făcute în perioada totalitarismului. Sunt de părere că cei care au săvârșit acte reprobabile, chiar crime, în împrejurări diferite, trebuie să răspundă. Nimic nu justifică comportamentul inuman al unora, chiar dacă acesta este explicat prin ordinele primite sau prin frica față de plutonul de execuție.

Am făcut o prezentare paralelă a celor două entități: Autoritatea Gauck și CNSAS, pentru a demonstra similitudinile, dar și diferențele dintre ele. Concluzia mea este că CNSAS este o copie palidă a exemplului său german care ar putea foarte bine să-și închidă porțile, ca și acesta. S-ar face economie de resurse financiare și ar dispărea o sursă de încordare și tensiune din societatea românească. Consider că activitatea de cercetare a totalitarismului și accesul cetățenilor români la propriul dosar trebuie continuate în cadrul altor forme organizatorice, poate chiar, din cele existente în prezent în acest domeniu.

Andrei Zărnescu

Concepte noi ale culturii de securitate

AGROINTELLIGENCE – SECURITATEA AGROALIMENTARĂ

În 2015, sub egida Institutului European, a fost publicat un studiu care avansează, în multe privințe în premieră în literatura noastră de specialitate, o serie de idei, concepte, indicatori și variabile noi, menite să contribuie la punerea bazelor evaluării științifice a securității alimentare, ca parte a unei strategii de securitate economică și, în ultimă instanță, a securității naționale generale. Este vorba de volumul „*Agrointelligence. Securitatea agroalimentară – o nouă paradigmă a globalizării*”, semnat de dna Steluța Mădălina Pătrășescu Neacșu, fondator al Sistemului de Informații a Securității Alimentare (SISA), doctorand al Academiei de Apărare „Carol I” (Informații și Securitate Națională”. Studiul menționat, veritabil *ghid de evaluare a securității alimentare*, răspunde unor nevoi imperioase de cunoaștere a provocărilor actuale din mediul economic, care, așa cum subliniază prof.dr. Teodor Frunzeti, prefațatorul volumului, „a devenit tot mai sensibil și vulnerabil la schimbările climatice și creșterea demografică, cu impact negativ asupra disponibilității și accesibilității la hrană și la resursele energetice”.

Una din premisele de la care pornește autoarea studiului este aceea că, începând din secolul al XIX-lea, „*fluctuațiile demografice* au fost determinate de trei factori principali (*războiul, foametea, epidemiile*), fiind în strânsă legătură cu disponibilitatea alimentară și accesul la o hrană sănătoasă și suficientă”. Problema a fost conștientizată la nivelul opiniei publice mondiale mai ales în contextul marilor crize alimentare din anii 70 ai secolului trecut. Astfel, Conferința Mondială privind Alimentația, organizată la Roma în 1974, a adoptat un document important (*Declarația universală*) pentru a elimina foametea și subnutriția, iar crearea, în 1975, a Comitetului pentru Securitate Alimentară (CSA) a dat noi impulsuri guvernelor să adopte politici alimentare eficiente la nivel național. Rezultatele, la patru decenii de la aceste importante decizii la nivel internațional, sunt încă modeste, sărăcia, foametea și subnutriția fiind în continuare fenomene endemice pe mari porțiuni ale planetei.

Din păcate, așa cum arată numeroase analize și studii din ultimele decenii, nici România nu are o situație roză în domeniul securității

alimentare, în pofida condițiilor pedoclimatice și a resurselor naturale de care dispune din abundență. Astfel, conform datelor utilizate într-un capitol extrem de interesant al lucrării pe care o evocăm (Studiu de caz privind *securitatea alimentară a României*), țara noastră se află pe unul din nedoritele prime locuri din Europa în ceea ce privește gradul de sărăcie și excluziune socială, „42 la sută din populație fiind vulnerabilă potrivit acestui indicator... Riscul de sărăcie extremă este de patru ori mai mare în zonele rurale (8,8%) în comparație cu mediul urban (2,2%)”. Conform acelorași date, cele mai sărace zone din România sunt sudul Moldovei, cel al Munteniei și al Olteniei, dacă se iau în considerare veniturile minime și nivelul crescut al șomajului.

Pe parcursul lucrării, sunt abordate și precizate în mod gradual numeroase concepte și indicatori utilizați la *definirea securității alimentare*, cum ar fi nevoile alimentare și consumul, sărăcia, autosuficiența alimentară, suveranitatea alimentară și siguranța alimentelor, toate configurând un evantai de chestiuni teoretice și practice menite să dea substanță unui domeniu de cea mai mare importanță pentru ceea ce numim generic asigurarea unui nivel de trai decent și calitatea vieții oamenilor. Conceptul de *suveranitate alimentară*, spre exemplu, definit pentru prima oară la Summitul mondial pentru alimentație desfășurat la Roma în 1996, cuprinde o serie de elemente cu caracter politic, de care guvernele ar trebui să țină seama, cum ar fi: prioritatea acordată producției agricole locale, accesul țăranilor la terenurile agricole, apă, semințe și credite agricole; dreptul statelor de a se proteja contra importurilor agroalimentare la prețuri prea scăzute; monitorizarea prețurilor agricole raportate la costul de producție ș.a.

În încheiere, nu putem decât să subscriem la teza susținută de autoarea cărții și de prefațatorul acesteia, potrivit căreia „nevoia unei culturi a securității alimentare devine imperativă în actualul context globalizat, în care conflictele asimetrice, prin efect de domino, pot deveni declanșatoare de insecuritate alimentară”.

Dr. I.C. Popa

BREXIT - SALTUL ÎN NECUNOSCUȚ

Istoria Uniunii Europene consemnează în aceste zile unul dintre puținele momente cu un real potențial de a pune în pericol însăși existența sa. Votul dat de britanici la referendumul din 23 iunie reprezintă, fără echivoc, un moment de cotitură care va influența decisiv establishment-ul regional și chiar global.

Riscurile unei decizii

Trebuie să spunem din capul locului că o evaluare obiectivă și completă a Brexit-ului și mai ales a implicațiilor sale pentru Regatul Unit²⁷, Uniunea Europeană în general și pentru România în special, dar și pentru restul lumii este practic imposibil de realizat în aceste momente. Dat fiind că este pentru prima dată când Uniunea Europeană se confruntă cu o părăsire voluntară din partea unui stat membru, nu ne putem baza nici măcar pe rezultatul unei evaluări paralele pornind de la experiența anterioară. Incertitudinea este cu atât mai mare cu cât UK era unul dintre membrii semnificativi ai Uniunii, acesta fiind și principalul motiv pentru care leadership-ul mondial se arată deopotrivă surprins și descumpănit de rezultatul referendumului. Politicieni, analiști, oameni de afaceri, jurnaliști sau simpli privitori mai mult sau mai puțin implicați direct în desfășurarea evenimentelor ne oferă un amalgam de opinii și analize pe baza cărora furnizează diverse predicții și scenarii privind evoluțiile de după referendum, dar adevărul este că toate acestea reflectă de cele mai multe ori opinii personale bazate pe percepții subiective și mai puțin pe un suport informațional solid.

Paradoxal, controversele post-referendum la nivelul societății britanice sunt mult mai aprinse decât cele de dinainte de vot, mulți cetățeni realizând abia acum că rezultatul votului pe care l-au dat are un mare potențial să le schimbe viața, nu neapărat în sens pozitiv. În acest context, desfășurarea evenimentelor de după aflarea rezultatelor referendumului în

²⁷ Denumirea oficială este Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord (Anglia, Țara Galilor, Scoția, Irlanda de Nord), dar, din motive de spațiu vom folosi în text denumirea prescurtată și acceptată în vorbirea curentă de Regatul Unit, United Kingdom (UK) sau Marea Britanie (după denumirea insulei pe care se află Regatul Unit).

UK face să pară oarecum hazardată prezentarea ieșirii Marii Britanii din Uniunea Europeană ca fiind o certitudine.

În orice caz, o stare de îngrijorare și preocupare majoră se poate observa mai ales la nivelul politicianilor englezi, care, indiferent de culoarea politică sau de poziția exprimată înainte de referendum, par a încerca o evitare a asumării consecințelor acestui vot. Chiar și liderul ultranaționalist Nigel Farage, cel mai aprig susținător al exitului, surprinde în aceste zile cu declarații prin care lasă să se înțeleagă că alegațiile sale pre-referendum făceau mai degrabă parte din strategia de marketing politic și nu aveau prea mare susținere în realitate. Discursurile de după vot ale liderilor britanici în frunte cu premierul conservator David Cameron, care, în trecut fie spus, este considerat atât pe plan intern cât și la Bruxelles sau Washington, principalul responsabil de acest deznodământ, ne conduc la ideea că politicienii britanici au căzut în capcana propriei naivități politice și realizează că nu au un plan B tocmai acum când este mai mare nevoie de decizia și acțiunile lor. Apare tot mai clar că motivele pentru care au jucat la ruletă viitorul european al țării au mai ales un substrat electoral, populist și nu sunt susținute în realitate de avantajele nete pe care le-ar avea cetățenii britanici în urma acestei mișcări.

Așa cum spuneam mai sus, rezultatul strâns al referendumului a generat o ruptură puternică în rândul oamenilor de rând, cetățeni din toate colțurile Regatului lăsând la o parte proverbiul calm englezesc și manifestându-și activ și combativ îngrijorarea față de viitorul lor pe rețelele de socializare dar și în stradă. Agitația în rândul populației arată că proverbul românesc cu "minte de pe urmă" are, de fapt, valențe universale.

Iată că în puținele zile de după referendum avem strânsă o masă critică de solicitanți (în jur de 3 milioane la data scrierii prezentului articol) care doresc reluarea consultării populare cu schimbarea regulilor de validare. Legislația britanică obligă Parlamentul să ia cel puțin în discuție această solicitare, cu toate că organizarea altui referendum pe aceeași temă pare puțin probabilă în momentul de față.

Pe de altă parte, rezultatul referendumului a reaprins în interiorul Regatului Unit mai vechile aspirații de independență ale Scoției și Irlandei de Nord, regiuni care au votat la referendum pentru rămânerea în UE. Premierul Scoției, Nicola Sturgeon, a anunțat că pregătește un nou referendum pentru independența Scoției și a înaintat în paralel o solicitare către Bruxelles ca

Scotia să fie considerată în continuare stat membru al Uniunii Europene. Și irlandezii din sud și nord par a avea o voce comună pro-europeană în aceste momente, ceea ce va reaprinde mișcările unioniste și va exacerba impactul mișcării de independență a Irlandei de Nord față de Marea Britanie.

O altă petiție, semnată rapid de un număr important de londonezi (circa 100 mii până acum) și care va trebui de asemenea, luată în discuție, exprimă aspirația Londrei de a rămâne ca oraș membru al Uniunii prin declararea independenței față de restul țării. Deși nu este clar deocamdată ce fel de răspuns ar putea primi o astfel de cerere, dezideratul exprimat are la bază votul celor circa 60% dintre londonezi care s-au pronunțat pentru rămânerea în Uniune.

Nu în ultimul rând, imediat după anunțarea rezultatului referendumului și a datelor statistice privind categoriile de votanți, a apărut și un conflict între generații, tinerii pro-europeni manifestându-și în stradă frustrarea că britanicii trecuți de 50 ani, cei care au votat preponderent pentru exit, le influențează viitorul într-o direcție pe care nu și-au dorit-o.

Așadar, riscul unei disoluții teritoriale și/sau al unei reasezări a granițelor interne ale Marii Britanii prin mijloace nu neapărat pașnice dacă ne gândim la mișcările irlandeze de eliberare, nu este deloc de neglijat în aceste momente și rămâne de văzut cum vor reuși partidele britanice să liniștească apele.

Acest tablou socio – politic intern, pictat în culori deloc vesele, primește o notă și mai sumbră dacă privim spre răspunsul la Brexit al puternicei economii britanice. Pe termen foarte scurt, britanicul de rând se confruntă cu o prăbușire a monedei naționale și a burselor interne, ceea ce va alimenta suplimentar tensiunile sociale. Chiar dacă evoluțiile rapide de pe piețele monetară și ale capitalurilor erau, oarecum, previzibile după vot, privind spre declarațiile amenințătoare post-referendum venite din mediul politic, economic și de afaceri, putem deja anticipa că evoluția pe termen mediu spre lung a economiei UK va fi și mai dramatică decât acum.

Cu toate că Marea Britanie a avut întotdeauna un statut special în cadrul Uniunii Europene, caracterizat în primul rând prin adoptare selectivă a directivelor europene în materie de politici economice și comerciale trasate de Bruxelles, totuși, de-a lungul celor 43 de ani de membership, economia acestei țări a cunoscut o direcție de apropiere până la identificare cu cea

comună europeană. Economia UK a beneficiat din plin de facilitățile oferite de piața unică europeană în interiorul căreia au fost eliminate sute de bariere de ordin tehnic, juridic și birocratic care stăteau în calea liberului schimb și a liberei circulații între statele membre, dar și de tratatele comerciale încheiate de Uniunea Europeană cu terțe părți. Ministrul britanic de Externe, Philip Hammond, recunoaște public că pierderea accesului la piața unică europeană după ieșirea din UE va fi "catastrofală" pentru țara sa.

Doar aspectele legate de renegocierea pe cont propriu a tuturor tratatelor, convențiilor și înțelegerilor economice internaționale, la care se adaugă negocierile de ieșire din piața comună, apoi cele privind așezarea pe baze noi a relației cu Uniunea Europeană, ar presupune un volum imens de muncă și mulți ani de-acum încolo de pierderi nete pentru economia britanică.

În acest sens, președintele Barack Obama a transmis deja un semnal descurajator către Londra, afirmând ca, odată ieșită din Uniunea Europeană, Marea Britanie va trebui "să se așeze la coadă" pentru negocierea unui tratat de liber schimb individual cu Statele Unite, deoarece pentru SUA prioritatea în aceste momente este finalizarea negocierilor pe marginea acordului de liber schimb cu Uniunea Europeană. Având în vedere declarația președintelui american, devine aproape o certitudine că și relațiile economice cu Canada vor urma același tipar. De asemenea Japonia, un alt mare jucător economic pe piața britanică, și-a exprimat încă dinainte de Brexit dorința ca UK să rămână în cadrul Uniunii. "Japonia ar prefera în mod foarte clar ca Marea Britanie să rămână în Uniunea Europeană. Este mai bine pentru toată lumea ca ea să rămână într-o Europă puternică", a subliniat premierul nipon Shinzo Abe într-o conferință de presă comună cu omologul său britanic, David Cameron, care a avut loc la Londra la începutul lunii mai 2016. Premierul japonez a declarat la acea dată, fără urmă de menajamente, că o ieșire a Marii Britanii din Uniunea Europeană ar face din această țară "o destinație mai puțin atractivă pentru investițiile japoneze". Semnalul Japoniei este extrem de important, dacă avem în vedere că investițiile nipone în Regatul Unit se cifrează la peste 38 miliarde lire (48 miliarde euro), însemnând circa 1.000 companii japoneze, mare parte în industria auto, care garantează britanicilor aproximativ 140.000 locuri de muncă.

Totodată, Londra riscă enorm să-și piardă statutul de centru financiar mondial, multe companii și bănci de importanță globală anunțând deja că intenționează relocarea spre interiorul Uniunii Europene. În paralel, părăsirea spațiului unic european va genera un exod rapid al producătorilor care dețin capacități importante de producție în UK, mai ales a celor din industriile de vârf precum cea auto sau IT care contribuie semnificativ la PIB-ul Marii Britanii, dar și din industria terțiară (a serviciilor), bine reprezentată în interiorul unei economii puternice precum cea a Regatului Unit. Aceste mutații vor genera efecte secundare negative greu de estimat din perspectivă financiară în acest moment pe segmente precum cel imobiliar, al comunicațiilor, în turism, alimentație publică etc. Evoluțiile de pe piața muncii, des invocată în discurs de susținătorii exitului în sensul nevoii protejării acesteia de forța de muncă provenită din exterior, vor avea direcții necontrolabile atâta timp cât o "închidere" a Marii Britanii la forța de muncă externă o va lăsa, cel puțin în viitorul apropiat, cu un deficit important în această privință.

Cele de mai sus nu ar putea oferi prea multe motive de a privi cu optimism spre viitorul unei țări abia desprinse din blocul comunitar. Marea Britanie pare pe moment condamnată la o recesiune economică de durată și la fricțiuni interne care au un potențial enorm de a slăbi poziția statului în raport cu propriii cetățeni dar și cu partenerii săi externi cu care va fi nevoită în viitorul apropiat să poarte discuții și negocieri dure și anevoioase. Sigur, există și câteva atuuri, date de forța economică prezentă, de resursele financiare remarcabile, de existența unei inflații reduse, a unui șomaj moderat, de legătura strânsă cu piețele tradiționale precum aceea cu membrii Commonwealth (53 de state cu peste 1,5 miliarde locuitori), dar toate acestea vor putea eventual să atenueze din impact, nicidecum să-l elimine.

UE și nevoia de coeziune

De cealaltă parte a Canalului Mânecii, Uniunea Europeană se vede și ea pusă în dificultate de rezultatul referendumului britanic. Primele declarații venite de la Bruxelles sunt, așa cum era și firesc, unele de solidaritate între membrii Uniunii, de încredere în viitorul comun al celor 27 state membre rămase, de minimalizare a impactului real politic și economic pe care îl are Brexit-ul pentru Uniune. Însă, cei care studiază atent problematica legată de Uniunea Europeană știu prea bine că realitatea este

sensibil diferită de declarațiile politice. Prin parteneriatul special cu SUA în cadrul NATO, Marea Britanie contribuia decisiv la securitatea Uniunii Europene, fiind adesea un factor de apropiere, de armonizare a deciziilor între cele două organizații. Mai mult decât atât, economia britanică avea o contribuție majoră la PIB-ul economiei europene și oferea afacerilor europene acces la o piață de 65 milioane de locuitori. Nu în ultimul rând Marea Britanie era un contributor net la bugetul Uniunii Europene cu o sumă care ajunsese în 2015 la circa 6,5 miliarde lire, deci Brexit-ul va lăsa bugetul comunitar mai sărac, făcând necesară o ajustare corespunzătoare a cheltuielilor.

Cea mai mare problemă căreia Bruxelles-ul va trebui să-i găsească o rezolvare rapidă este chestiunea legată de nivelul în continuă scădere al încrederii pe care o au proprii săi cetățeni în sustenabilitatea construcției europene. Trendul descendent al încrederii se afirmă de câțiva ani buni ca un fenomen care slăbește coeziunea dintre membri, iar exitul britanic poate fi privit mai ales ca o consecință a acestuia; în același timp, putem fi siguri că ieșirea Marii Britanii va duce neîncrederea la cote extrem de periculoase pentru coeziunea Uniunii. Observăm în aceste zile cum partide de orientare ultranaționalistă și anti-europeană din multe state europene își fac tot mai puternic auzită vocea care solicită organizarea de referendumuri naționale similare clamând precedentul creat de britanici, iar în aceste circumstanțe pericolul disoluției Uniunii Europene devine unul real.

Deși se poate discuta mult despre cauzele acestui declin, merită să amintim mai ales soluțiile pe care le-a oferit Bruxelles-ul unor evenimente majore petrecute în ultimii 8-10 ani de existență a Uniunii Europene: politica vis - a - vis de emigranți, care a slăbit foarte mult solidaritatea între statele membre, birocratizarea excesivă a aparatului politic și funcționăresc din cadrul instituțiilor europene concomitent cu o creștere exponențială a costurilor de funcționare a instituțiilor europene, politica externă oscilantă, lipsită de consistență în relația cu state precum Rusia sau China în funcție de interesele unora sau altora dintre membri. La acestea putem adăuga toleranța de multe ori nejustificată față de derapajele altor membri de la politicile comunitare sau chiar la refuzul de a le asimila (cazul Greciei, al Ungariei sau chiar al Marii Britanii).

Un alt aspect foarte important prin impactul direct asupra oamenilor de rând este dat de măsurile de politică economică, în special din anii crizei mondiale începută în 2008. Deciziile luate în timpul crizei au impus statelor membre un model economic retrograd, conservator, bazat în bună măsură pe o austeritate prezentată ca fiind singura cale de depășire a crizei, cu stabilirea unitară a unor niveluri fixe ale deficitelor, fără a ține seama de particularitățile, nevoile și specificul fiecărei economii locale și care au creat dificultăți inclusiv celor mai mari economii ale Uniunii în efortul lor de a ieși din recesiune. Sentimentul unei părți a populației din statele europene că are de pierdut de pe urma relației cu Uniunea s-a accentuat foarte mult, contribuind la scăderea în popularitate. Chiar și noi, românii, am resimțit din plin efectele unor astfel de decizii, iar sondajele privind încrederea în Uniune arată și în cazul României aceeași tendință de descreștere.

Erorile de mai sus și nu numai au alimentat permanent curentul de opinie antieuropean și au dat naștere unei mișcări în sens invers, de reafirmare a suveranității și identității naționale a statelor membre, soldată în final cu creșterea în popularitate a partidelor care promovează idei ”periculoase” pentru existența Uniunii Europene.

Din aceste motive, este vital ca Bruxelles-ul să schimbe foarte repede ceva în relația cu cetățenii săi în paralel cu o reformare rapidă a propriilor instituții și cu o flexibilizare a modului de răspuns al acestora la nevoile și particularitățile fiecărui stat membru. Fără o recredibilizare internă ne putem aștepta și la alte ieșiri, ceea ce ar conduce la o slăbire semnificativă a forței economice și politice a Uniunii Europene și la diminuarea capacității de a răspunde obiectivelor pentru care a fost creată.

La ce se poate aștepta România?

Desigur, și pentru România ar fi fost mai bine ca decizia Marii Britanii să fie una în sensul rămânerii în interiorul Uniunii. Cu toate acestea, primele evaluări ”la cald” arată că țara noastră nu va fi afectată major de exitul britanic, ba chiar ar putea obține unele ”beneficii” de ordin economic și chiar politic.

Pe termen foarte scurt vom avea de-a face cu o devalorizare a monedei naționale, una care deja se face simțită, dar și cu o scumpire a creditelor, însă este de așteptat ca, odată cu liniștirea piețelor, lucrurile să revină la normal.

O a doua componentă care ar putea fi afectată este cea a schimburilor comerciale bilaterale, însă efectul, evaluat la circa 800 de milioane de euro în varianta pesimistă, se va disipa pe o perioadă de câțiva ani, durata estimată până când Marea Britanie va părăsi efectiv spațiul economic comun. Exporturile României, în 2015, către Marea Britanie au însemnat 2,4 miliarde euro, adică 4% din total exporturi, iar importurile doar 1,6 miliarde euro, dar anii până la ieșirea Marii Britanii vor oferi răgazul necesar pentru o reorientare a schimburilor spre alte piețe.

Dat fiind că în această țară muncesc oficial circa 180.000 de români și, conform estimărilor, încă aproximativ 150.000 se află la muncă în UK fără forme legale, este aproape sigur că o îngreunare a accesului pe piața muncii din Marea Britanie va crea unele probleme cetățenilor români. Din acest motiv este necesară promovarea unei relații de apropiere față de Regatul Unit și negocierea unor condiții clare de accesare a pieței muncii din Marea Britanie, ținând cont mai ales de faptul că, de multe ori, românii din această țară au fost folosiți ca argument de politicienii britanici în pledoariile pro-Brexit.

Pe de altă parte, România ar putea beneficia de redirecționarea unei părți a investițiilor străine din UK, mizând pe atuurile pe care le deține, incluzând aici argumente legate de stabilitatea economico-financiară, de forța de muncă accesibilă, dar și de statutul de membru al Uniunii Europene.

Rămâne de văzut în ce direcție o vor lua lucrurile. La momentul actual Marea Britanie pare să aibă cele mai multe probleme în urma deciziei pe care singură a luat-o. Primele măsuri consistente post-Brexit vor veni de la Consiliul European și, mai ales, de la summitul comunitar preconizat pentru luna septembrie. Din perspectivă politică, e vital ca Bucureștiul să pledeze activ pentru ca Europa să rămână în continuare unită, puternică, să promoveze o relație corectă între Uniunea Europeană și Marea Britanie, dar și să se implice direct în așteptatul proces de reformă instituțională a Uniunii Europene.

Dr. Ec. Cătălin Neagu

BREXIT SI SERVICIILE SECRETE

Ieșirea Marii Britanii din UE va avea, cu certitudine, reverberații și în domeniul activității structurilor de intelligence, al securității în general, însă nivelul și consecințele acestora sunt, deocamdată, dificil de estimat. Primele evaluări, timide, ale unor experți politico-militari sau din zona serviciilor secrete sunt împărțite și au un caracter general, chiar și celor mai experimentați analiști fiindu-le greu să discearnă avantajele și/sau pericolele din nebuloasa politicului ce a generat Brexit.

*

1). Imediat după atentatele de la Bruxelles, *partizanii Brexit*, îndeosebi UKIP, formațiune politică eurosceptică și ostilă imigrației, *s-au grăbit să acuze UE de laxism față de amenințările teoretice, scopurile fiind preponderent de natură electorală*. UKIP critică vehement libera circulație în spațiul comunitar și Acordul de la Schengen, la care Marea Britanie nici nu este parte.

► *Experți ai serviciilor de informații franceze* estimează că, în pofida deflagrației politice considerabile, *Brexit nu va avea consecințe serioase în materie de apărare, intelligence sau chiar securitate*, întrucât aici Uniunea Europeană joacă doar un rol modest și, în plus, Marea Britanie s-a ținut, tradițional, departe de orice inițiative în asemenea domenii.

De altfel, notează analiștii francezi, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, care avea deja un statut particular în cadrul Uniunii (în afara zonei euro și a spațiului Schengen), a blocat constant orice tentative comunitare vizând Politica de Apărare și Securitate Comună – PESC, făcând astfel jocul partenerului său de peste ocean.

► *Richard Dearlove, șeful Secret Intelligence Service - MI6* (spionajul britanic) între 1999-2004, susține că ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană „va aduce un câștig în materie de securitate”, prin întărirea controlului imigrației. Fostul patron al MI6 consideră că „Brexitul va diminua costurile pentru securitatea regatului” și că, în privința schimbului de informații, structurile de intelligence insulare „dau mai mult decât primesc.”

► *Michael Hayden, fost director al Agenției Centrale de Informații* (2006-2009), a afirmat că serviciile secrete din statele UE sunt

„foarte inegale”, pecizând că Uniunea Europeană „nu este un contributor natural la securitatea individuală a țărilor membre, pe care ar putea, eventual, să le sprijine pentru asigurarea securității propriilor cetățeni.”

2). **Premierul David Cameron** avertiza, înainte de referendum, că „*ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană va avea consecințe în materie de securitate națională, divizând Occidentul într-un moment în care este angajat în combaterea unei amenințări mondiale, reprezentată de Statul Islamic din Irak și Siria.*”

► **David Petraeus, fost patron al CIA** și ex-comandant al Forțelor Internaționale de Asigurare a Securității-ISAF din Afganistan, estimează că ieșirea Marii Britanii din UE ar face mai periculoase și mai dificil de gestionat actualele provocări internaționale. Într-un interviu recent pentru „Daily Telegraph”, generalul american susținea că, în prezent, „consolidarea structurilor militare de intelligence și cooperarea diplomatică occidentală constituie cea mai bună metodă de a ne apăra...cu toate imperfecțiunile sale, Uniunea Europeană rămâne un actor esențial în acest domeniu.”

► **David Omand, fost șef al Cartierului General pentru Comunicații Guvernamentale – GCHQ (1996-1997)**, estimează că, în materie de securitate, **Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord** are, încă, „tot ceea ce este mai bun din cele două lumi”: controlează propriile frontiere și întreține legături strânse cu celelalte state comunitare”.

► În opinia **directorului „Europol”, Rob Wainwright**, după ieșirea din UE, „*Marea Britanie va deveni mai vulnerabilă la amenințările teroriste, deoarece va pierde avantajele de care dispune în prezent, cum ar fi accesul la bazele de date și posibilitatea de a participa la proiecte specifice de intelligence.*” De asemenea, cooperarea va deveni mai dificilă, iar Londra va trebui să renegocieze toate acordurile și reglementările legislative cu fiecare dintre cele 27 state membre. În asemenea condiții, în materie de intelligence, nivelul de cooperare și transparență în raporturile cu țările UE nu va mai fi același.

► **Joe Twyman, șeful Secției de cercetări politice și sociale al Institutului de sondare a opiniei publice „YouGov”,** opinează că, pe termen scurt, ieșirea din UE a Marii Britanii ar putea fi avantajoasă, nu însă și în perspectivă. „Securitatea este importantă, frontierele la fel, dar economia este

vitală. Totul se poate schimba dacă Marea Britanie va fi lovită, iarăși, de atentate teroriste.”

► **Aimen Dean, agent al serviciilor secrete britanice**, fost jihadist infiltrat în Al Qaida, afirmă că „*Statul Islamic a receptat rezultatele referendumului ca pe o victorie, iar ieșirea din UE a Marii Britanii ca primă etapă în procesul de destrămarea Uniunii*”.

► Opinii interesante a exprimat, „la cald” și olandezul **Dick Schoof, Coodonator Național pentru Contraterorism și Securitate**: „...în caz de Brexit, Europa va trebui să regândească noi modalități privind schimbul de informații, vital în lupta pentru combaterea acțiunilor teroriste ale ISIS...ieșirea Marii Britanii va avea consecințe, pentru că lipsa unor informații dintr-o țară poate crea pericole pentru alta...Cooperarea serviciilor de informații ale țărilor comunitare cu cele ale Marii Britanii, țară din care au plecat mulți cetățeni să lupte alături de ISIS, este excelentă...Va fi mai dificil fără Londra, dar vom găsi soluții pentru depășirea situației.”

► **Julian Assange** (autorul celebrelor dezvăluiri din WikiLeaks) pune, într-un fel, „punctul pe i” în ceea ce privește raportul „Brexit-servicii secrete”, dezvăluind faptul că *Statele Unite și partenerii lor din ceea ce experții numesc „Cei cinci ochi”* (acord confidențial între structurile de intelligence din SUA, Marea Britanie, Canada, Australia și Noua Zeelandă) *dispun de resurse și capacități enorme în comparație cu cele ale altor țări, pe care le domină din acest punct de vedere.*

*

Și, în final, una dintre cele mai profesionale și avizate opinii. **Eliza Manningham-Buller, fost director al Secret Service – MI5 (contraspionajul britanic) în perioada 2002-2007**, a făcut o analiză axată pe „fapte și fără emoții” cu privire la posibilele consecințe ale Brexit, din care am reținut doar ideile de forță:

„...*Într-o perioadă în care un atentat pe teritoriul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord pare foarte probabil, cu certitudine că vom fi mai în siguranță în interiorul Uniunii Europene...Dacă ne izolăm, vom pierde mult din influență, iar din unele forumuri vom fi excluși...*

...Nu este recomandabil ca Marea Britanie să părăsească UE într-un moment în care președintele Vladimir Putin își arată mușchii față de ISIS, Coreea de Nord continuă testele nucleare – pentru a nu vorbi decât despre câteva amenințări...

...Serviciile secrete britanice primesc informații importante, care salvează viața prietenilor noștri europeni. Dacă UE va fi slăbită prin plecarea noastră, atunci și securitatea noastră va fi slăbită...Nu bariere à la Donald Trump la frontierele insulei vor diminua pericolul terorist. Ideea că un asemenea pericol vine din Europa este falsă: teroriștii sunt aici, sunt născuți în Regat, iar cooperarea internațională, îndeosebi cu țările apropiate, de la care am primit informații de calitate, este vitală!”

Alexandru O.

O NOUĂ ORDINE MONDIALĂ?

Motto: „În politica internațională, puterea este ca vremea. Toată lumea vorbește despre ea, dar puțini înțeleg despre ce este vorba. La fel cum țăranii sau meteorologii vor să prevadă când vin furtunile, politicienii și analiștii încearcă să înțeleagă dinamica schimbărilor majore din distribuția puterii între națiuni. Modificarea raporturilor de putere afectează soarta popoarelor și este asociată cu furtunile catastrofale reprezentate de războaiele mondiale.”

Joseph S. Nye Jr. – profesor la Universitatea Harvard.

Tot mai frecvent și mai insistent, în mediile academice, cercurile politice și mass-media se vehiculează ideea conform căreia omenirea s-ar îndrepta vertiginos sau chiar ne-am afla într-o *Nouă Ordine Mondială*

În perioada *Războiului Rece* ordinea mondială a fost determinată și reglementată de bipolarismul antagonist dintre cele două supraputeri de atunci, iar după prăbușirea Uniunii Sovietice și până în prima jumătate a primului deceniu din secolul XXI, lumea a fost dominată doar de Statele Unite. În prezent am asista la o afirmare a unor noi centre de putere cu ambiții globale, concomitent cu reducerea semnificativă a dominației și influenței mondiale a Americii.

Altfel spus, ne-am afla în plin proces de tranziție de la „*unipolarism*” la „*multipolarism*”, ceea ce într-adevăr ar însemna o *Nouă Ordine Mondială*.

Chiar așa să fie oare?

Răspunsul la această întrebare, în opinia noastră, trebuie să plece de la premisa, corect enunțată de Joseph S. Nye Jr. și anume că:

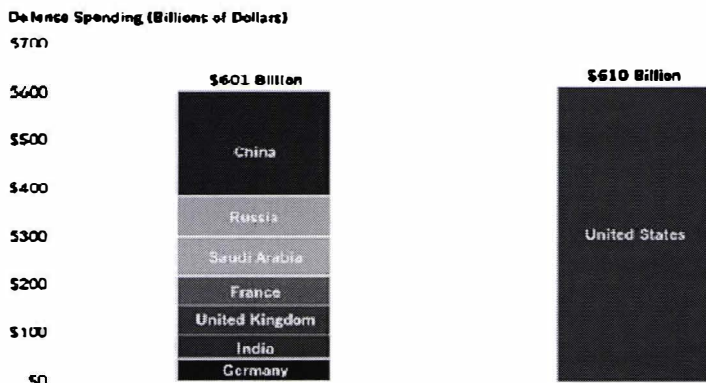
„În relațiile internaționale, puterea este capacitatea unui stat de a exercita controlul asupra altor state”.²⁸

Privit prin această prismă constatăm că nu există motive care să justifice faptul că o *Nouă Ordine Mondială* ar fi iminentă.

În condițiile în care cheltuielile militare sunt direct proporționale cu puterea militară a unei țări, Statele Unite, la fel ca și în primele două decenii

²⁸ Joseph S. Nye Jr., *Natura schimbătoare a puterii mondiale* („The Changing Nature of World Power”), studiu publicat în *Political Science Quarterly*, Vol. 105, No. 2 (Summer, 1990), pp. 177-192, *Academy of Political Science*

post-Război Rece, continuă să dețină supremația absolută în temenii puterii militare²⁹. Nu numai că America are o putere militară dominantă dar aceasta este covârșitoare³⁰, având în vedere că bugetul ei de apărare este mai mare decât al următoarelor 8 țări, luate la un loc.

Alte fațete ale acestei „*Pax Americana*” evidențiază și mai mult poziția hegemonică din punct de vedere al forței militare deținute în prezent de Statele Unite: dispune de singura flotă militară capabilă să acționeze simultan în cele „7 mări” ale lumii (Atlanticul de Nord, Atlanticul de Sud, Pacificul de Nord, Pacificul de Sud, Arctica, Antarctica și Oceanul Indian) și beneficiază de o rețea de alianțe globale care potențează considerabil posibilitățile acesteia de a constitui coaliții în cazul unui război.

Desigur, o asemenea capacitate militară colosală trebuie să fie sustenabilă din punct de vedere economic. Și din acest punct de vedere, Statele Unite continuă să dețină o poziție similară cu cea din domeniul militar.

În anul 2014, cu doar 5% din populația planetei, din totalul PIB-ului global (77,845 trilioane dolari), aproape un sfert este realizat de Statele Unite (17,42 trilioane dolari).³¹

Important de menționat este și faptul că din punctul de vedere al raportării PIB-ului pe locuitor, Statele Unite se află de departe pe primul loc.³²

²⁹ Prableen Bajpai, *Cheltuieli militare: Statele Unite versus toți ceilalți* („Military Spending: U.S. Versus Everywhere Else”), din 10.06.2015, *Investopedia*

³⁰ *Cheltuielile și profitul armatei americane* („US Military Spending and Profit”), din 19.02.2016, *ISDEI*

³¹ *O diagramă care va schimba percepția privind economia Statelor Unite* („One Diagram That Will Change the Way You Look At the US Economy”), din 21.07.2015, *Howmuch*

³² *Creșterea economică - PIB-ului, pe țări* („GDP growth by country”), *World Bank*

	PIB (trilioane \$)	Populație (milioane persoane)	PIB/capita (mii \$)
SUA	17,42	318,90	55,20
China	10,36	1.364,00	7,38
Japonia	4,60	127,10	42,00
Germania	3,85	80,89	47,47
Rusia	1,86	143,80	13,21

De asemenea, sunt semnificative evoluția și tendințele înregistrate de Statele Unite și de principalii ei competitori posibili. Conform datelor furnizate de Banca Mondială, economia americană înregistrează constant o creștere economică robustă și sustenabilă.

Ca urmare, la orizontul anului 2019, în termeni absoluți, actuala dominație economică globală a Americii se va accentua (SUA – 22,1 trilioane dolari; China – 14,8; Japonia – 5,7; Germania – 4,9; Marea Britanie – 3,8; Franța – 3,6; India – 3,1; Brazilia – 2,9; Italia – 2,6 și Rusia – 2,5).

În condițiile în care statutul de mare putere al unei țări este determinat de capacitățile militare și de evoluția și perspectivele economiei sale, ne întrebăm cum se poate totuși pune sub semnul întrebării poziția hegemonică evidentă deținută de Statele Unite atât în termeni absoluți, cât și relativi?

În aceleași medii academice, politice și mai ales în mass-media, ordinea mondială instaurată după încheierea Războiului Rece este învinovățită - la fel de frecvent și insistent - de o așa-zisă recrudescență a confruntărilor dintre statele lumii, inclusiv a conflictelor militare, precum și de o accentuare a polarizării dintre săraci și bogați.

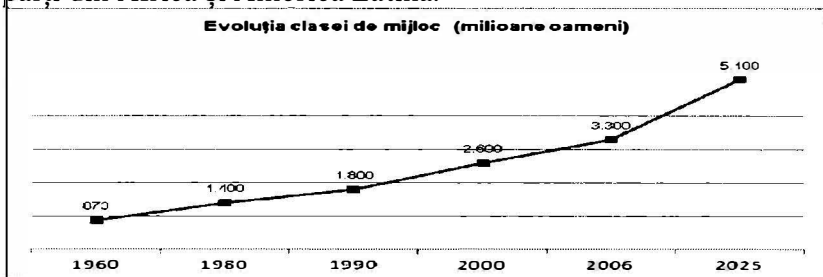
Cu toate acestea, conform unui studiu întocmit de *Institutul de Studiere a Păcii* de la Oslo, numărul de pierderi omenești în conflictele militare s-a diminuat semnificativ și constant în ultima decadă a secolului XX și mai ales în primul deceniu al mileniului trei.³³

De asemenea, în ultimele două decenii și mai ales după criza din 2008, constatăm o creștere a clasei de mijloc³⁴, inclusiv sporirea veniturilor

³³ Bethany Lacina și Nils Petter Gleditsch, *Diminuarea fenomenului războiului este reală* („The Waning of War is Real”), din 2012, *Journal of conflict resolution*

³⁴ Dough Saunders, *Lumea a devenit mai egalitaristă și atunci de ce nu suntem fericiți?* („The world’s becoming more equal, so why aren’t we happy?”), din 09.04.2016, *The Globe and Mail*

și puterii de cumpărare a acesteia – practic o dublare - în special în Asia, unele părți din Africa și America Latină.³⁵

Aceasta în condițiile în care clasa de mijloc din America și Europa, a stagnat în aceeași perioadă, tendință care se prefigurează și în viitorul previzibil.

Desigur, actuala ordine mondială nu este perfectă, iar multe din argumentele celor care critică comportamentul hegemonic al Statelor Unite sunt întemeiate.

Un diagnostic - în opinia noastră corect și fără menajamente inclusiv la adresa politicii externe americane - al evoluției și situației actuale a ordinii mondiale a fost făcut de Chas W. Freeman, Jr.³⁶ fostul ambasador american, în timpul Războiului Rece:

„Am condus sfera de influență denumită «lumea liberă» - liberă doar în sensul că includea toate țările care nu se aflau în sfera de influență sovietică, indiferent dacă erau sau nu erau democratice sau aliate formal cu Statele Unite. După încheierea Războiului Rece, am încorporat cea mai mare parte a sferei de influență sovietică, extinzându-ne autoproclamată responsabilitate de a gestiona totul până la granițele Rusiei și Chinei. Refuzul Rusiei de a accepta că tot ce este dincolo de teritoriul său este al nostru, constituie principala cauză a crizelor din Georgia și Ucraina. De asemenea, refuzul Chinei de a se acomoda cu dominația perpetuă a Statelor Unite în mările aflate în vecinătatea ei imediată, se află la originea actualelor tensiuni din Marea Chinei de Sud.”

Aceste excese ale unilateralismului american, conform lui Chas W. Freeman, jr., ar trebui cât mai repede corectate pentru realizarea unui *„echilibru între ambițiile Statelor Unite la nivel global și interesele reale ale acesteia, precum și în concordanță cu resursele de care dispunem”*.

³⁵ Cum se schimbă lumea: Oportunitățile la nivel global („How the World is Changing: The Global Opportunity”), din 2006, Franklin Templeton Investments

³⁶ Chas W. Freeman, Jr., Sfârșitul imperiului american („The end of american empire), din 11.04.2016, War on the Rocks

În același timp, nu poate fi neglijat faptul că parcurgem o perioadă de recrudescență a manifestărilor revizioniste mai mult sau mai puțin mascate ale unor state (Rusia, China, Ungaria) sau a acțiunilor destabilizatoare din partea unor forțe politice interne sau transnaționale elitiste, naționaliste extremiste, xenofobe, etc., care speră că prin contestarea și chiar schimbarea actualei ordini mondiale vor fi create condițiile care să instaureze o nouă ordine mondială „*multipolară*” sau pur și simplu accesul și menținerea la putere.

În acest context, indiferent care este abordarea problematicii privind actuala ordine mondială, trebuie să se țină seama de parametrii reali ai acesteia și nu de premise manipulative sau chiar false, care fac abstracție sau distorsionează forța militară și economică a Americii și întreaga paletă de efecte ale „*unilateralismului*” din perioada post-Război Rece .

Botez Alexandru

Anexa

STAREA LUMII: Explicarea strategiei Statelor Unite³⁷

Prăbușirea Uniunii Sovietice a pus capăt Epocii Europene, perioadă în care puterea europeană a dominat lumea. Statele Unite au rămas singura putere globală, situație pentru care nu era pregătită din punct de vedere cultural și instituțional. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Statele Unite și-au definit politica sa externă în termenii confruntării cu Uniunea Sovietică. Practic, toate inițiativele pe care le-a avut în întreaga lume au avut legătură cu această confruntare. Prăbușirea Uniunii Sovietice a eliberat în același timp Statele Unite de o confruntare periculoasă și a eliminat focalizarea politicii sale externe.

Pe parcursul unui secol, Statele Unite au parcurs calea de la o poziție marginală la cea de putere mondială. A purtat războaie sau un Război Rece, din 1917 până în 1991, cu o scurtă perioadă de aproximativ 20 de ani de pace, care au fost însă marcați de Marea Depresiune³⁸ și numeroase

³⁷ George Friedman, *Starea lumii: Explicarea strategiei Statelor Unite* („The State of the World: Explaining U.S. Strategy”), din 28.02.2012, *Stratfor* (<http://stratfor.com/weekly/state-world-explaining-us-strategy> - accesat la 07.05.2012)

³⁸ **Marea Depresiune** – severă depresiune economică care a cuprins întreaga lume cu un deceniu înainte de declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial. Deși s-a manifestat diferit în țările lumii, se consideră că în majoritatea acestora a început în anul 1929 și s-a încheiat la sfârșitul anilor 1030 – începutul anilor 1940. În multe țări, redresarea economică a durat până la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial. A fost cea mai lungă, cuprinzătoare și profundă depresiune din secolul XX.

intervenții în America Latină. Prin urmare, secolul XX a fost pentru Statele Unite o perioadă de conflicte și crize. Au început acest secol fără să aibă instituții guvernamentale capabile să gestioneze corespunzător politica sa externă. Și-au edificat aparatul diplomatic pentru a face față unui război și amenințată de un război. Disparația bruscă a adversarului, în mod inevitabil, a dezechilibrat Statele Unite.

Perioada post – Război Rece

Perioada post – Război Rece poate fi împărțită în trei etape. Prima a fost marcată simultan de optimism și incertitudine și a durat din 1992 până în 2001. Pe de o parte, prăbușirea Uniunii Sovietice promitea o perioadă în care dezvoltarea economică va lua locul războiului. Pe de altă parte, instituțiile americane fuseseră create în plină luptă, iar transformarea lor pentru o perioadă care părea că va fi pașnică, nu era ușor. Președinții George H.W. Bush³⁹ și Bill Clinton⁴⁰ au promovat fiecare o politică bazată pe creșterea economică, punctată cu intervenții militare periodice și nu suficient de predictibile, în locuri ca Panama, Somalia, Haiti și Kosovo.

Aceste intervenții nu au fost considerate ca fiind critice pentru securitatea națională a Statelor Unite. În unele cazuri, au fost tratate ca soluționări ale unor probleme marginale, cum era traficul cu droguri al dictatorului panamez Manuel Noriega și uneori au fost prezentate ca fiind în primul rând misiuni umanitare. Unii au căutat un model sau o logică în aceste intervenții variate. De fapt, acestea au fost tot atât de întâmplătoare pe cât păreau, determinate mai mult de cauze care țineau de politica internă și presiunea alianțelor, decât de un interes național clar. Puterea americană era atât de copleșitoare, încât aceste intervenții presupuneau costuri relativ reduse și riscuri și mai mici.

Această perioadă de toleranță a durat până la 11 septembrie 2001. În acest moment, Statele Unite s-au confruntat cu o situație care viza cultura strategică a acesteia. Avea de-a face cu un inamic real, chiar dacă neconvențional, care reprezenta o amenințare reală la adresa patriei. Instituțiile construite în timpul și după cel de-al Doilea Război Mondial puteau funcționa din nou cu eficiență. În mod ciudat dar și tragic, Statele Unite au revenit într-o zonă confortabilă, purtând un război pe care-l considerau că le-a fost impus.

³⁹ **George Herbert Walker Bush**, (n. 1924) - a fost cel de-al patruzeci și treilea vicepreședinte (1981 - 1989) și cel de-al patruzeci și unulea președinte al Statelor Unite ale Americii (1989 - 1993).

⁴⁰ **William Jefferson Clinton**, (n. 1946) a fost cel de-al patruzeci și doilea președinte al Statelor Unite ale Americii, servind ca șef al executivului Statelor Unite două mandate complete de 4 ani între 1993 și 2001.

Perioada dintre 2001 și 2007 a constat dintr-o serie de războaie purtate în lumea islamică. La fel ca toate războaiele, acestea au presupus victorii strălucite și eșecuri rușinoase. Acestea pot fi judecate într-unul din două moduri. Primul, dacă războaiele au avut ca scop prevenirea faptului ca Al Qaeda să mai atace Statele Unite în felul în care au făcut-o la 11 septembrie 2001, acestea au fost un succes. Chiar dacă este dificil de văzut în ce măsură războiul din Irak⁴¹ a avut de-a face cu acest obiectiv, la urma urmei toate războaiele presupun operațiuni dubioase. Măsura unui război este succesul. Dacă, totuși, scopul acestor războaie a fost să creeze o sferă de regimuri pro-Statele Unite, stabilă și în conformitate cu valorile americane, în mod evident, războaiele au eșuat.

În anul 2007, politica externă americană a intrat în faza în care se află în prezent. Obiectivul principal nu mai este dominația regiunii. Mai degrabă, acesta vizează retragerea din regiune, concomitent cu încercarea de a susține regimuri capabile să se apere singure, dar care să nu fie ostile Statelor Unite. Retragerea din Irak nu a dus la atingerea acestui obiectiv. Probabil că același lucru se va întâmpla și în cazul Afganistanului. După ce s-au retras din Irak, Statele Unite se vor retrage și din Afganistan, indiferent de ce va urma după aceea. Statele Unite nu vor renunța la implicarea în regiune, dar înfrângerea Al Qaeda nu va mai fi în centrul atenției.

Președintele Barack Obama a continuat strategia predecesorului său George W. Bush, stabilită în ce privește Irakul, în 2007. Deși Obama a crescut numărul forțelor militare din Afganistan, față de cele trimise inițial de Bush, a făcut acest lucru pentru a facilita retragerea. Pentru Obama, esența strategică a problemei nu au fost războaiele, ci mai degrabă problema anilor 1990, respectiv modul în care Statele Unite și instituțiile sale se acomodează într-o lume în care nu are inamici importanți.

Eșecul resetării

Butonul de resetare al lui Hillary Clinton (ca Secretar de Stat. n.n.) oferit rușilor a simbolizat strategia adoptată de Obama. Obama a dorit să reseteze politica externă a Statelor Unite pentru a o readuce la perioada de dinaintea de 11 septembrie 2001, când intervențiile militare americane, chiar dacă erau frecvente, au fost minore și puteau fi justificate ca fiind umanitare. Acea perioadă a fost dominată de probleme economice, iar chestiunea principală era gestionarea prosperității. De asemenea, a fost o perioadă în care relațiile Statelor Unite cu Europa și China erau de alianță, iar cele cu

⁴¹ **Invazia Irakului din 2003** (denumită și *Războiul din Irak*, *Al Doilea Război din Golf* sau *Al Treilea Război din Golf*) - război între Irak și o coaliție de țări condusă de Statele Unite, care a rezultat în detronarea, apoi capturarea și condamnarea lui Saddam Hussein.

Rusia – stabile. Obama a încercat în acest fel să revină la o perioadă în care sistemul internațional era stabil, pro-american și prosper. Dacă acest lucru este de înțeles din punctul de vedere al Americii, Rusia, de exemplu, consideră că anii 1990 au fost pentru ea un adevărat dezastru, la care nu trebuie să se mai întoarcă.

Problema acestei strategii consta în aceea că era imposibil de resetat sistemul internațional. Prosperitatea anilor 1990 s-a transformat în dificultățile de după criza financiară din 2008. Acest lucru a creat în mod evident preocupări privind gestionarea economiei interne, dar criza financiară a redefinit modul în care funcționează restul lumii. Europa, China și Rusia din anii 1990 nu mai există și la fel s-a transformat și Orientul Mijlociu.

În anii 1990, era posibil să vorbești despre Europa ca o singură entitate, cu perspectiva ca unitatea europeană să se intensifice. Acest lucru nu mai era valabil și în 2010. Criza financiară europeană a subminat unitatea care exista în anii 1990, supunând instituțiile europene unei intense presiuni, la fel ca și instituțiile trans-atlantice, cum este NATO. Din multe puncte de vedere, relațiile cu Statele Unite erau irelevante comparativ cu cele cu care se confrunta Uniunea Europeană. Europeanii ar fi dorit să obțină bani de la americani, dar nu mai erau dispuși să accepte stilul de conducere al acestora, din anii 1990.

China, de asemenea, s-a schimbat. Îngrijorarea privind starea economiei a luat locul încrederii de sine a elitei politice chineze, care a fost dominantă în anii 1990. Exporturile chineze au fost supuse unor intense presiuni și au crescut preocupările legate de stabilitatea socială. De asemenea, regimul politic a devenit mai represiv și mai ostil în domeniul politicii externe, cel puțin la nivel retoric.

În Orientul Mijlociu, a existat puțină receptivitate față de diplomația publică a lui Obama. În termeni practici, expansiunea puterii Iranului a fost substanțială. Având în vedere temerile Israelului privind arsenalul nuclear al Iranului, Obama s-a văzut în situația de a păși pe linia subțire dintre un posibil conflict cu Iranul sau să lase lucrurile să-și urmeze cursul.

Intervenția limitată

Aceasta a dus la apariția fundamentului politicii externe americane. În timp ce, anterior, Statele Unite considerau că este imperativ să încerce să gestioneze evenimentele, Obama a văzut cu claritate în aceasta o problemă. După cum a rezultat din aplicarea acestei strategii, Statele Unite dispun de resurse limitate și care au fost extrem de solicitate în timpul războaielor. În loc să încerce să gestioneze evenimentele externe, Obama a modificat

strategia Statelor Unite în direcția unei intervenții limitate și lăsarea evenimentelor să evolueze de la sine.

Strategia americană în Europa reflectă în mod clar aceasta. Washingtonul a evitat orice tentație de a impune europenilor o soluție, chiar dacă Statele Unite au asigurat acestora un sprijin masiv, prin intermediul Rezervelor Federale (Federal Reserve). Această strategie este destinată mai degrabă să stabilizeze, decât să conducă. În ce-i privește pe ruși, care în mod evident și-au redobândit încrederea în propriile forțe, eșecul încercării de resetare a relațiilor s-a datorat diminuării atenției pe care Statele Unite au acordat-o periferiei Rusiei și intenției Washingtonului de a se plasa pe o poziție de așteptare și a-i lăsa pe ruși să procedeze conform propriei voințe. În mod similar, oricare ar fi retorica din discuțiile dintre China și Statele Unite, politica americană rămâne pasivă și binevoitoare.

Cel mai clar se vede aceasta în cazul Iranului. Dacă facem abstracție de chestiunea armamentului nuclear, Iranul devine o putere regională cu o sferă de influență considerabilă. Mai degrabă decât să încerce să-i blocheze direct pe iranieni, Statele Unite au ales să aștepte și să lase jocul să se desfășoare, arătându-le clar israelienilor că preferă diplomația acțiunilor militare, ceea ce în termeni practici înseamnă să lase evenimentele să-și urmeze cursul.

Aceasta nu este neapărat o politică proastă. Noțiunea de echilibru de putere este construită pe prezumția că, competitorii regionali se vor contrabalansa între ei. Teoria echilibrului de putere presupune că puterea dominantă intervine doar atunci când apare un dezechilibru. Deoarece nici un fel de intervenție nu este practicabilă în cazul Chinei, Europei sau Rusiei, un anumit grad de pasivitate este logic. În cazul Iranului, în care o acțiune militară împotriva forțelor sale convenționale este dificilă, iar împotriva facilităților sale nucleare riscantă, este valabilă aceeași logică.

Prin această strategie, Obama nu a revenit la anii 1990. Mai degrabă, acesta încearcă să schimbe miza. Nu este vorba de un izolaționism în sensul clasic al acestei noțiuni, deoarece Statele Unite sunt acum singura putere globală. Pare că este vorba de elaborarea unei noi strategii, prin care se recunoaște că multe din cele care se întâmplă în lume sunt acceptabile pentru Statele Unite și că nicio asemenea evoluție nu este inerent superioară sau posibil de realizat. Interesul Statelor Unite se rezumă la propria prosperitate. Aranjamentele făcute în restul lumii, în cadrul unor limite largi, sunt acceptabile.

Altfel spus, incapabilă să revină la politica externă din anii 1990, nedorind și neputând să continue strategia aplicată după 11 septembrie 2001, Obama promovează o politică de acomodare. Acesta reduce gradul de

utilizare a forței armate și, având posibilități limitate de presiune economică, permite sistemului să funcționeze de la sine.

Ceea ce este implicat în această strategie este existența unei forțe militare coplesitoare a Statelor Unite, în special cea navală.

Europa nu poate fi gestionată cu ajutorul forței armate și reprezintă cea mai serioasă amenințare pe termen lung. Pe măsură ce aceasta se destramă, Germania ar putea să considere că interesele ei sunt mai bine servite de relațiile cu Rusia. Germania are nevoie de resurse energetice, iar Rusia are nevoie de tehnologie germană. Niciuna nu este mulțumită de puterea americană, iar împreună ar putea să o limiteze. Într-adevăr, o alianță dintre Germania și Rusia a fost temerea care a stat la baza politicii externe americane, de la Primul Război Mondial, până la Războiul Rece. Aceasta este singura combinație care teoretic poate amenința Statele Unite. Răspunsul american la acest pericol este să sprijine Polonia, care desparte fizic cele două țări, împreună cu alți aliați cheie din Europa, iar Statele Unite acționează în acest sens cu prudență maximă.

China este extrem de vulnerabilă față de o amenințare navală, datorită configurației apelor sale teritoriale. Cea mai mare temere a chinezilor este o eventuală blocadă americană, pe care slaba flotă militară chineză ar fi incapabilă să o contracareze, dar această temere este îndepărtată. Deocamdată, vorbim doar de un avantaj decisiv al Statelor Unite.

Vulnerabilitatea Rusiei derivă din capacitatea statelor ex-sovietice, pe care încearcă să le organizeze într-o Uniune Eurasiatică, de a submina agenda acesteia post-sovietică. Statele Unite nu au intervenit de o manieră semnificativă în acest proces, dar dispun de stimulente economice și influență secretă la care ar putea apela pentru a submina sau cel puțin să amenințe Rusia.

Riscurile inacțiunii

Strategia Statelor Unite în timpul Administrației Obama este una clasică, în sensul că permite sistemului să evolueze conform logicii proprii, permițând astfel Americii să-și reducă eforturile proprii. Pe de altă parte, puterea militară a Statelor Unite este suficientă în cazul în care situația ar evolua nesatisfăcător, intervenția directă și inversarea cursului unei evoluții nedorite fiind încă posibile. Obama trebuie însă să lupte împotriva establishmentului care elaborează și transpune în practică politica externă a Statelor Unite, în special Departamentul Apărării și comunitatea de informații, pentru ca acestea să reziste vechilor tentații. Președintele trebuie să refacă arhitectura politicii externe și să renunțe la modelul creat post – al Doilea Război Mondial și în timpul Războiului Rece, iar aceasta necesită timp.

Vulnerabilitatea strategiei Administrației Obama este că situația din multe regiuni ar putea să evolueze simultan în direcții nedorite. Spre deosebire de sistemul creat în timpul Războiului Rece, care era înclinat să reacționeze cu prea mare promptitudine la problemele care puteau să apară, nu este încă clar dacă nu cumva actualul sistem va reacționa cu o întârziere prea mare. Strategiile creează cadrul psihologic, care, la rândul său, modelează deciziile, iar Obama a creat o situație prin care Statele Unite ar putea să nu reacționeze suficient de rapid în cazul în care abordarea pasivă va eșua brusc.

Este dificil să ne imaginăm că actuala strategie va fi un model permanent. Până să se ajungă la crearea unui echilibru de putere, marile puteri trebuie să se asigure că un echilibru este posibil. În Europa, în interiorul Chinei, împotriva Rusiei și în Golful Persic, nu este încă clar în ce constă echilibrul. Nu este evident nici dacă echilibrul regional va îngădi puterile emergente. Prin urmare, nu avem de-a face cu o strategie clasică de echilibru al puterii. Mai degrabă este vorba de o strategie ad-hoc, determinată de criza financiară și impactul psihologic al acesteia, precum și de oboseala unor războaie prelungite. Aceste probleme nu pot fi ignorate, dar acestea nu constituie un fundament stabil pentru o strategie pe termen lung, care cel mai probabil o va înlocui pe cea promovată acum de Obama.

SUA: RECONCILIERI ISTORICE PE CONTINENTUL ASIATIC

Participarea la Summit-ul G7, desfășurat în acest an la Ise-Shima în Japonia (26-27 mai), i-a oferit președintelui Barack Obama prilejul de a efectua două vizite istorice pe continentul asiatic.

1. Liderul american a efectuat prima sa vizită în Vietnam (22-25 mai), unde a anunțat ridicarea embargoului privind comerțul cu arme letale instituit împotriva acestei țări acum 40 de ani (cu precizarea că o ridicare parțială a acestuia a avut loc în 2014).

Reamintim că, la 7 august 1964, la cererea președintelui Lyndon Johnson, Congresul SUA a autorizat Războiul din Vietnam. Grație unor manipulări care susțineau că nave americane de război aflate în apele internaționale ar fi fost atacate fără nicio provocare de către nord-vietnamezi, ceea ce readucea în atenție episodul de la Pearl Harbour, hotărârea de război a fost aprobată atunci cu un vot covârșitor (416-0 în Camera Reprezentanților și 88-2, în Senat). Documente declassificate în 2005 de Agenția Națională de Securitate (ANS) au dezvăluit că, de fapt, „*nu avusese loc niciun atac*” din partea nord-vietnamezilor, dar informațiile „*au fost intenționat distorsionate pentru a susține faptul că avusese loc un atac*”.

Motivul oficial al actualei decizii de ridicare a embargoului îl reprezintă dorința Administrației americane de a continua normalizarea relațiilor cu fostul stat inamic din Asia de Sud-Est și de a elimina tensiunile care au marcat perioada de după Războiul Rece. Dincolo de semnalul clar privind îmbunătățirea relațiilor politico-diplomatice dintre cele două state, colaborarea care se prefigurează și care părea imposibilă acum un deceniu își relevă întreaga semnificație într-un context mai larg.

Deși Administrația SUA a ținut să precizeze că decizia care va permite vânzarea de armament american către Vietnam nu are nicio legătură cu China, aceasta vine într-un moment în care tensiunile dintre Washington și Beijing sunt în creștere ca urmare a acțiunilor agresive de revendicare teritorială ale statului chinez în Marea Chinei de Sud, ce au provocat o serie de dispute cu statele vecine, în principal cu Vietnam și Filipine. Patrularea navelor chineze, precum și construirea de către guvernul de la Beijing a unor insule artificiale în arhipelagul Spratlys, acțiune care permite Chinei atât

amplasarea unor capacități militare în zonă, cât și crearea unei zone economice exclusive în jurul acestora, au alertat națiunile din sud-estul Asiei, dar și SUA.

Revendicând peste 80% din platforma continentală, în virtutea unui drept istoric pe care l-ar avea asupra acestei zone, China nu reprezintă doar o amenințare în creștere pentru țările riverane mării, ci urmărește în același timp diminuarea influenței Statelor Unite în regiune.

În concluzie, explicit sau nu, poziția Chinei reprezintă un factor care stă la baza tuturor deciziilor SUA în regiunea Asia-Pacific.

Poziția geostrategică a Vietnamului, care deține 3.444 km de litoral la Marea Chinei de Sud, constituie un argument în plus pentru dezvoltarea unei cooperări inclusiv în plan militar și strategic cu SUA, având ca principal obiectiv contracararea expansiunii chineze.

De asemenea, factorul economic joacă un rol important. Îmbunătățirea economiei Vietnamului i-a permis acestuia să își dezvolte domeniul apărării și securității, inclusiv prin investiții în mijloace și echipamente mai eficiente și sofisticate. În ultimii ani, statul vietnamez a mărit semnificativ cheltuielile pentru apărare, de la mai puțin de un miliard de dolari în 2004 la 3,4 miliarde în 2013, bugetul de apărare situându-se constant în jurul valorii de 2% din PIB. Vietnamul este al 8-lea cel mai mare importator de arme la nivel mondial, importurile crescând cu 699% din 2011 până în 2015. În aceste condiții, Vietnamul poate deveni o piață importantă pentru exportul de armament al SUA.

Nu în ultimul rând, apropierea de SUA va permite îndepărtarea Vietnamului de Federația Rusă, în condițiile în care statul vietnamez era un client vechi al Rusiei în ceea ce privește achizițiile de armament. Acest lucru va oferi un nou atu Administrației de la Washington în jocul său geostrategic din regiunea Asia-Pacific.

2. Cea de-a doua vizită plină de semnificații a avut loc la **Hiroshima**, Barack Obama fiind primul președinte american în funcție care vizitează orașul-simbol al începutului erei nucleare.

Discursul președintelui Obama, susținut cu prilejul participării la o ceremonie de comemorare a victimelor atacului nuclear din 1945 la Memorialul Păcii, a subliniat responsabilitatea morală de care trebuie să dea dovadă liderii marilor puteri ale lumii care dețin arma nucleară. Progresul

tehnologic, mai ales în domeniul nuclear, trebuie să fie însoțit de o adevărată „revoluție morală”, în caz contrar acesta riscând să devină nu doar o amenințare, ci chiar o armă letală împotriva umanității.

Refuzul liderului de la Casa Albă de a-și cere scuze pentru evenimentele petrecute acum mai bine de 70 de ani a provocat nemulțumirea supraviețuitorilor și a multor urmași ai celor care au pierit în atacurile de la Hiroshima și Nagasaki. Deși vizita în sine indică o recunoaștere și asumarea, în oarecare măsură, a tragicelor evenimente, gestul președintelui Obama este expresia dorinței de a împărți o vină istorică și o modalitate de a reaminti rolul Japoniei în război – dezastrul de la Hiroshima și Nagasaki a fost mereu justificat de SUA ca fiind un act determinat de atacul marinei imperiale japoneze împotriva bazei navale americane de la Pearl Harbour și, totodată, de necesitatea de a grăbi capitularea Japoniei. De asemenea, este posibil ca liderul american să fi dorit să evite antagonizarea altor națiuni asiatice (în principal, China) care au avut de suferit de-a lungul timpului din cauza militarismului japonez și care, de altfel, declaraseră că scuzele ar fi complet nepotrivite în acest context.

Este de menționat și faptul că Tribunalul Militar Internațional care i-a judecat pe principalii lideri naziști în Procesul de la Nürnberg a exclus bombardamentele aeriene din rândul faptelor calificate drept crime de război sau crime împotriva umanității, tocmai pentru ca astfel de acuzații să nu fie îndreptate ulterior și asupra învingătorilor. La câțiva ani după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, Winston Churchill scria în *Memoriile* sale: „Procesul hidos de a bombarda din aer orașe deschise, început de germani, a fost plătit înzecit de forța mereu crescândă a Aliaților și a culminat cu folosirea bombei atomice care a șters de pe fața pământului Hiroshima și Nagasaki”. Atât. Nici scuze, nici regrete, ci doar un deget îndreptat spre cei care au început primii...

Mesajul președintelui Obama s-a axat pe necesitatea reducerii arsenalului nuclear la nivel mondial și rolul pe care liderii trebuie să și-l asume de a schimba mentalitatea colectivă privind armele de distrugere în masă – există un echilibru foarte fragil între capacitatea de apărare pe care acestea le oferă națiunilor care le dețin și amenințarea pe care o reprezintă pentru viitorul întregii omeniri.

Problema controlului armelor nucleare preocupă Administrația de la Washington, mai ales în noul context geopolitic în care actori non-statali, greu de identificat și aproape imposibil de controlat, precum gruparea teroristă Statul Islamic, au început să reprezinte un risc inclusiv în acest domeniu.

În această primăvară, Washingtonul a găzduit unul dintre cele mai importante evenimente dedicate securității colective – **Summit-ul privind securitatea nucleară (31 martie-01 aprilie)**, care a reunit lideri din peste 50 de țări și organizații internaționale din domeniul nuclear. Acesta face parte din programul lansat de președintele american Barack Obama în 2010, cu scopul de a angrena comunitatea internațională într-un efort comun de prevenire și combatere a terorismului nuclear la nivel global. Programul are ca obiective principale securizarea materialelor nucleare, combaterea comerțului ilicit cu materiale nucleare și radioactive, controlul mai strict al utilizării în scopuri civile a uraniului puternic îmbogățit (HEU) pentru a evita folosirea acestuia în scop militar, consolidarea cadrului instituțional și a instrumentelor legale în domeniul securității nucleare.

Pe fondul atentatelor de la Bruxelles și al informațiilor privind posibilitatea ca membrii grupării Statul Islamic, care a revendicat atacurile, să fi vizat atacarea unui obiectiv nuclear, summit-ul din acest an a tras un semnal de alarmă asupra pericolului utilizării de materiale nucleare sau radioactive de către grupările teroriste. În ciuda unor rezultate pozitive, în

special în ceea ce privește reducerea stocurilor de HEU și combaterea traficului cu materiale nucleare și radioactive, o serie de riscuri persistă, făcând posibilă obținerea unor astfel de materiale de către actori non-statali/grupări teroriste, care nu ar ezita să le folosească pentru producerea unor arme nucleare sau radioactive improvizate. De asemenea, există încă dispozitive nucleare în posesia unor lideri iresponsabili și totalitari, al căror refuz de a se supune reglementărilor internaționale în domeniu reprezintă o amenințare reală, cum este cazul Coreei de Nord.

Prin abordările principale, promovarea valorilor fundamentale ale umanității și implicațiile morale ale mesajelor transmise, vizitele președintelui american în cele două țări foste inamice marchează reconcilieri istorice cu trecutul. Prin prisma evaluării provocărilor actuale și a eforturilor de relansare a dialogului strategic în domeniul securității și apărării, acestea pot fi considerate deopotrivă acțiuni strategice de re poziționare a Administrației de la Washington în complicata geopolitică a continentului asiatic.

Luiza Niță

DINCOLO DE CORTINA ÎNTÂLNIRII PAPEI FRANCISC CU PATRIARHUL KIRILL AL RUSIEI

*Dacă în religie nu observăm politicul, nu-l vedem pe Dumnezeu
Dacă în politică nu observăm religia, nu vedem omul*

Întâlnirea mileniului ?

Este exagerat să considerăm întâlnirea dintre papa Francisc și patriarhul Kirill ca fiind *evenimentul mileniului*, așa cum, mereu dornice de senzational, mai multe agenții de presă s-au grăbit în a-l titra, pentru simplul fapt că mileniul abia a început, suntem în 2016, iar până la sfârșitul lui mai sunt încă nu mai puțin de 984 de ani, ani în care cine știe câte alte *evenimente ale mileniului* vor mai urma.

Nu, vor zice unii, este vorba de aproape un mileniu de când biserica catolică s-a despărțit de biserica ortodoxă (1054) fără ca liderii, capetele lor să se mai întâlnească vreodată între ei și de aceea întâlnirea dintre papa de la Roma și patriarhul Rusiei ar putea fi considerată ca fiind *evenimentul mileniului*. Nici din acest punct de vedere lucrurile nu sunt tocmai exacte, pentru că dacă biserica catolică îl are în cap pe papa de la Roma, capul bisericii ortodoxe este considerat a fi însușii Isus Cristos, iar o întâlnire între acești doi capi pare greu de realizat. În fruntea celor 15 biserici ortodoxe autocefale din lume sunt patriarhi, arhiepiscopi sau mitropoliții care se află pe poziții de absolută egalitate ecleziastică. *Primus inter pares* dintre autocefaliile ortodoxe este considerat doar în mod onorific patriarhul ecumenic al Constantinopolului, pentru rolul istoric pe care Constantinopolul (Bizanțul) l-a jucat în istorie, de capitală a Imperiului (bizantin) Roman de Răsărit, între anii 324 și 1453 când a fost cucerită de către turci, dar supremația patriarhului Constantinopolului este pur simbolică el fiind egal cu ceilalți 14 patriarhi, episcopi sau mitropoliți care conduc bisericile autocefale din Alexandria, Antiohia (Orientul Apropiat), Ierusalim, Rusia, Georgia, Serbia, România, Bulgaria, Cipru, Grecia, Polonia, Albania, Cehia și Slovacia și America (SUA și Canada).

Istorie religioasă

După 1453 și căderea *celeia de a doua Rome* (Constantinopolul), centrul ortodoxismului a avut o tendință de translatare către Moscova, patriarhia rusă numărând cei mai mulți enoriași din lume. Sultanii turci,

înțelegând importanța menținerii centrului ortodoxiei în Constantinopol, au aplicat însă o politică flexibilă față de patriarhia de aici, contribuind astfel la menținerea rolului onorific al patriarhului de *primus inter pares* în virtutea căruia acesta prezidează *conciliile* la care ia parte, are autoritatea de a recunoaște noii patriarhi și este principala voce a bisericii ortodoxe.

În anul 1965, papa Paul al VI-lea, capul bisericii catolice, în numele bisericii catolice, și patriarhul ecumenic al Constantinopolului Athenagoras, în numele bisericii ortodoxe, au ridicat excomunicările reciproce pronunțate de cele două biserici în anul 1054 prin papa Leon al IX-lea și patriarhul Constantinopolului Michel Kerularios. De la acea dată, patriarhul ecumenic al Constantinopolului și papa de la Roma s-a întâlnit de mai multe ori, după cum urmează:

- În 25 iulie 1967 Papa Paul VI a făcut o vizită chiar la Constantinopol Patriarhului Ecumenic Athenagoras, vizită întoarsă de către Athenagoras la 26 octombrie 1967 la Roma.

- În 29-30 noiembrie 1979 Papa Ioan Paul al II-lea l-a vizitat la Constantinopol pe Patriarhul Ecumenic Dimitrios, iar Dimitrios i-a întors vizita în 3-7 decembrie 1987.

- Între 27-30 iunie 1995 proaspătul ales Patriarh Ecumenic al Constantinopolului, Bartholomeu, a făcut o vizită Papei Ioan Paul al II-lea, vizită repetată în 23-25 ianuarie 2002, în 28 iunie - 2 iulie 2004 și 26 - 27 noiembrie 2004.

- Între 29 noiembrie și 1 decembrie 2006, Papa Benedict al XVI-lea a efectuat o vizită la Constantinopol la invitația Patriarhului Ecumenic Bartholomeu, vizită întoarsă de Bartholomeu în 6 martie 2008 și 28 - 30 iunie 2008.

- La 27 octombrie 2011, Bartholomeu participă la întâlnirea interconfesională din Assisi (Italia) organizată de Papa Benedict, ocazie cu care au loc convorbiri bilaterale.

- Între 10 și 11 octombrie 2012 Bartholomeu participă la Vatican, la invitația Papei Benedict, la cea de a 50-a aniversare a Consiliului Vatican II.

- În 19 - 20 martie 2013, Bartholomeu a participat la ceremoniile de instalare la Vatican a Papei Francisc.

- Între 25 - 26 mai 2014, Papa Francisc și Patriarhul Ecumenic Bartolomeu participă împreună în Ierusalim la sărbătorirea a 50 de ani de la întâlnirea dintre Papa Paul al VI-lea și Patriarhul Ecumenic Athenagoras.

O întâlnire fortuită și neoficială, dar tratată cu toată atenția și considerația de către gazde, a avut loc pe 5 ianuarie 1989 între Patriarhul Teoctist al României și Papa Ioan Paul al II-lea, la Roma, în timpul escalei făcute de către delegația religioasă română în drum spre India, unde urma să

facă o vizită șefului Bisericii Ortodoxe din India, Baselios Mar Thoma Mathews I.

Între 7-9 mai 1999, papa Ioan Paul al II-lea s-a aflat în vizită în România, ocazie cu care s-a întâlnit cu patriarhul Teoctist, cu președintele României și reprezentanți ai bisericii catolice, iar în 2002, patriarhul Teoctist îl vizitează pe papă la Vatican.

În toată perioada de la căderea Constantinopolului până în prezent a existat în lumea ortodoxă o anumită concurență între patriarhul Rusiei și patriarhul ecumenic al Constantinopolului pentru întâietatea simbolică în cadrul bisericii, între moștenirea istorică a Constantinopolului și importanța numerică a Moscovei (actualmente peste 200 milioane de credincioși din cei cca. 300 milioane din întreaga lume).

Dacă din 1054 până în 2015 patriarhul ecumenic al Constantinopolului și alți patriarhi, precum cel al României, s-au întâlnit cu papa de mai multe ori, după cum am văzut, patriarhul Rusiei nu a făcut-o niciodată, până în 12.02.2016.

Conform declarațiilor purtătorului de cuvânt al Vaticanului, Federico Lombardi, mai multe discuții și negocieri în legătură cu o întâlnire între suveranul pontif și patriarhul Rusiei s-au purtat încă de pe vremea papei Ioan Paul al II-lea, dar fără a se ajunge la un rezultat. Nici în timpul papei Benedict al XVI-lea nu s-a reușit încheierea unui acord. Echipele de negociatori ale Vaticanului și Moscovei au reluat discuțiile în 2014, reușind într-un final să convină asupra datei întâlnirii dintre patriarhul Kirill și papa Francisc, pentru seara zilei de 12 februarie 2016, și a locului, aeroportul din Havana.

De ce Cuba, loc al întâlnirii?

Alegerea locului întâlnirii a constituit una dintre problemele spinoase ale negocierilor. Din start au fost respinse propunerile ca una dintre cele două capitale, Vaticanul sau Moscova, să servească drept loc de întâlnire. Ca urmare, Vaticanul a propus Austria sau Ungaria, dar Kirill s-a opus cu vehemență ca întâlnirea să aibă loc în Europa, scenariul conflictelor și diviziunii dintre cele două biserici. Mitropolitul Ilarion, președintele Departamentului de Relații Externe al Patriarhiei din Moscova și Întreaga Rusie, a pretins că o coincidență fericită a contribuit la rezolvarea controverselor. Conform programelor de vizite externe ale celor două înalte fețe bisericești, patriarhul Kirill urma să se afle în vizită în Cuba în momentul în care papa Francisc urma să se îndrepte către Mexic. Cu o mică schimbare de traseu, avionul papei putea să facă o escală de câteva ore la Havana, oraș care ar fi urmat să servească drept loc de întâlniri, loc ce satisfacea pe toată lumea. Era în afara Europei, era o țară catolică, dar în

relații apropiate cu Rusia, se afla într-un proces de transformări, fusese vizitată de ultimii trei papi, iar acum găzduia vizita patriarhului Kirill, era *la încrucișarea dintre nord și sud, între est și vest, era un simbol al speranței Lumii Noi și simbol al dramaticelor evenimente istorice ale secolului XX* (Declarația comună a papei Francisc și patriarhului Kirill). Se afla în *America Latină unde credința creștină evoluează cu dinamism, unde tradițiile creștine sunt cheia pentru viitorul acestei regiuni* (Declarația comună).

De ce nu s-a ajuns mai repede la o înțelegere privind realizarea întâlnirii?

În afară de dificultățile legate de alegerea locului, la sfârșitul anilor 1980 s-a intrat într-o fază de escaladare a controverselor dintre cele două biserici legate de conflictul între ortodocșii și greco-catolicii din Ucraina când, în procesul de reconstrucție a bisericii greco-catolice, patriarhia Moscovei s-a văzut practic expropriată de toate bisericile sale și împiedicată să își ridice alte locașuri de cult în partea de vest a Ucrainei, în timp ce greco-catolicii au declanșat o campanie susținută de prozelitism în părțile estice și sudice ale Ucrainei, în mod tradițional ortodoxe. În plus, biserica ortodoxă rusă a acuzat biserica greco-catolică că s-a implicat într-un mod distructiv în războiul civil din Ucraina, asociindu-se cu una din părțile beligerante și contribuind astfel la polarizarea societății.

De ce întâlnirea fost posibilă tocmai acum?

După spusele mitropolitului Ilarion, biserica ortodoxă rusă găsește în prezent multe puncte comune cu suveranul pontif în ceea ce privește aspirația de apropiere a bisericii de mase, precum și preocuparea pentru apărarea creștinilor persecutați din Orientul Mijlociu și Nordul Africii, care, conform datelor publicate de *ONG Puertas Abiertas*⁴² înregistrează lunar o medie de 322 asasinate și 214 distrugerii de biserici și proprietăți. (Legat de această problemă, Parlamentul European a aprobat recent o rezoluție în care califică drept acte de genocid atrocitățile comise de ISIS contra creștinilor și altor minorități religioase și etnice din Orientul Apropiat.)

În ce ar consta importanța religioasă a evenimentului?

Este prima întâlnire din istorie dintre capul bisericii catolice și al celei mai puternice patriarhii ortodoxe, o întâlnire care se dorește a se

⁴² Organizație internațională de protejare a creștinilor persecutați, fondată în 1955 de Fratele Andrei, cu sediul în Olanda. Dispune 20 de filiale naționale și are prezențe în 60 de țări.

constitui într-un *simbol de speranță pentru toate persoanele de bună credință*, o etapă importantă în relațiile dintre cele două biserici.

Religie politică și politică religioasă

La sfârșitul întrevederii, suveranul pontif și patriarhul Rusiei au semnat o declarație comună în 30 de puncte (textul integral al Declarației a fost reprodus în *Periscop nr.1/33/2016*), prin care își manifestă preocuparea față de anumite aspecte ale contemporanității și formulează păreri, aprecieri, preocupări, regrete, apeluri și atenționări pe care toată lumea le aprobă, dar de care, probabil, nimeni nu va ține seama. Menționăm câteva:

- biserica să se implice în rezolvarea problemelor lumii moderne, când umanitatea a intrat într-o perioadă de schimbări epocale;
- concentrarea atenției asupra regiunilor în care creștinii sunt supuși actelor de persecuție (Siria, Orientul Mijlociu, Irak, Africa de Nord);
- eradicarea terorismului prin acțiuni comune, conjugate și sincronizate ale comunității internaționale;
- evitarea unui nou război mondial;
- dezvoltarea dialogului interreligios;
- aprecierea pozitivă a *libertății religioase și procesului fără precedent de renaștere a credinței creștine în Rusia și multe* (nu toate, a se vedea Bosnia-Herțegovina, Kosovo, Albania) *din țările Europei de Est*;
- preocuparea față de *transformarea unor țări în societăți laicizate care implică o gravă amenințare pentru libertatea religioasă, prin limitarea drepturilor creștinilor și promovarea discriminării între ei, atunci când forțele politice ghidate de ideologia laică se manifestă cu agresivitate și tind să-i împingă (pe creștini) spre periferia vieții publice.*
- convingerea că **Europa trebuie să rămână fidelă rădăcinilor sale creștine**. Lansarea apelului către toți creștinii din Europa Occidentală și Europa Orientală de a *se uni pentru ca Europa să-și mențină spiritul propriu format de-a lungul a două mii de ani de tradiție creștină*;
- preocuparea față de tragedia *milioanelor de emigranți și refugiați care bat la porțile țărilor bogate, ca rezultat al consumului necontrolat, tipic unor state mai dezvoltate, care epuizează în mod rapid resursele planetei,*
- chemarea bisericii să *apere exigențele justiției și respectul tradițiilor naționale*;
- definirea familiei drept **centru natural al vieții ființei omenești și al societății**, catoliciei și ortodoxiei fiind chemați să certifice *familia ca drum către sfințenie care se manifestă prin fidelitatea mutuală între soți și disponibilitatea ("disponibilidad" în spaniolă are și sensurile de*

posibilitate, de rezerve, de resurse) de a da naștere copiilor (ceea ce familiile de homosexuali nu pot face) și a-i forma în spiritul solidarității între generații și respectul pentru suferinzi;

- reluarea definiției familiei în termeni și mai clari: ***Familia este bazată pe căsătorie care este un act liber și leal de dragoste între un bărbat și o femeie;***

- afirmația tranșantă potrivit căreia cei doi prelați ***deplâng faptul că alte forme de conviețuire comună își atribuie această formă de uniune (familia), iar sensul paternității și maternității ca genuri de vocație specifică bărbatului și femeii într-o căsnicie, sfințite de tradiția biblică, sunt expulzate din conștiința publică;***

- chemarea adresată ortodocșilor și catolicilor de a trăi uniți, în pace, armonie și iubire, nu pe poziții de concurență, nu urmărind să își dispute credincioșii obligându-i să treacă de la o biserică la alta;

- speranța că întâlnirea înalților prelați va contribui la reconcilierea și eliminarea tensiunilor dintre ortodocși și greco-catolici, ambele culte având dreptul la existență.

În final, Declarația comună a papei Francisc și patriarhul Kirill al Moscovei și întregii Rusii fixează rolul bisericii în lumea contemporană: ***„Această lume în care se sapă rapid la fundamentele morale ale existențe umane așteaptă de la noi mărturia hotărâtă a creștinismului în toate domeniile vieții particulare și sociale. Vom putea în această epocă crucială să dovedim împreună Spiritul dreptății? De aceasta depinde, în mare măsură, viitorul umanității.”***

Câte dintre aceste puncte, după ce vor fi aplaudate sincer, prefăcut sau de complezență, vor fi urmate nu se poate ști cu siguranță.

O întâlnire religioasă, chiar de nivel, nu mai poate avea astăzi decât o valoare simbolică.

De la cucerirea Constantinopolului (cea de a doua Romă, după căderea primei), patriarhia Rusiei și Moscovei și-a arogat poziția de lider al ortodoxismului, imaginând Moscova în rolul religios de cea de a treia Romă. A refuzat orice întâlnire cu suveranul pontif respingând în mod sistematic toate propunerile venite de la Vatican. Acum, la începutul anului 2016, dintr-o dată, Moscova nu a mai căutat nod în papură întâlnirii, ba chiar a provocat-o venind cu propunerea "ingenuă" ca întâlnirea dintre patriarhul Kirill și papa Francisc să se desfășoare la Havana, în data de 12.02.2016, în condițiile în care Kremlinul căuta și caută o soluție de ieșire din izolarea la care a fost supus de Occident după evenimentele din Ucraina.

Întâlnirea, numai bine, venea în timpul turneului patriarhului Kirill în America Latină (Cuba, Paraguay, Brazilia), pentru a masca adevărata țintă a

acestui turneu, căci ce să caute un patriarh ortodox în America Latină, tărâmul catolicilor, unde din 330 de milioane locuitori 66% sunt catolici, 24% protestanți, iar restul de 10% sunt evrei, agnostici, ateii sau de altă afiliațiune religioasă (budistă, mormonă, islamică, indu, afro-americană -- santeria, macumba, vodu – și ortodoxă). Ortodocșii din America Latină, al căror număr total nu trece de câteva zeci de mii sunt, în principal, urmași ai emigranților ruși, fiind împrăștiați pe 21 milioane kmp.

Scopul principal al vizitei patriarhului Kirill în America Latină a avut puțin de-a face cu religia. Obiectivul său l-a constituit vizita în Bellingshausen, la stația permanentă rusă din Antarctica, creată la 22 februarie 1968 în onoarea navigatorului rus de origine lituaniană Faddey Faddeevich Bellingshausen. Baza este situată pe Insula King George (Waterloo în rusește), din arhipelagul Insulele Shetland de Sud, aflat în extremitatea nordică a Antarcticii și este locuită de un număr de 25 de exploratori (vara) sau 38 (iarna). Se întinde pe o suprafață de 48 de hectare (600m x 800m), cu 14 clădiri (module) cu o suprafață construită de 25 236 mp dintre care 324 locuibile și este vecină cu baza chiliană Presidente Eduardo Frei, de care o desparte o distanță de numai 100 m. În acest loc rușii au ridicat o biserică din lemn pe care au botezat-o *Biserica Sfânta Treime*.

Liturghia oficiată de patriarhul Rusiei la Biserica Sfânta Treime din Antarctica, în 17 februarie, a avut darul să atragă atenția lumii întregi asupra prezenței ruse pe continentul sudic, demonstrată, iată!, de funcționarea unui grup social stabil, cu o viață așezată, dimensionată inclusiv pe latura religioasă.

Kirill a călătorit spre Bellingshausen din Paraguay, după încheierea vizitei de două zile (15 – 16 februarie) efectuată în această țară. De pe aeroportul din Asunción a traversat de la nord la sud Chile, aterizând în cel mai sudic oraș continental, Punta Arenas, de unde a călătorit mai departe spre Bellingshausen cu elicopterul. Intenția prelatului rus a fost ca în turneul latinoamerican să fie inclusă și o vizită în Chile, dar propunerea făcută de echipa sa de negociatori nu a găsit ecoul așteptat la autoritățile chiliene, astfel că trecerea sa prin Chile a fost realizată în condițiile unei persoane particulare obișnuite. Luna cea mai caldă a anului în Bellingshausen este februarie, în timpul scurtei veri australe, cu temperaturi de plus 1 – 2 grade Celsius, perioadă de care se profită pentru a se face aprovizionarea bazelor australe. În restul anului condițiile de acces sunt deosebit de dificile datorită vânturilor puternice, precipitațiilor și temperaturilor scăzute. Iată de ce turneul latinoamerican al patriarhului a fost fixat exact la jumătatea lunii februarie, celelalte țări incluse în turneu, Cuba, Paraguay și Brazilia, situate

în zona tropicală, putând fi vizitate oricând în timpul anului, în condiții de climă agreabile.

De remarcat mai este și faptul că vizita patriarhului Rusiei în Antarctica survine la numai o săptămână după ce Moscova a înaintat la Națiunile Unite o cerere de a i se permite extinderea teritoriului național cu 1,2 milioane kilometri pătrați în zona platformei continentale Arctice numită Wrangel Abyssal Plain, pe motivul că suprafața respectivă, care ”întâmplător” conține cca. 5 miliarde tone rezerve de hidrocarburi lichide și gazoase, ar fi de fapt o continuare a plăcii euro-asiatice.

Problema teritoriilor arctice nu este nici recentă, nici simplă, asupra lor existând mai multe dispute. Astfel, în decembrie 2015, Danemarca a reclamat o suprafață de aprox. 895 541 kmp (de 20 de ori mai mare decât Danemarca) care ar fi de fapt o extensie a Groenlandei (teritoriu danez). De asemenea, Canada își dispută cu Rusia drepturile teritoriale asupra unor zone întinse din Bazinul Makarov și Înălțimile Mendeleev.

Conform legislației internaționale, dacă Națiunile Unite nu reușesc să emită recomandări în legătură cu demarcațiile maritime, țările implicate își pot delimita teritoriile disputate prin înțelegeri bilaterale. Prin urmare, orice pas simbolic sau material de manifestare a suveranității asupra unui teritoriu din ținutul Arctic sau Antarctic, poate căpăta importanță în perspectiva posibilelor viitoare negocieri bilaterale.

În același sens se înscriu și acțiunile rusești de întărire a prezenței militare în ținuturile arctice, acțiuni prin care, în ultimii ani au fost dezvoltate și construite în zonă mai multe baze aeriene cu capacități balistice navale și de coastă, apreciate de către generalul Vincent Stewart, directorul US Defence Intelligence Agency (serviciile de informații ale armatei) în fața Senatului SUA, la 9 februarie 2016, ca fiind de o importanță crucială pentru interesele SUA în zonă. *În absența unor contramăsuri eficiente, ei (rușii) vor continua să se extindă, de aceea cred că este imperativ să dovedim voință și abilitate pentru a stăvili tendințele lor de control și dominare a regiunii Arctice*, a continuat Stewart.

Intensificarea acțiunilor incisive ale Rusiei la polii planetei și în coasta Americii (Cuba) este văzută de editorialistul Conn Hallinan, de la *Foreign Policy in Focus*, ca rezultat al politicii de izolare a Moscovei promovate de Statele Unite.

În aceste condiții, Cuba redevine un teren de dispută între cele două superputeri. În octombrie 2015, între guvernele Cubei și Rusiei a fost semnat un acord tehnologic fără precedent, prin care rușii au trecut la instalarea în insulă a Sistemului Global de Navigare Satelitală (GNSS), similar GPS-ului

american și GALILE-ului european, sisteme care nu acordă servicii rețelelor rusești.

În timpul vizitei patriarhului Moscovei și întregii Rusii în Cuba (11-14 februarie), în data de 13, Ministerul de Relații Externe al Cubei a dat publicității o declarație prin care se aduce la cunoștință opiniei publice internaționale că racheta americană cu cap autoghidat prin laser AGM 114 "Hellfire", ajunsă din greșeală în Cuba la mijlocul lui iunie 2014, a fost înapoiată guvernului Statelor Unite.

De cealaltă parte, în 16 decembrie 2015, printr-un acord semnat între SUA și Cuba, se restaurează zborurile comerciale între cele două țări întrerupte în urmă cu 50 de ani, iar cu doi ani înainte, în 2012, guvernul Obama a aprobat prima investiție nord-americană în Cuba, după revoluția castristă, pentru realizarea, până în 2017 a unei fabrici de tractoare cu desfacere în insulă.

După vizita la Havana a președinților ruși Medvedev în 2008 și Putin în 2014, iată că și Obama poposește în martie 2016 la Havana.

În jocul în doi, ruso – american, disputat pe teritoriu cubanez și devenit clasic, în ultima vreme a mai intervenit un jucător nou, de care nu prea se ține încă seama în prezent, dar care ar putea avea un rol însemnat în desfășurarea evenimentelor ulterioare. Este vorba de China. În cadrul vizitelor făcute în 2004 și 2008 în insulă, președintele Chinei, Hu Jintao, a încheiat atât acorduri comerciale care au făcut din țara asiatică al doilea partener al Cubei (după Venezuela), cu 2,6 miliarde dolari schimburi bilaterale, cât și convenții militare prin care chinezii au închiriat baza militară de la Lourdes (fostul centru de interceptări zonale) părăsită de ruși la sfârșitul anilor 90.

Deci, dacă rolul patriarhului Kirill, ca exponent al imperiului rus, în turneul său latinoamerican și în întâlnirea cu papa Francisc reiese destul de clar, care să fi fost cel al suveranului pontif? Suveranul pontif continuă să tragă mai departe carul la care s-a înhămat cu un entuziasm tineresc. Să trezească spiritul uman din amorțire, din letargie, din fatalitate, din ticăloșie, inconștiență, nepăsare, egoism și rapacitate. S-a bucurat să creadă că și-a găsit un partener de drum în Kirill. Poate că l-a găsit. Rămâne de văzut cum și până unde vor merge împreună.

Ovidiu M. Curea

ROLUL GERMANIEI ÎN EUROPA

Aceasta a fost tema principală a Sesiunii nr. 15765 a Asociației Internaționale Sonnenberg (ISA), desfășurată între 04 – 08.05.2016 la sediul ei principal din Sonnenberg- Oberharz Germania.

Pentru început, facem următoarea precizare pentru cititorii noștri: premisele și contextul istoric în care a fost creată și s-a dezvoltat Uniunea Europeană au fost amănunțit analizate și prezentate în articolele revistei noastre „Republica Federală Germania și Uniunea Europeană” (autor Ion Dridea) și „Uniunea Europeană – Prezent și viitor” (reportaj de la Sesiunea nr. 14500 a ISA Sonnenberg semnat de către subsemnatul), ambele apărute în nr. 3 din Iulie-Septembrie 2012. Prezentul articol reflectă dinamica dezvoltării UE până în ultimii ani, precum și modul cum se percepe perspectiva ei viitoare din punctul de vedere al celor cinci referenți (conferențieri) din cinci țări diferite și anume:

- 1) Din Marea Britanie: Dr. Ian King. El este Președintele Societății Academice Kurt Tucholsky și fost Profesor Universitar în Scheffield și Londra.
- 2) Din Danemarca: Prof. Dr. Per Qhrgaard din Copenhaga. El este Președinte al P.E.N. Zentrum, membru în Consiliul Societății „Ute și Günter Graas” și laureat al Ordinului Meritul Federal German clasa I.
- 3) Din Grecia: Jurnalistul Panagiotis Kouparanis din Berlin. Din decembrie 1993 este corespondent special la programul de radio „Deutsche Welle” pentru Grecia din capitala Germaniei. A studiat istoria sud-est europeană, filozofia și politologia în Berlin și Göttingen.
- 4) Din Polonia: Piotr Buras, jurnalist din Varșovia. Acesta este un excelent cunoscător al relațiilor germano-poloneze, fiind autor, jurnalist și șef birou al Consiliului Europei pentru Politica Externă (ECFR).
- 5) Din Germania: Manuel Müller, din Berlin. El este coordonator pentru proiectul de cercetare „L’Europe” (grupa de lucru „Statul de drept”) al Catedrei pentru Istoria Europei de Vest a Universității „Humboldt” din Berlin. Colaborează la ziarul „Süddeutsche Zeitung” cu analize periodice profunde despre viitorul UE, apărute și on-line pe blog-ul său.

Tema enunțată mai sus a fost pusă în discuție atât în plen (prin cei 5 referenți/ conferențieri), cât și în grupe de studiu formate ca de obicei din 5-6 delegați din diferite țări participante.

Nu a lipsit din programul dezbaterilor problema crizei acute a imigranților în Germania veniți din zonele de conflict din Siria, Irak, Afganistan, precum și din alte țări ale lumii. „Drumul meu spre Germania” – așa s-au intitulat relatările unor imigranți care au parcurs lungul drum din zonele de conflict din Asia până în Germania și s-au stabilit în octombrie 2015 în lagărul pentru azilanți de la Andreasberg (fostă localitate minieră situată lângă Sonnenberg). Un număr de 6 arabi refugiați au luat cuvântul și au povestit fuga lor plină de peripeții din țările aflate în război civil până pe teritoriul Germaniei, împreună cu copii mici și bătrâni bolnavi, epuizați de eforturile fizice făcute pe drum. Relatările lor erau traduse din arabă în germană de către un student arab de la Universitatea din Hamburg. Erau prezenți la masa conferinței și 3 funcționari de stat, angajați la lagărul pentru imigranți („Flüchtlinge”) din Andreasberg.

Revenind la tema sesiunii, „*Rolul Germaniei în Europa*”, trebuie să precizăm că această temă se înscrie într-un proiect amplu al ISA denumit „*My!Europe*”, pagina web: <http://www.myeurope.today/> și cuprinde manifestări ample pe teme similare în mai multe țări membre ale UE care s-au desfășurat deja sau se vor desfășura până la finele anului 2016, după cum urmează (în ordine cronologică):

- a) 07 – 08.04.2016 la Universitatea din Pardubice- Republica Cehă, simpozion organizat de dl. Jan Capek, decanul Facultății de Filozofie și Limbi străine (germanist și slavist). La această manifestare au participat 129 delegați din 11 țări diferite, printre care amintim: Ucraina, Bielorusia, Elveția și Republica Moldova. Finn Rowold, membru marcant al ISA- Sonnenberg, în comentariul său privind această sesiune de la Pardubice, a numit Cehia „*țară fără refugiați și care face totuși opoziție față de primirea imigranților*”.
- b) 04 – 08. 05. 2016 în Sonnenberg. Aceasta este sesiunea ce face obiectul prezentului reportaj.
- c) 31.07 – 08.08. 2016 în Canterbury- Marea Britanie. Temele sunt:
 1. *Interese conflictuale în UE și rezolvarea lor*
 2. *Provocări care generează criza în UE: Democrație, Drepturile omului, Referendumul* (se are în vedere referendumul din 23.06.2016 în Marea Britanie).
- d) 06 – 07.09. 2016 în Plovdiv- Bulgaria cu tema: *UE și Bulgaria*.
- e) 26 – 30.10. 2016 în Soesterberg- Olanda, cu tema: *Olanda - țară model în Europa sau nu?*

- f) 21 – 24.11. 2016 în Hannover- Germania. Redactarea Declarației finale a proiectului „My!Europe” pentru mai multă democrație și mai mult caracter social al Uniunii Europene.

Remarcăm lipsa la această sesiune Sonnenberg a delegațiilor din unele țări ca: Franța, Spania, Portugalia, Italia, Norvegia, Irlanda, Finlanda, Ungaria, Croația, țările baltice și Federația Rusă. În schimb, remarcăm prezența Ucrainei prin 4 reprezentanți conduși de către o profesoară de germană de la Universitatea din Kiev. În luările ei de cuvânt, a criticat poziția Federației Ruse, adică a Kremlinului și a lui Vladimir Putin cu privire la măsurile de preaderare la UE a Ucrainei, folosind mereu sintagmele „propaganda mincinoasă a Moscovei” și „spiritul expansiv și cotropitor al Rusiei”.

Poziția exprimată de referentul britanic

Ca și cehii, britanicii sunt eurosceptici, refuzând să adere la zona EURO, deși țările respective întrunesc criteriile de convergență impuse de U.E.

Mulți cetățeni ai acestei țări consideră că ei nu au foloase deosebite de pe urma apartenenței țării lor la UE, ci dimpotrivă. Aceștia consideră că le sunt periclitare locurile lor de muncă și nivelul de trai.

Dr. Ian King a criticat poziția Greciei în UE, care, după părerea sa are prea multe pretenții. Guvernarea greci au solicitat ca pe ansamblul UE să existe o valută mai puțin puternică decât cea actuală. După părerea acestora, actuala valută EURO este prea puternică și reflectă doar nivelul economiei germane. Ea trebuie să fie mai echilibrată în raport cu economia medie din țările componente ale UE. Este o poziție falsă, care nu duce la dezvoltare economică și ridicarea nivelului de trai al cetățenilor. El a criticat poziția guvernului grec și în problema migranților, arătând că țări mult mai puțin bogate decât Grecia, precum Albania și Libanul, au primit pe teritoriul lor un număr mult mai mare de refugiați și le-au oferit hrană și adăpost corespunzător din sentimente pur umanitare.

Sintetizând rolul Germaniei în Europa, vorbitorul a spus că această țară trebuie să fie în primul rând o prietenă a Europei și a europenilor și nu un conducător politic („Anführer”).

„Să așteptăm cu încredere și optimism rezultatul referendumului BRITEX în speranța că cetățenii britanici vor alege la 23.06.2016 coeziunea și solidaritatea europeană în locul părăsirii UE”, a încheiat cuvântarea sa dl. Dr. Prof. Ian King.

O întrebare dură din sală a fost adresată acestuia de către un pensionar german, fost membru marcant al Sindicatului IG- Metal: „Nu considerați că sunt depășite istoric și nu-s deloc în concordanță cu spiritul democrației

promovat în prezent în UE cele 2 instituții britanice, și anume: Monarhia britanică, specifică epocii Imperiului Britanic destrămat după al doilea război mondial, precum și Camera Lorzilor din Parlamentul Britanic în care, de regulă, sunt numiți pe viață și nu aleși aristocrați fără merite deosebite?” Dl. Ian King a răspuns că sondajele din ultimul timp arată o creștere a popularității reginei în rândul cetățenilor Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, iar în sală s-au auzit ușoare murmure ironice.

Reprezentantul danez, Prof. Dr. Per Qhrgaard din Copenhaga, a prezentat în prelegerea sa mai întâi date caracteristice despre Danemarca, exceptând Groenlanda și Insulele Feroe care au administrație autonomă și sunt în afara UE.

Țara sa este membru al UE din anul 1973. S-a implicat în coordonarea asistenței occidentale pentru aderarea la UE în 2004 a țărilor baltice (Estonia, Letonia și Lituania).

În 2007 în Danemarca s-a efectuat reforma administrativă, în urma căreia s-au creat 5 regiuni administrative distincte.

Danemarca este țara cu cel mai ridicat sistem de impozitare din Europa, dar în același timp și cel mai asistențial stat. Sistemul educațional/învățământ și cel medical sunt subvenționate aproape în întregime de către stat.

Danemarca ocupă locul 1 privind egalitatea veniturilor cetățenilor săi și privind gradul de percepție a corupției (cu gradul de corupție cel mai scăzut). Din punct de vedere economic este o țară puternic dezvoltată, constituind un model demn de urmat pentru alte țări. În domeniul energiei regenerabile (eoliene de exemplu) ocupă un loc de frunte în Europa.

Prof. Per Qhrgaard și-a încheiat prelegerea cu remarca: „*Germania este pentru întreaga lume prea mică, iar pentru întreaga Europă începe să devină prea mare!*”

Opinii privitoare la Grecia (Pangiotis Kouparanis – corespondent la Postul Deutsche Welle din Berlin pentru Programul destinat Greciei).

Grecia este membră a UE din anul 1981 (pe atunci „Comunitatea Europeană”).

Din anul 1952 Grecia este membră a NATO.

Unele cauze care au generat *criza greacă*:

- a) în mod sistematic s-a raportat eronat (uneori intenționat fals) deficitul bugetului de stat și deficitul PIB impus de UE. Numai la 01.07.2010 s-a organizat un birou de statistică independent și obiectiv în Grecia;
- b) folosirea unor criterii de convergență greșite pentru datoriile din anii trecuți și recuperarea acestora față de creditori la momentul

- primirii Greciei în anul 2001 în zona EURO (a început o politică greșită a dobânzilor relativ mari din partea băncilor grecești);
- c) nivelul prea mare al cheltuielilor necesare întreținerii suprastructurii statului grec, determinat de:
- mărimi de salarii în sectorul public și privat cu circa 12-15% (de ex. anul 2012)
 - investiții minore, nesemnificative (cu excepția anului 2003 când s-a pregătit Olimpiada din 2004);
 - lipsa de transparență față de cheltuielile publice (centrale și locale). Au lipsit mecanismele de control în cazul acordării contractelor de investiții, ceea ce a generat corupție. Multe proiecte au fost începute și nefinalizate (abandonate);
 - un aparat de stat supradimensionat și ineficient (în 2012 erau 727.458 bugetari, față de 768.000 în 2010, majoritatea fără pregătirea necesară, ci numai impuși politic în funcțiile respective prin „nepotism” și „clientelism”). Unii funcționari de stat greci primeau anual și câte 14 salarii lunare. Numărul bugetarilor reprezintă în prezent circa 19,33% din totalul angajaților din întreaga țară;
 - existența multor pensionari „fantomă”. În noiembrie 2011 Casa de pensii din Grecia a numărat circa 21.000 cetățeni morți, care încă mai primeau pensie. În urma măsurilor luate, în cursul anului 2012 s-a oprit total sau parțial încasarea pensiilor la circa 63.000 așa ziși „pensionari”, ceea ce a adus la bugetul statului grec circa 450 milioane euro anual;
 - prea ridicate cheltuielile militare cauzate în primul rând de relațiile încordate cu Turcia. Armata greacă are în prezent 130.000 militari și se înarmează cu echipamente militare din USA, Germania, Franța, Olanda și Federația Rusă.
- d) Nivelul prea mic la nivelul încasărilor la bugetul statului:
- acest nivel mic al încasărilor la bugetul statului se explică înainte de toate prin nivelul redus de ocupare a forței de muncă față de alte state membre UE. Conform EUROSTAT (Oficiul de Statistică European) nivelul de ocupare a forței de muncă în Grecia este de mai mulți ani de circa o treime din întreaga populație aptă de muncă;
 - în ultimii ani, începând cu 2007 în Grecia s-a redus impozitul pe venit și pe avere („*Gewinn und Vermögen*”), ajungând în prezent la 15,9%, în timp ce în Germania este de 24,4%, iar în Marea Britanie de 42,7% (cel mai ridicat nivel în UE).

- Grecia nu exercită control financiar suficient prin instituțiile sale și tolerează astfel o economie „neagră” sau „gri” prea mare, de circa 25-40% din PIB-ul țării. Statul grec pierde anual circa 12, până șă 30 miliarde EURO prin neimpozitarea unor astfel de activități economice sau servicii. Administrația financiară centrală a Greciei speră să lichideze cel puțin parțial evaziunea fiscală și să aducă la bugetul statului la finele anului cel puțin 9 miliarde euro din cele 70 calculate (preconizate);
 - prin contrabanda cu benzină în ultimii 20 ani s-au adus prejudicii statului grec de circa 25 miliarde EURO. O situație asemănătoare există și în problema contrabandei cu țigări și cu alcool;
- e) o slabă implementare și respectare a prevederilor acordurilor UE și în special ale tratatului de la Maastricht privind interzicerea preluării datoriilor restante de la an la an. Abia în 2007 s-au luat măsuri în acest sens;
- f) acordarea cu mare ușurință a unor credite avantajoase de către băncile grecești fără verificarea riscurilor posibile din partea celor creditați (sau cu evaluarea greșită a riscurilor respective);
- A. Măsuri pentru combaterea/ înlăturarea crizei luate de către UE și de către instituțiile bancare creditoare:
- Acordarea Greciei în mai multe tranșe a unor pachete de ajutor financiar ("*Hilfspakete*"), începând cu aprilie 2010. Situația acestui ajutor totalizat pentru toate pachetele este următoarea:
 - o Volumul cumulată al creditelor promise în urma negocierilor din aprilie 2010 până în prezent: 356,9 miliarde EURO;
 - o Volumul cumulată al creditelor efectiv plătite Greciei până în prezent: 240,7 miliarde EURO.

La început mai ales, acest ajutor financiar a fost folosit pentru recapitalizarea băncilor grecești și salvarea proprietarilor acestora de la faliment, precum și altor speculanți financiari.

B. Măsuri luate de către Guvernul Greciei.

Cum aceste măsuri negociate în decursul anilor între creditorii Greciei și diversele guverne grecești perindate la conducerea țării sunt foarte numeroase, nu avem spațiul suficient în prezentul reportaj să le analizăm pe toate, mai ales că ele diferă de la o tranșă la alta. Poate într-un număr viitor, dacă va fi cazul, le voi prezenta cititorilor revistei noastre analiza

acestor măsuri pe care personal le consider foarte interesante pentru factorii de decizie din țara noastră. Să sperăm că statul român nu va ajunge niciodată în situația Greciei și nu va trebui să luăm noi măsuri de austeritate care să conducă la scăderea și mai mare a nivelului nostru de trai (și așa scăzut față de cel al grecilor).

Întrebările puse referentului grec la sfârșitul prelegerii sale s-au referit mai mult la intenția acestuia de a pleda pentru justificarea opoziției grecilor față de măsurile de austeritate impuse de creditorii statului.

Un pensionar german (fost profesor universitar) a spus că nu toți cetățenii germani sunt de părerea lui Martin Schultz (SPD)- Președintele în funcțiune al Parlamentului European, care a afirmat recent că, cităm: „*Grecia va trebui să părăsească zona EURO dacă măsurile creditorilor vor fi respinse*”. Acest lucru se va solda cu un haos în întregul sistem financiar din Europa.

O pensionară din Suedia (probabil, fostă profesoară) a afirmat următoarele: dacă grecii au lăsat omenirii drept moștenire cultura și arta lor splendidă din antichitate nu înseamnă că în prezent ei nu trebuie să muncească ca alți cetățeni europeni și să aștepte subvenționarea din partea altor state. Acest lucru n-ar fi în spiritul actualei democrații, diferită de cea din Atena lui Pericle, care era doar democrația elitelor, existând sclavi și alte categorii defavorizate de cetățeni. A amintit de filozoful Socrates, condamnat la moarte în 399 înainte de era noastră pentru o vină insuficient dovedită. Ea și-a încheiat intervenția cu speranța că grecii vor alege calea rămânerii în UE și implicit, în zona EURO.

Rolul Germaniei în Europa și viitorul UE văzute din punct de vedere german

(Referent: Prof. Manuel Müller de la Universitatea Humboldt din Berlin, colaborator al ziarului *Süddeutsche Zeitung*):

- Suprafața: 357.375 km²
- Populația: 81,771 milioane locuitori (30.09.2015)
- Imnul național: Strofa a 3-a din Cântecul germanilor (*Das Lied der Deutschen*)
- Sărbătoarea națională: 3 octombrie (Ziua unității germane)
- Capitala: Berlin, care este în același timp și oraș-land, cu populația de circa 5,5 milioane locuitori
- Religia: 30% romano-catolici, 28% protestanți și neoprotestanți, 5% islamici. Circa 27 milioane cetățeni declarați atei (fără nicio confesiune religioasă).

- În Germania trăiesc circa 453.000 cetățeni de origine română (31.12.2015)
- PIB/locuitor: 44.999 \$ USA (conform datelor Băncii Mondiale din 2013, ocupând locul 9 în Europa și 18 în lume). PIB-ul brut nominal este de 2,7 mii de miliarde EURO în anul 2013, fiind cea mai puternică economie din Europa și a patra din lume. În privința exportului/ importului de mărfuri a ocupat în 2014 locul 3 în lume. Economia Germaniei are următoarea structură:
 -
 - o Sectorul primar (agricultura) - 2,1%
 - o Sectorul secundar (industria) - 24,4%
 - o Sectorul terțiar (serviciile) - 73,5%
- Șeful statului: Președintele Germaniei. În prezent – Joachim Gauck
- Șeful Guvernului: Cancelarul Germaniei. În prezent – Angela Merkel (CDU)
- Moneda: EURO din anul 2002
- Data întemeierii statului actual german: 23.05.1949 RFG și 07.10.1949 DDR
- Data reunificării Germaniei: **03.10.1990**
- Germania este stat membru fondator al UE. Este membru ONU, NATO, G7, G20, membră a zonei EURO împreună cu încă 18 state din 2002
- Sistemul politic. Democrația politică. Partidele politice din Germania:
 Germania este organizată în sistem politic federal cu democrație parlamentară. Parlamentul german (Deutsche Bundestag) alege primul ministru (cancelarul) din rândul membrilor săi proveniți din partidele politice sau coalițiile politice ieșite învingătoare în alegeri.
 Instituțiile federale și cele ale landurilor germane, precum și funcțiile lor sunt reglementate prin Constituția Germană (Grundgesetz), iar controlul lor se face prin Curtea Constituțională Germană. Landurile germane sunt reprezentate în Parlamentul German prin Bundesrat (Consiliul Federal), care are drept de inițiativă legislativă în alte probleme decât acelea care fac obiectul activității Bundestagului.
 După reunificarea Germaniei în 1990, partidele politice în Germania s-au diferențiat în:

- „Partide populare” (Volksparteien), care obțin de regulă circa 30% din voturi fiecare:
 - CSU (Uniunea Creștin-Socială) în Bavaria și CDU (Uniunea Creștin-Democrată) în restul landurilor. Este considerat a fi un partid conservator.
 - SPD (Partidul Social-Democrat) ale cărei baze au fost puse încă din timpul Republicii de la Weimar. Acest partid este apropiat de mișcarea sindicală și de alte organizații de masă ale celor angajați, militând pentru o economie de piață socială („Soziale Marktwirtschaft”) în care fiecare cetățean să aibă șanse la un trai decent, iar statul să creeze premisele/condițiile necesare îndeplinirii acestui deziderat.
- Partide cu spectru mai mic, care prin programele lor electorale se străduiesc să obțină peste 5% din voturi pentru a intra în Bundestag și a putea forma coaliții la guvernare cu alte partide mai mari. Acestea sunt:
 - FDP (Partidul Liber-Democrat)
 - Linke (Partidul de stânga) considerat ca o alternativă de democrație socialistă mai ales în landurile din fosta DDR. În alte zone ale Germaniei este considerat un partid de extremă stânga.
 - Grüne Partei (Partidul verzilor - al ecologiștilor)

Rolul presei în Germania este însemnat. Deși oficial nu este declarată ca fiind a patra putere în stat, niciun politician nu-și permite să se sustragă de la controlul presei asupra activității și acțiunilor sale.

Sistemul electoral german actual este inspirat din Constituția Republicii de la Weimar din 1919, având la bază sistemul mixt de alegeri.

- Parlamentul German, adică Bundestagul, după ultimele alegeri din 2013 are 631 deputați și următoarea componență:
 - CDU/ CSU - 311
 - SPD - 193
 - FDP - 0
 - Alianța 90/ verzi - 63

- Die Linke (stânga) - 64
- Rata șomajului a fost în aprilie 2015 de 4,7%, cea mai mică dintre toate cele 28 țări membre ale UE. Germania este considerată o țară înalt dezvoltată din punct de vedere economic, cu un standard de viață ridicat al locuitorilor săi.
- 32 din cele 500 cele mai mari firme (concerne) din lume din diverse ramuri își au sediul în Germania, dintre care amintim: VW Wolfsburg AG, EON SE Düsseldorf, Daimler AG Stuttgart, Siemens AG Berlin și München, BASF SE Ludwigshafen am Rhein, BMW AG München, Metro AG Düsseldorf, Schwarz-Gruppe Neckarsulm, Deutsche Telekom AG Bonn, Deutsche Post AG Bonn, Allianz SE München, Deutsche Bank AG Frankfurt/Main, aceasta din urmă cu o cifră de afaceri de 2.160.000 milioane €, un profit anual de 4.300 milioane € și cu 101.000 angajați.

În finalul analizei sale, Prof. Manuel Müller a afirmat : *Cele mai însemnate personalități germane și franceze după al doilea Război Mondial ca Willy Brandt, Konrad Adenauer, Charles de Gaulle, Helmut Kohl, etc. au prevăzut demult o Europă unită într-o „fедераție de state europene”, chiar după modelul USA.*

- Konrad Adenauer, în 1946, a fost etichetat „federalistul european” când a afirmat: *„Eu sper ca într-un viitor nu prea îndepărtat Germania să aparțină Europei într-un stat denumit «Statele Unite ale Europei»...”*
 - Aceeași părere și-a exprimat-o în 1982 și fostul Cancelar Helmut Kohl (federalist european).
- Volker Kauder, șeful fracțiunii CDU în Bundestag a afirmat în 2011: *„Acum, pe neașteptate, se vorbește în Europa și în limba germană”* sau în traducere liberă: *Europa învață nemțește.*
- Ziarul popular „Bild- Zeitung”/ 2015 exprimă răspicat poziția Germaniei față de criza din Grecia: *”Să nu mai dăm noi miliarde de Euro Greciei! Acum dorim să avem cancelarul- femeia de fier!”*
- Cancelarul Angela Merkel a afirmat în 2015: *„Politica în problema migranților este o problemă și o sarcină europeană a cărei rezolvare necesită solidaritate europeană și reguli clare”.*

Referentul a recomandat ca Germania să transmită rolul conducător pe care îl are în prezent în rezolvarea problemei migrațiilor instituțiilor europene supranaționale, adică Parlamentului European și Comisiilor Europene.

Dipl.- Ing. Petre Repcaru

BASARABIA ȘI DESTINUL EI SECRET

Acesta este titlul unei culegeri de documente, cele mai multe ținute vreme îndelungată la secret, despre istoria zbuciumată a Basarabiei. Este vorba de o carte de *mărturii și documente istorice*, editată de Grup Media Litera, al cărei autor este Vasile Sturza, jurist și diplomat din Republica Moldova.

Lucrarea este rodul unor strădanii îndelungate și al unor căutări pasionate în arhivele secrete ale fostei URSS și Germaniei, dar și ale altor mari puteri ale lumii din Europa și America. Într-un consistent studiu introductiv, autorul subliniază: *„Documentele incluse ne ajută să înțelegem adevăratele planuri ale conducătorilor Uniunii Sovietice și să urmărim felul în care poporul a fost nimicit planificat. Aflăm ce documente se aflau pe masa lui Stalin și a lui Molotov, cum se jongla cu fapte, cu cifre, cu istoria însăși, ne putem face o părere obiectivă despre gândirea liderilor sovietici, despre ceea ce noi, în Basarabia și România, reprezentam pentru Moscova. Din ele ne putem forma o imagine destul de completă asupra felului în care erau concepute și puse în practică politica germană și cea sovietică în anii 1939-1941. Studiarea materialelor prezentate oferă posibilitatea de a înțelege, în mare măsură altfel, evenimentele care au avut loc în această regiune”*.

Focalizată asupra intervalului dintre unirea de la 1918, când după mai bine de un secol Basarabia revenea la sânul Patriei mamă, până la finalul celui de-al Doilea Război Mondial, când această provincie și nordul Bucovinei intrau în componența marelui vecin de la răsărit, documentele adunate oferă o imagine cuprinzătoare asupra a ceea ce a reprezentat *chestiunea basarabeană* și impactul ei asupra eforturilor diplomației românești în

perioada interbelică. Datorită ariei de cuprindere a documentelor, lucrarea depășește sfera strictă a subiectului anunțat în titlu, oferind informații mai largi asupra evoluțiilor, intereselor adesea divergente și înțelegerilor fluide care au marcat continentul european în deceniile trei și patru ale secolului al XX-lea și s-au repercutat, într-un fel sau altul, asupra României și a poporului român. Din acest motiv, cititorul poate găsi răspunsuri la numeroase întrebări, uneori incomode, cu privire la diverse momente ale istoriei naționale.

Spre exemplu, documente păstrate în arhiva Departamentului de Stat al SUA, incluse în volum, ne prezintă aspecte neștiute sau cunoscute de puține persoane avizate despre motivele care au stat la baza deciziei Statelor Unite de a nu se alătura Franței, Marii Britanii, Italiei și Japoniei, la semnarea Tratatului de la Paris, din 1920, prin care a fost recunoscută unirea Basarabiei cu România. La vremea respectivă, aflăm din documente originale, la Washington a prevalat așa numita „doctrină Colby”, conform căreia Rusia era considerată o țară prietenă a SUA, iar guvernului bolșevic nu i se dădeau șanse de viață lungă. După un deceniu, situația a devenit stânjenitoare în raport cu evoluțiile din Europa și din relațiile româno-americe. Ca urmare a unor demersuri repetate ale Legației române la Washington, Departamentul de Stat a inițiat rectificarea poziției SUA în chestiunea basarabeană. O Notă înaintată președintelui Roosevelt, la 12 aprilie 1933, sub semnătura secretarului de stat Cordell Hull consemna: „După o examinare atentă a faptelor, am ajuns la concluzia că nu mai există niciun motiv pentru care ar trebui să se adere în continuare la doctrina enunțată de domnul Colby în 1920. Dimpotrivă, sunt de părere că ar trebui să recunoaștem acum situația de facto. Acest lucru poate fi îndeplinit printr-un act administrativ simplu...(care) ar avea ca efect recunoașterea americană a suveranității române asupra Basarabiei...” (op. cit., pp.188-189). Două luni mai târziu, actul administrativ propus de secretarul de stat era emis de președintele american (Proclamația președintelui nr.2048, din 16 iunie 1933). Așa se explică de ce începutul celui de-al Doilea Război Mondial găsește relațiile româno-americe pe un trend ascendent, fapt confirmat și de atașatul american la București (Gunther) într-o telegramă trimisă secretarului de stat al SUA după o discuție cu generalul Ion Antonescu, la 20 februarie 1941: „... am avut întotdeauna impresia –

impresie confirmată în ultimul timp de atitudinea progermană și antibritanică a generalului – că sentimentele lui nu sunt dictate decât de ceea ce consideră el a fi interesul național și din pricina incursiunii Rusiei în România, precum și de colapsul Franței. Generalul a mai spus că nu înțelege de ce Statele Unite sunt împotriva Germaniei când Uniunea Sovietică a acționat într-o manieră mult mai urâtă în țări mici precum Finlanda, statele baltice și România. În continuare, însă, atitudinea lui mi s-a părut foarte prietenoasă la adresa noastră...” (op. cit., pp.431-432). Către sfârșitul aceluiași an, raporturile româno-americane au intrat în coliziune directă ca urmare a evoluțiilor generale la nivel european și mondial, pe care România nu le-a provocat și nici nu le putea controla sau influența.

Un loc important în volum este acordat, firește, documentelor legate de negocierile care au premers semnarea la Moscova, la 23 august 1939, a Tratatului de neagresiune și a Pactului adițional secret (Ribbentrop-Molotov) de către URSS și Germania nazistă, care au marcat în mod tragic și pe termen lung situația țărilor central și est-europene, între care și România. Cu doi ani înainte, Nicolae Titulescu avertizase, într-o carte (publicată în 1937 în limbile engleză și franceză) despre *Politica externă a României*, că ostilitatea declarată dintre URSS și Germania nu poate dura o veșnicie. Drept urmare, recomanda marele diplomat, ar fi oportună încheierea unui tratat de asistență mutuală cu URSS, pentru că, altfel, „apropierea ruso-germană se va face fără noi, deci contra noastră”. Profeția lui Titulescu s-a adeverit, din păcate, iar România, alături de Polonia, Finlanda și republicile baltice s-a numărat printre victimele înțelegerilor secrete germano-sovietice dominate de figurile malefice ale lui Hitler și Stalin.

Un interes special pentru cititor îl prezintă o serie de documente, identificate de autor în arhivele sovietice, care dezvăluie intențiile reale ale URSS cu privire la România, dar și la alte state europene aflate în vizorul intereselor sovietice. Mai întâi să consemnăm faptul că, după Primul Război Mondial, atât Germania, cât și Italia, Rusia Sovietică, Ungaria și Bulgaria s-au situat în tabăra țărilor revizioniste, ultimele trei formulând în mod expres revendicări teritoriale la adresa României. Ungurii au salutat cu entuziasm raptul Basarabiei și Nordului Bucovinei, din iunie 1940, după cum înregistrează documente declasificate din perioada respectivă. Reprezentantul plenipotențiar al URSS la Budapesta, N.I. Șaronov, nota în

jurnalul său la 5 iulie 1940: „Am fost la ministrul adjunct al afacerilor externe (al Ungariei, n.n.) care, după ce m-a salutat în legătură cu anexarea Basarabiei la URSS, a spus că ei se bucură de asta mai mult decât oricare alt stat, pentru că pentru ei asta înseamnă lichidarea principiului integrității României și o mai ușoară posibilitate de a continua ceea ce noi am început” (op. cit., p.350). Moscova a susținut revendicările ungare privitoare la Transilvania în vara anului 1940, dar un an mai târziu, când Ungaria s-a alăturat Germaniei împotriva URSS (fără să aibă o motivație precum România), Stalin și-a schimbat poziția. Înregistrarea discuției lui Stalin cu ministrul afacerilor externe al Marii Britanii, Anthony Eden, datată 16 decembrie 1941, consemnează propunerea avansată de liderul sovietic de a se conveni un șir de tratate, însoțite de *protocoale secrete*, pentru un mare număr de state europene „în care să fie indicată schema generală de reorganizare a granițelor europene după război”. Cu acest prilej, Stalin, secondat de Molotov, au insistat pentru obținerea de garanții din partea Angliei cu privire la restabilirea graniței de vest a URSS așa cum a fost înainte de începerea războiului cu Germania, în iunie 1941. În cazul României, Stalin menționa expres că ar dori să încheie o alianță militară în baza căreia URSS să aibă dreptul de avea pe teritoriul acesteia „baze militare, aeriene și maritime”. În privința granițelor, Stalin viza realipirea Basarabiei și Nordului Bucovinei la URSS, dar și o extindere a teritoriului românesc „în vest, pe seama Ungariei, în cadrele căreia trăiesc astăzi până la 1,5 milioane de români” (op. cit., pp.495-496). Ministrul A. Eden a refuzat atunci convenirea unor asemenea înțelegeri și a precizat că ele vor fi discutate ulterior, cu ocazia viitoarei conferințe de pace de după război.

Mai târziu, la începutul lunii iunie 1944, când România se afla încă alături de Germania, *Comisia Comisariatului Poporului pentru Afaceri Externe al URSS de pregătire a tratatelor de pace și a organizării postbelice* punea în discuție chestiunea viitorului Transilvaniei. În Stenograma ședinței dezbaterilor, ca și în Nota întocmită de Comisie, întrunită sub conducerea lui Maksim Litvinov (fost comisar al poporului pentru afaceri externe în perioada 1930-1939), ambele documente clasificate „strict secret”, se face o analiză amănunțită a disputelor româno-ungare legate de Transilvania și a poziției pe care să o adopte URSS pentru a obține avantaje maxime din această chestiune. Sovieticii porneau de la premisa că „e greu și chiar

imposibil de găsit o soluție a problemei care să mulțumească și Ungaria și România”. În același timp, însă, în plan politic, „este imposibil să se lase în vigoare o decizie luată în timpul războiului de Germania și Italia, mai ales că în urma unei asemenea decizii („arbitrajul” de la Viena din vara anului 1940, n.n.) ar fi câștigat numai Ungaria”. Din punct de vedere etnic, subliniau autorii, „pretențiile față de Transilvania sunt întemeiate numai pentru România”. În Transilvania, se mai consemna în Nota menționată, „*nu poate fi contestat faptul (și nu este contestat nici de Ungaria!) că românii constituie o majoritate neîndoielnică, în comparație cu toate celelalte naționalități luate la un loc, iar români sunt de două ori mai mulți decât unguri*”.

Comisia condusă de Litvinov, în pofida unor deosebiri de vederi între membrii acesteia, lua în considerare toate variantele posibile în privința viitorului Transilvaniei: unirea acesteia cu Ungaria sau cu România ori dezvoltarea sa ca un stat autonom (sub protecția unui garant, care nu putea fi decât URSS) sau în cadrul unei federații regionale. La momentul efectuării analizei, atât Ungaria, cât și România, aliata Germaniei, erau incluse în rândul statelor dușmane URSS și Națiunilor Unite. Din acest punct de vedere, subliniau autorii Notei, Ungaria trebuie pedepsită pentru atitudinea ei, mai ales că s-a alăturat Germaniei împotriva URSS deși nu avea pretenții teritoriale, similare celor formulate de România și Finlanda. Pe de altă parte, „*și România este un stat dușman care merită pedepsit, nu răsplătit. Dar e foarte acceptabilă cedarea Transilvaniei în schimbul unei garanții solide de colaborare strânsă și de lungă durată cu URSS și a unei renunțări totale la pretențiile sale față de Basarabia și Bucovina. România s-ar considera suficient de compensată cu Transilvania pentru pierderea Basarabiei și a Bucovinei, a căror posesie a considerat-o mereu problematică...*” (op. cit., pp.532-533). Pentru moment, ideea unei Transilvanii cu statut autonom prezenta în opinia autorilor anumite avantaje pentru URSS: „Ea are acel avantaj că nu întărește nici pe vecinele noastre, Ungaria și România. Controlul asupra noului stat ne-ar permite să ne întărim presiunea atât asupra Ungariei, cât și a României, și să le împiedicăm să intre în vreo combinație ostilă nouă. Un asemenea control ne-ar întări și influența asupra statelor balcanice și mai ales asupra Iugoslaviei învecinate cu Banatul”. În orice caz, concluzionau autorii, „*decizia unei Transilvanii de sine stătătoare ar putea fi*

luată măcar temporar, înainte de clarificarea posibilității unei colaborări sincere cu noi a României sau Ungariei și a adoptării unei alte decizii corespunzătoare” (op. cit., p.534). Ceea ce s-a și întâmplat în prima etapă de după încheierea războiului.

Deși am enumerat doar câteva exemple din multele dezvăluiri pe care le conține cartea, este evident că ne aflăm în fața unei culegeri de documente care dobândește ea însăși valoare de *document*, un instrument de lucru indispensabil pentru cercetători, dar și o sursă de informare de primă mână pentru cititorii interesați de istoria națională.

Dincolo de bogăția și diversitatea informațiilor cuprinse, culegerea de documente prezentată mai sus se constituie și într-o veritabilă demonstrație a caracterului românesc al Basarabiei, incluzând și Nordul Bucovinei ca parte a Moldovei istorice, astfel încât autorul reconfirmă și el adevărul pe care îl sublinia Ion C. Brătianu în fața Congresului de la Berlin (1878):

„Așadar, nu poate nimeni, nici cu istoria în mână, nici cu harta în mână, nici cu tratatele în mână, să spună că Basarabia nu este românească”.

Dr. Ioan C. Popa

ÎNTRE PAPI ȘI PATRIARHI: UNITATEA CREȘTINĂ

Întâlnirea "istorică" a Papei Francisc al Bisericii Romano-Catolice cu Kirill, Patriarhul Ortodox al Moscovei și al Întregii Rusii, undeva în Aeroportul din Havana – Cuba a stârnit atât speranțe, cât și nedumeriri. Speranțe, pe bună dreptate, pentru că toți creștinii își doresc, se roagă pentru "unitatea credinței" și cred că puntea dintre Prima Romă și A Treia Romă care se pare că s-a trasat, ar putea fi și o deschidere spre conlucrarea efectivă pentru unitate. Conlucrare efectivă, nu "dialog" steril început cu multe decenii în urmă (fără să mai punem la socoteală tentativele Occidentului de ademenire a ortodocșilor, pe la diverse concilii orchestrate imediat după Marea Schismă din 1054). Este bine cunoscută atitudinea Patriarhului Ecumenic al Constantinopolului, Athenagoras – care, se pare că era de descendență aromână – și care s-a dedicat cu precădere unității lumii ortodoxe, dar și reînnoării legăturilor cu Roma (întâlnirea cu Papa Paul VI la Ierusalim, 5 ianuarie 1964) și care chiar "a înălțat" o rugăciune de ridicare a anatemei din 1054, cu reciprocitate din partea Papei. Numai că, pentru Bisericile Ortodoxe Locale – autocefale – "această faptă nefericită nu are validitate canonică", neavând o "prealabilă aprobare sinodală", încât, cu mica excepție a Constantinopolului (fără Muntele Athos) - anatema este încă în vigoare (anatele au fost aruncate când actualele Bisericii Ortodoxe Naționale nu erau autocefale și intrau sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Constantinopolului. Poate Sinodul Panortodox din acest an – iunie 2016 – să clarifice "dilema", mai ales că se împlinesc 962 de ani de când, la 16 iulie 1054, cardinalul Humbert a pus pe altarul "Sfintei Sofia" actul de afurisire a creștinătății răsăritene. În plus, nu trebuie uitat faptul că Biserica Romano-Catolică îi consideră încă schismatici pe Protestanți, anatema asupra lui Luther și a urmașilor săi nu a fost "ridicată". Încât, din acest punct de vedere, ambele biserici au probleme în "bucătăria" proprie.

Dar, să revenim la Declarația comună a lui Francisc și Kirill. Este un document în 30 de puncte, în care cei doi înalți prelați spun (pct.1.) că s-au "regăsit ca frați în credința creștină, care se întâlnesc pentru "a vorbi prin viu grai" (2 Ioan 12), de la inimă la inimă și să discute despre relațiile reciproce dintre Biserici, despre problemele esențiale ale credincioșilor și despre perspectivele de dezvoltare a civilizației umane". Deci, trei probleme, trei domenii mari în vizorul celor doi.

Vorbeam la început de unele nedumeriri stârnite de această întâlnire, despre care se spune că ar fi fost "concoctată" de vreo doi ani, cam de când cei doi semnatari au ajuns în înalte vârfuli ale ierarhiilor bisericilor lor. Nedumeriri, pentru că la o mai atentă lectură, oricine își poate da seama că

Declarația, de fapt, prin fiecare punct al său, dezvăluie cel puțin 1-2 concesii/compromisuri, cedări reciproce, atât în chestiunile strict religioase, cât și în cele ce privesc societatea, lumea contemporană, "perspectivele de dezvoltare a civilizației umane". Ajungând la final, cititorul va spune "Ia, te uită, ce buni negociatori sunt acești lideri politici ai lumii noastre: îi depășesc și pe Obama și pe Merkel și pe Putin și pe alții. chiar și pe Iohannis..." Vom reveni la aceste aspecte...

Cât despre - "relațiile reciproce dintre Biserici" (pct.1.), aceeași constatare: însăși exprimarea conduce spre...diplomație, mai mult decât spre problemele/divergențele de fond "moștenite de la străbunii noștri, în înțelegerea și explicarea credinței noastre...", adică, în practicarea acesteia de către cele două confesiuni, în ultimul mileniu, poate chiar mai dinainte, dacă ne gândim că dogma "filioque" a început a fi vânturată cu mult înainte de schismă, de către Roma, așa încât Credo-ul catolic nu este cel definitivat la primele trei Sinoade ecumenice. În 1009, Papa franc Sergiu IV adaugă, oficial la Simbolul Credinței, termenul "filioque".

După ce la pct.2, înalții ierarhi aduc un fel de laudatio locului de întâlnire, Cuba, în continuare (pct.3) se trece la exprimarea "necesității unei lucrări comune între catolici și ortodocși", adică unirea eforturilor întregii creștinătăți pentru ca în "blândețe și respect, să dea răspuns înaintea lumii despre nădejdea care este în noi", citându-l pe Apostolul Petru (Ep.I, cap.3, v.15). Fidelii celor două confesiuni sunt chemați mai explicit (pct.7) "să dea o mărturie unită pentru adevăr", dar numai "în domeniile în care acest lucru este posibil și necesar". Adică, suntem tentați să traducem aceasta în sensul unității în credință și acțiune, nu în sensul acaparării unora de către ceilalți, al trecerii cu tăvălugul de către unii peste ceilalți, al omorării unei civilizații, să zicem răsăriteană, de către cealaltă, apuseană (idee reluată și la punctele 24 și 25).

Ajungem astfel la piatra unghiulară a nevoii de unitate creștină: "împărtășim aceeași tradiție spirituală a primului mileniu al creștinismului". Începând cu punctul 4 al Declarației, această idee, care pare a se constitui în fundamentul "negocierilor" pentru realizarea unității, este reluată de încă trei ori (punctele 5, 7, 24). Este, în fapt, recunoașterea de către Vatican (dacă nu cumva Curia papală se va răzgândi și îl va contrazice pe Francisc!) că baza credinței creștine "Duh și Adevăr întru Hristos" a fost respectată cu sfințenie de Biserica Ortodoxă, odată respinse ereziile arianismului, nestorianismului, monolitismului etc. Mai mult "tradiția primului mileniu" înseamnă sinodalitate, nu infailibilitatea unei persoane, nu "locțiitorul" lui Hristos pe pământ.

Aflat anterior în vizită la Constantinopol, la întâlnirea cu Patriarhul Ecumenic Bartolomeu, Papa mărturisea, aproape cu titlu de angajament" !Singurul lucru pe care îl dorește Biserica Catolică și pe care îl urmăresc ca Episcop al Romei...este comuniunea cu Bisericile Ortodoxe...Biserica Catolică nu dorește să impună nicio condiție, în afara celei a profesiunii de credință comune. Suntem gata să căutăm împreună modalitățile prin care să garantăm unitatea necesară a Bisericii în condițiile actuale." Da, este într-adevăr un demers, întărit și cu Patriarhul Kirill, la Havana: "În ciuda acestei Tradiții comune a primelor zece secole, catolicii și ortodocșii, de aproape o mie de ani, sunt lipsiți de comuniune în Euharistie." (pct.5). Odată ajunși aici, unitatea este parafată, Euharistia primului mileniu însemnând prezența Duhului Sfânt la momentul epiclezei, adică al transfigurării pâinii și vinului în trupul și sângele lui Hristos. În niciun caz, nu este vorba de un gest de imagine cum a procedat, eretic, fostul mitropolit al Banatului, Nicolae Corneanu. Mai clar, comuniunea în Euharistie este consecința unității credinței, nu premisa ei. Tot aici se cuvine să relevăm recunoașterea de către Francisc a Sfintei Treimi "deoființă și nedespărțită" (pct.30), adică a lui Dumnezeu "care ființează în trei Persoane" (pct.5), ca atare se pune întrebarea dacă mai rămâne în vigoare autodeclararea Papei ca locțiitor al uneia din aceste Persoane pe pământ. Episcopul Romei este Episcop al Romei, punct. Dar, recunoscut încă de la primele Sinoade cu onorificul "primus inter pares", având în vedere că Roma a fost capitala Imperiului și locul unde au fost martirizați Apostolii Petru și Pavel. Asta, fără a-i fi fost dat "de sus" drept de jurisdicție universală asupra Bisericii Creștine.

Rămânând tot în această sferă a refacerii unității creștine, cei doi înalți prelați resping (pct.24) ca inacceptabil "uzul mijloacelor neloiale de a-i obliga pe credincioși să treacă de la o Biserică la alta, negând libertatea lor religioasă și tradițiile lor... Această misiune... exclude orice formă de prozelitism." O simplă privire în istorie ne arată cine a practicat prozelitismul. Biserica ortodoxă, sub aspect teritorial, este aceeași de la începuturi. Putem spune același lucru și despre Biserica Catolică? Dacă e să vorbim despre "mijloace neloiale" atunci să analizăm cum au fost catolicizate America, Africa, Asia și chiar Europa. "Astăzi este clar – se spune la punctul 25 – că metoda "uniatismului" a secolelor trecute, înțeleasă ca unire a unei comunități cu alta, separând-o de Biserica sa (deci, unire forțată, fără temei în credință, n.n.), nu este o modalitate care permite restabilirea unității. "Nimic mai clar: recunoașterea de către papalitate a trecerii forțate, chiar cu focul tunurilor, a credincioșilor unei confesiuni sub jurisdicția Romei, profitând fie de interese de emancipare națională, fie de fluturarea prosperității, ori alte mijloace coercitive. În acest context "uniții

cu Roma", adică greco-catolicii și ortodocșii sunt chemați la reconciliere acolo unde există tensiuni, adică acolo unde cei dintâi "au apărut în aceste circumstanțe istorice", adică "uniți" cu forța, "obligați să treacă de la o Biserică la alta". În consecință, ei "au dreptul de a exista", dar "ortodocșii și greco-catolicii trebuie să se împace și să găsească forme reciproc acceptate de a conviețui". De exemplu, cei circa 0,8% greco-catolici din România (în cifrele ultimului recensământ, undeva în jur de 150.000 de credincioși) n-au a se teme că vor fi împiedicați de cei 85% ortodocși să-și practice confesiunea, dar nici ei nu sunt îndreptățiți să-i denigreze sau să-i șicaneze cu tot felul de pretenții nejustificate, care depășesc "nevoile spirituale ale credincioșilor lor." Numai că Vaticanul continuă și astăzi să consolideze uniția. După 1989, s-a năpustit în țările ortodoxe din Europa de Est și sub pulpana misinonarismului a întronizat/hirotonit episcopi uniți și cardinali (ca și în România) în zone unde greco-catolicii erau infimi ca număr, au incitat oamenii să ocupe cu forța bisericile ortodoxe, să le smulgă averile etc. exact ca și în urmă cu peste 300 de ani. Să nu mai vorbim despre așa-numitul "holocaust Balcanic" respectiv genocidul împotriva sârbilor (1941-1945), ce l-a avut ca vârf de lance pe cardinalul ustaș croat Alojzije Stepinac, canonizat ca "sfânt" în 1998 de papa Ioan Paul al II-lea. Mai mult, în 1968, este de notorietate prigonirea ortodocșilor în fosta Cehoslovacie, ca să nu mai amintim decât în treacăt și mai recente evenimente de acest fel din Ucraina, respectiv "schisma" la care au fost împinși ortodocșii din această țară, încât cei doi înalți prelați acordă acestor probleme mare atenție în două din punctele Declarației (pct.26-27).

În consecință, nu vedem de ce ar fi nevoie (cum susțin unii autori, de "mijlocirea cardinalului Lucian" în realizarea unității de credință dintre ortodocșii români și catolicii!!!

Pentru a încheia acest capitol, concluzia ar fi : "refacerea acestei unități voite de Dumnezeu" este necesară. ("Ca toți să fie una după cum tu, Părinte, întru Mine și Eu între Tine, asa și aceștia în Noi să fie una, ca lumea să creadă că tu M-ai trimis" (Ioan 17, 21). Ea se cere realizată pe fundamentul "tradiției/moștenirii comune a Bisericii din primul mileniu". "Ce înseamnă aceasta vom afla, poate, la Sinodul Panortodox din anul acesta.

Dacă, în final, rămânem tot în zona aceasta a problemelor creștinătății, Declarația nu ezită să redea îngrijorarea, preocuparea (pct.8) pentru persecuțiile, exodul masiv, exterminarea la care sunt supuși creștinii în Orientul Mijlociu și nordul Africii, devastarea, jefuirea barbară a bisericilor și monumentelor, profanarea obiectelor de cult. Apelul la comunitatea internațională (pct.9) de a preveni expulzarea creștinilor,

compasiunea pentru suferințele credincioșilor de alte religii, cererea punctuală de eliberare a celor doi mitropoliți de Alep, răpiți în 2013 și asigurarea ajutoarelor umanitare pentru refugiați au drept corolar (pct.11) "înălțarea rugăciunilor" celor doi "pentru a se întări conviețuirea frățescă între popoare, Biserici și religii prezente în această regiune".

Interesantă este abordarea problemei libertății religioase (pct.14) și, mai ales exemplificarea acesteia cu situația din "Rusia și multe țări (deci, nu toate n.n.) din Europa de Est" unde "într-un sfert de secol au fost construite zeci de mii de noi biserici și s-au deschis sute de mănăstiri și școli teologice". Poate ar fi bine să citească măcar acest pct.14 al Declarației cei care, cu ceva vreme în urmă strigau pe străzile României: "vrem spitale, nu catedrale!" Într-o anumită cheie, aceasta s-ar descifra: "vrem mai mulți bolnavi fizic/fiziologic și mai puțin spirit!" Frumos, bravos națiune!

În acest articol ne-am propus să punem în evidență, în principal "determinarea noastră (a celor doi capi de Biserici n.n.) de a face tot ceea ce este necesar pentru a depăși divergențele istorice pe care le-am moștenit" (pct.7). În privința aceasta rămâne de văzut ce va conține documentul (documentele) Sinodului Panortodox pregătit pentru Rusaliile din acest an. Dacă Kirill și alții nu vor participa la Sinod, lucrurile se complică, principală devenind unitatea intraortodoxă și cea intracatolică.

Este prematur să ne pronunțăm, cum au făcut-o alți autori, dacă problemele vor rămâne doar pe hârtie și vor fi date uitării, așa cum s-a întâmplat de un mileniu. Nu am pedala prea mult nici pe ideea trimerii de către Putin a unui "Înaintemergător", a unui "berbece" pentru a sparge, chipurile, "zidul izolării" impus de americani Rusiei, care încet-încet se dovedește a fi fost un eșec atât în plan politic, cât și militar și economic. În schimb, da, de acord că Biserica creștină (nu religia în general!), indiferent de modul (confesiunea) în care este practică credința își propune să-și sporească rolul în "perspectivele de dezvoltare a civilizației umane" și în evoluția politică internațională, îndeosebi a problemelor păcii și războiului. Și asta, cu atât mai mult cu cât, mai ales Vaticanul, a fost zguduit de multe conflicte intestinale, controversate (nu neapărat teologice), afaceri veroase etc. Până una-alta, unitatea creștină rămâne un deziderat care, după cum se vede, pare a fi subsidiar politicului. Să ne așteptăm ca anul 2016 să fie un an al unei minuni/miracol dumnezeiești sau al unei acțiuni solide a comunității internaționale, creștine și/sau necreștine pentru a stopa evoluțiile periculoase?! Sperăm să mai trăim și să vedem!

Petru Neghiu

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

Despre rugăciunea creștină

De foarte multe ori ne plângem că rugăciunile noastre nu sunt îndeplinite, ascultate, că nu suntem râvnitori, că nu știm să ne rugăm și nu știm cum să cerem, aruncând vina pe diferitele condiții exterioare și pe împrejurări nefavorabile. În acest caz este foarte important să avem un călăuzitor în tot ce facem, adică un duhovnic, pentru a ne îndruma, învăța și a ne călăuzi pe drumul care trebuie să mergem la mântuire. Duminica, dimineața, am dori să mergem la sfânta liturghie, dar fiind foarte oboșiți, nu ne putem ridica din pat, iar dacă mergem, nu avem putere să stăm în picioare căci ne obolesc picioarele, mai bine stăm acasă să ne rugăm, dar și așa nu prea avem timp. Toate aceste lucruri, slăbiciunea picioarelor și lipsa de timp datorată treburilor casnice și de serviciu nu ne împiedică să fim râvnitori la rugăciune, ne împiedică inima noastră rece și împrăștiată. Când ne rugăm trebuie să ne lăsăm cu totul în voia lui Dumnezeu, numai să ne mântuiască. Trebuie să încălzim mai mult inima și să nu-i dăm voie minții să se împrăștie și atunci rugăciunea noastră va țâșni ca un izvor. Să avem tot timpul pe Domnul în inima și mintea noastră și să nu dăm voie minții să devină "aeropot" de gânduri, ci de îndată ce se năpustesc asupra noastră să le întorcem din drumul lor și să meargă de unde au venit. Cine cugetă tot timpul la Dumnezeu și la cele dumnezeiești își încălzește mai mult duhul până când acesta începe să ardă și atunci toată inima și mintea va fi ocupată numai de Dumnezeu. Rugăciunea trebuie făcută fără grabă, însoțind întotdeauna cuvintele cu gândurile exprimate de ele și cu încordarea simțămintelor inimii. Când începem să ne rugăm și vedem că mintea hălăduiește este bine să ne întorcem înapoi cu cititul sau cu rostitul rugăciunii pentru a nu-i face pe plac vrăjmașului care vine și ne aduce aminte că am rămas în urmă cu unele sau cu altele, distrăgându-ne atenția de la rugăciune. Pentru a ne deprinde și a ne învăța cu rugăciunea trebuie să ne rugăm cât mai des și mai sânguincios. Gândurile nimicesc starea bună a rugăciunii, iar rugăciunea ne hrănește sufletul.

Începând rugăciunea trebuie să deșteptăm gândul la Dumnezeu și evlavie și alungând de la noi toate cele străine care tot încearcă să intre în mintea și inima noastră. Lui Dumnezeu îi trebuie inima noastră, nu cuvinte goale. Rugăciunea adevărată, plăcută lui Dumnezeu și pentru noi mântuitoare, este aceea care vine direct din inima noastră. Orice înălțare a minții și a inimii către Dumnezeu este rugăciunea adevărată. Trebuie să ne străduim să dobândim obiceiul de a ne socoti încheierea rostirii rugăciunii ca

fiind sfârșitul rugăciunii, ci și după aceea să socotim că trebuie să rămânem tot în rugăciune pomenind neîncetat numele lui Dumnezeu.

Este foarte folositor sufletului repetarea rugăciunilor scurte: "Doamne, miluiește-mă; Doamne, iartă-mă; Doamne, curățește-mă; Doamne, ajută-mă; Doamne, nu mă lăsa; Doamne, în pocăință primește-mă pe mine, păcătosul etc." Cea mai importantă dintre aceste rugăciuni este rugăciunea lui Iisus (sau a inimii) DOAMNE IISUSE HRISTOASE, FIUL LUI DUMNEZEU, MILUIEȘTE-MĂ PE MINE, PĂCĂTOSUL". Această rugăciune se poate spune într-o zi de mii de ori (exemplu: când mergi pe stradă, când lucrezi, când călătorești, când alergi ș.a.m.d.). Cererea noastră către Dumnezeu nu se face după un anume tipic, ci simplu, cu cuvintele noastre, adresându-ne lui Dumnezeu ca și cum ar fi de față și rugându-L să se facă voia Lui cu noi, nu după voia noastră, căci știe Domnul de cele ce avem noi nevoie, mai înainte de a cere noi de la El.

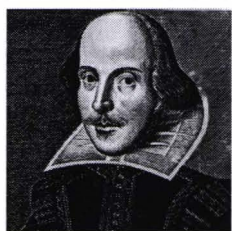
Rânduiala rugăciunilor pentru slujbele bisericesti trebuie să fie împlinită așa cum este, dar pravila de rugăciune de acasă poate fi schimbată cu privire la moment, la durată și la structură; rugăciunea trebuie să vină din suflet, nu din lene. Când ne rugăm trebuie să fim cu luare aminte să nu rostim în grabă, să nu fim cu ochii pe ceas pentru a termina cât mai repede rugăciunile.

Articolul a mai apărut în publicația CONTACT NEWS

Preot Mirea Vîrtejanu

400 de ani de la moartea lui Shakespeare OMAGIU MARELUI WILL

William s-a născut ca fiu al unui negustor de mănuși, John Shakespeare, la Stratford-upon-Avon, iar mama sa, Mary Arden, era fiică de fermier. Pentru că a fost botezat la 26 aprilie 1564 se crede că ziua sa de naștere e 23 aprilie, pomenirea Sfântului George, ceea ce nu este o certitudine. Fiind al treilea copil din opt ai familiei, este și cel care a trăit dintre toți cel mai mult. Puține lucruri se cunosc despre copilărie dar cei mai importanți biografi ai săi cred că a învățat pentru început la Noua Școală Regală din localitatea natală, pentru că era cea mai apropiată de casa sa. Ca în toate școlile elisabethane, accentul se punea pe studiul limbilor clasice. Foarte tânăr, la doar optsprezece ani, eroul nostru s-a căsătorit cu o femeie mai mare ca el cu opt ani, Anne Hathaway și după numai șase luni i s-a născut prima fiică, Susanna. Doi ani mai târziu a avut parte de gemeni – un băiat Hamnet și o fată Anne. Toate aceste date se regăsesc în actele Diocezei de Worcester, dar după 1584 există o perioadă albă în biografia sa.

Unii biografi acreditează ideea că ar fi fost învățător la Lancashire, alții îl văd fugar pentru că ar fi vânat ilegal un cerb, iar la Londra ar fi devenit pentru început îngrijitor al cailor unor patroni de teatru. Nimic sigur, tocmai de aceea perioada dintre 1585 și 1592 este cunoscută ca “anii pierduți” din biografia sa. După această perioadă, 1592, deși nu se știe când a început să scrie piese de teatru, autorul devine bine cunoscut la Londra, așa încât i se joacă câteva creații, ba mai mult, este și atacat în scris de unii dramaturgi recunoscuți ca Robert Greene. În epocă, majoritatea dramaturgilor colaborau între ei, sau se influențau reciproc, dintre cei mai de seamă fiind Thomas Kyd și Christopher Marlowe, prieteni și rivali în același timp pentru Shakespeare. Primele piese ale sale, istorii, și printre ele “Titus Andronicus”, au fost și sunt controversate, vădit influențate de mai vechii dramaturgi ai epocii.

Erau la Londra mai multe companii teatrale, dar nu se știe pentru care dintre ele a scris Will primele piese, “Richard al III-lea” și trei părți din “Henry al VI-lea”, probabil prin 1590, când exista o mare cerere de drame istorice.

Devenind și fiind recunoscut ca actor, scriitor și mai târziu coproprietar al unei trupe de teatru, cu numele “Oamenii lordului Chamberlain” după numele sponsorului ei aristocrat, a fost destul de cunoscut pentru că după moartea reginei Elisabeta I și încoronarea lui James I (1603), noul

monarh să adopte trupa, care a luat numele “Oamenii regelui”. Diverse acte ale epocii arată că din punct de vedere financiar a prosperat , așa încât să poată achiziționa o proprietate în cartierul londonez Blackfriars și cea de a doua casă în Stratford. Era deci un om important . Printre actorii care au lucrat pentru Shakespeare au fost Richard Burbage, William Kempe, Henry Condell și John Heminges unii dintre cei mai buni . În 1593 și 1594, când teatrele au fost închise din cauza ciumei, Shakespeare a publicat două poeme narative pe teme erotice, *Venus și Adonis* și *Violul Lucreției*. Le-a dedicat lui Henry Wriothesley. Abia în 1609 publică sonetele de dragoste , conținând și aluzii erotice , majoritatea dedicate unui tânăr “frumos stăpân”, iar restul închinat amantei sale, o “doamnă brună” .

WIKIPEDIA : *La șapte ani după moartea sa , în 1623, John Heminges și Henry Condell, doi dintre prietenii lui Shakespeare de la King's Men, au publicat Ediția princeps a pieselor lui Shakespeare, o colecție a pieselor lui . Acesta conținea 36 texte, inclusiv 18 tipărite pentru prima dată. Multe dintre piese apăruseră deja în cărți tipărite in-quarto (realizate din foi de hârtie împăturite de două ori, pentru a rezulta patru foi mai mici, respectiv opt pagini). Alfred Pollard a numit unele dintre ele "versiuni rele", din cauza textelor lor adaptate, parafrazate sau deformate, care prin unele locuri au fost reconstruite din memorie. Aceste versiuni se caracterizează și prin diferențe între textele aceluiași piese. Diferențele pot rezulta din erori de copiere sau de imprimare, din note de la actori sau membri ai publicului, sau din documentele proprii ale lui Shakespeare. În unele cazuri, de exemplu, Hamlet, Troilus și Cresida și Othello, Shakespeare ar fi putut revizui textele din edițiile in-folio. Cu toate acestea, în cazul Regelui Lear, în timp ce cele mai multe ediții moderne îmbină diversele variante, versiunea in-folio din 1623 este atât de diferită de cea din 1608, încât Shakespeare Oxford le imprimă pe amândouă, argumentând că acestea nu pot fi îmbinate fără confuzii majore.*

Majoritatea pieselor sale apar până prin 1607 , apoi mai colaborează la unele creații cu John Fletcher , cel care a fost numit după el autor al companiei “Oamenii regelui” . Se pare că până la moartea sa din 1616 s-a retras la Stratford dar nici acest fapt nu este cert .

În timpul vieții sale , dar și după ce a luat drumul nemuririi , marele Will nu a dus lipsă de dușmani invidioși și detractori. Se spunea că opera în întregime sau părți din ea ar fi fost scrise de contemporani precum Edward de Vere conte de Oxford , Christopher Marlowe , Francis Bacon sau chiar de către Amelia Bassano o amantă a sa dar și a Lordului Chamberlain, a lui Henry Carey și a Primului Baron Hunsdon, care a fost responsabil de teatrul englez, patron al companiei și a pus în scenă piesele lui Shakespeare. Astfel

explică John Hudson , un cercetător american , informațiile exacte ale autorului despre Italia , țară în care nu a fost niciodată . Îndoielile cu privire la calitatea de autor al operelor atribuite lui Shakespeare includ și mai multe "teorii de grup" care au fost susținute deasemeni . Doar o mică parte dintre cercetătorii academici cred însă că există un motiv de îndoială pentru atribuirea tradițională , dar în special teoria oxfordiană a îndoielii asupra calității de autor a lui Shakespeare continuă și în secolul XXI .

Pe piatra lui funerară stă scris: ***Binecuvântat fie cel ce lasă (în tihnă) aceste pietre și blestemat fie cel ce-mi mișcă oasele .***

Opera marelui Will

Comedii : *Furtuna , Doi gentlemen din Verona , Nevestele vesele din Windsor , Măsură pentru măsură , Comedia erorilor , Mult zgomot pentru nimic , Zadarnicele chinuri ale dragostei , Visul unei nopți de vară , Neguțătorul din Veneția , Cum vă place , Îmblânzirea scorpiei , Totul e bine când se termină cu bine , A douăsprezecea noapte , Poveste de iarnă , Pericle, Prinț al Tironului*

Istoric : *Regele Ioan , Richard al II-lea (piesă) , Henric al IV-lea , Henric al V-lea , Henric al VI-lea , Richard al III-lea , Henric al VIII-lea*

Tragedii : *Romeo și Julieta , Troilus și Cresida , Coriolan , Titus Andronicus , Timon din Atena , Iulius Caesar , Macbeth , Hamlet , Regele Lear , Othello (piesă) , Antoniu și Cleopatra*

Piese pierdute : *Love's Labour's Won , Cardenio , Richard al II-lea, prima parte*

Poeme : *Sonetele lui Shakespeare , Venus și Adonis , The Rape of Lucrece , The Passionate Pilgrim , The Phoenix and the Turtle*

Lover's Complaint

Apocrif : *Eduard al III-lea , Sir Thomas More*

Shakespeare în România

Să începem cu sfârșitul : cu ocazia împlinirii a 400 de ani de la moartea marelui dramaturg, Academia Română alături de alte importante instituții ale statului au organizat simpozionul internațional SHAKESPEARE ÎN ROMÂNIA , SHAKESPEARE ÎN LUME la care au luat parte importanți specialiști în opera marelui Will , dintre care amintim pe Eugen Simion , Razvan Theodorescu , Radu Boroianu , Ion Caramitru , Emil Boroghină , Michael Dobson , Stanley Wells , Christie Carson și încă alți patruzeci de vorbitori .

Inițiator și creator al FESTIVALULUI DE TEATRU SHAKESPEARE de la Craiova , Emil Boroghină deși nu mai este director al teatrului craiovean , ajutat de Ludmila Patlanjoglu , timp de o săptămână a adus pe scenă și în acest an trupe importante la a X-a ediție a festivalului . Cu această ocazie *Asociația Internațională a Criticilor de Teatru (AICT)*

Secția Română - Teatologie a acordat PREMIILE CRITICII 2016 chiar pe 23 aprilie, ziua Marelui Bard, la *Festivalul Internațional Shakespeare Craiova*. Distincțiile au fost decernate lui ION CARAMITRU, actor shakespeareian emblematic, pentru rolul *Prospero* din spectacolul *Furtuna* de William Shakespeare la Teatrul Național "I.L. Caragiale" București și lui EMIL BOROĞHINĂ, creatorul *Festivalului Internațional Shakespeare Craiova*, eveniment cultural de elită, la împlinirea a zece ediții.

Presa din Bănie ne relatează despre ampla desfășurare a manifestărilor .

„ Anvergura internațională a Festivalului Shakespeare în 2016 este subliniată de participarea trupelor specializate în interpretarea pieselor shakespeareiene precum *Teatrul Saytama* din Tokyo cu o interpretare a piesei Richard al II-lea, în viziunea regizorului Yukio Ninagawa , *Teatrul Schaubühne* din Berlin, cu Richard al III-lea, în regia lui Thomas Ostermeier, trupa Abrahamse&Meyer Productions, singura companie de teatru clasic independent din Africa de Sud, care au pus în scenă Tragedia lui Hamlet, așa cum a fost jucată, în vremea lui Shakespeare, *Teatrul Kasbah Arghya* din India, cu spectacolul *Macbeth Badya*, în regia lui Manish Mitra, teatrul *Shakespeare Tobacco Factory* din Marea Britanie, cu Hamlet, în regia lui Andrew Hilton , *Worcester Repertory Company* din Worcester a propus Comedia erorilor, în regia lui Ben Humphrey, *Teatrul Flute* a adus Hamlet, cine-i acolo, realizat de actrița, regizoarea și scriitoarea Kelly Hunter . Experimentul Iulius Cesar al lui Romeo Castellucci, pus în scenă la *Societatea Raffaello Sanzio* din Cesena (Italia), a fost primit cu viu interes de spectatori. O dramă istorică dură, ce îmbină anticul și contemporanul . Au strălucit și actorii de la *Baltic House Theatre Festival* în piesa *Macbeth*, pusă în scenă de marele regizor Luk Perceval, care vine cu prima sa producție din Rusia direct în Bănie. Un spectacol inedit al festivalului a fost cel prezentat de Mira - Art Acrobatic Dance Theatre din Gdansk (Polonia), o sinteză artistică între dans, teatru și acrobație ce a avut loc pe acoperișul *Teatrului Național Marin Sorescu* din Craiova și care a fost conceput special pentru Festivalul Internațional Shakespeare Craiova 2016. Au fost programate, de asemenea, recitaluri shakespeareiene ale unor actori din Suedia, Polonia și India, concerte cu lucrări inspirate din creația shakespeareiană, realizate de formații din Marea Britanie, Portugalia, Belgia și Statele Unite ale Americii. România a fost prezentă în Festival prin spectacolul *Julius Caesar* de la Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova, în regia lui Peter Schneider. Spectacolul comunitar *Romeo și Julieta*, în regia lui Philip Parr, realizat în coproducție cu două companii de teatru independente - *Compania Teatrulescu* din Craiova și *Compania Parrabbola* din Marea Britanie, s-a

desfășurat în Piața Mihai Viteazul. Să adăugăm la aceste prezențe românești spectacolele În inima nopții – Episodul Lear, realizat de Gavril Pinte, pe un scenariu de *George Banu* și *Monique Borie*, la *Teatrul de Stat Oradea*, Furtuna, în regia Alinei Hirstea de la *Teatrul de Păpuși Gong* din Sibiu și Folia, Shakespeare & Co, realizat de *Gigi Căciuleanu Dance Company*, în regia și coregrafia lui Gigi Căciuleanu.”

Un *Premiu special* a fost acordat de către Președintele Juriului Internațional al Premiului Europa pentru Teatru, criticul de teatru *Georges Banu*, și de către instituțiile din România lui *Silviu Purcărete*, cel mai bun regizor român de astăzi dar și printre primii la nivel internațional. Iar spectacolul său, *O furtună*, a fost prezentat în cadrul manifestărilor Premiului.

Să rememorăm în final numele unor actori români care au făcut roluri de excepție în interpretarea capodoperelor shakesperiene : pentru Hamlet , Constantin Nottara, George Vraca, George Calboreanu, Gheorghe Cozorici, Ștefan Iordache, Ion Caramitru, Adrian Pinte, Marcel Iureș l-au interpretat magistral pe prințul Danemarcei. La noi în țară, timp de două secole până în 2008, au fost puse în scenă 37 de spectacole cu „Hamlet” în românește, numărul ridicându-se la 48, cu tot cu cele montate în alte limbi.. Montarea din 2001 este considerată unanim de critici drept cea mai bună punere în scenă românească a lui „Hamlet”, Sorin Leoveanu l-a întruchipat pe cel mai expresiv Hamlet din spectacolele românești. Anton Tauf a fost apreciat în rolul Polonius, iar Premiul Național pentru Decoruri, Costume și Măști le-a fost acordat lui Helmut Stürmer, Liei Manțoc și Ilonei Járó Varga. REGELE LEAR a avut în Victor Rebenciuc cel mai bun interpret român care stă cu prisosință alături de mari interpreți internaționali precum Paul Scofield, John Wood , Derek Jacobi, Laurence Olivier sau Ian McKellen .

Pe 6 mai 2016, la Teatrul Tony Bulandra a avut loc avanpremiera celei mai noi montări OTHELLO , cu Liviu Cheloiu în rolul principal și Andrada Fuscaș în rolul Desdemonei. MACBETH cu enigmele și secretele sale, fascinează de sute de ani. Pe scena Naționalului bucureștean urcă Ion Caramitru în rolul titular, și Valeria Seciu în Lady Macbeth . . ROMEO și JULIETA la TEATRUL METROPOLIS , sub direcția de scena a lui VICTOR IOAN FRUNZA îi are ca interpreți pe Carol Ionescu (Romeo) și Silvana Mihai sau Marcela Nistor (Julieta).

Prof.dr. Mihai Miron

Nota Redacției

Prima parte a acestui articol a apărut și în revista *Litere* (nr.4/194, mai 2016).

VITRINA CĂRȚILOR ȘI REVISTELOR

ION BRAD: „ALTE CĂRȚI ALE PRIETENILOR MEI”

După un prim volum purtând titlul *Cărțile prietenilor mei*, scriitorul Ion Brad, foarte prolific în ultimii ani într-o gamă ideatică de invidiat, continuă să-și gratuleze cu generozitate prietenii, mulți la număr, cu două noi volume intitulate sugestiv *Alte cărți ale prietenilor mei*. Ne bucurăm că printre prietenii domnului Ion Brad se numără și colegi sau colaboratori ai revistei *Periscop*, care s-au afirmat în viața scriitoricească atât de divers colorată a societății românești de ieri și de azi.

Astfel, despre creațiile lui Theodor Râpan, sub titlul „Un sonetist important” Ion Brad scrie printre altele: „O frazare inspirată și frumoasă izvorâtă

din știința și sinceritatea pe care le dă talentul poetic autentic, ajuns la maturitate creatoare...”. Sau, în altă parte: „O fantezie bogată, debordantă, manifestă Theodor Râpan când botează cele o sută de sonete ale sale... Ca întotdeauna, am admirat din nou ingeniozitatea și prospețimea fiecărui titlu... Doar câteva exemple: „Sonet de piază rea”, „de jertfă supremă”, „de morală”, „de robire”, „de grea cumpănă”, „de cruce grea”, „de viclenie”, „de neuitare”, „de îndumnezeire”, „de bun rămas” etc.”.

Despre un alt teleormănean, scriitorul Marian Teodorescu, sub titlul „În succesiunea unor mari prozatori”, Ion Brad notează succint:

„Este vorba de marii prozatori ai Teleormanului, Zaharia Stancu, Marin Preda și Dumitru Popescu, în succesiunea cărora l-am descoperit recent, cu întârziere, pe Marian Teodorescu. Romanul său „Câmpia în vreme de ceață” îl așează, în primul rând ca tematică, în această succesiune care îi face onoare... Este lumea satului de câmpie, cu oameni zbuciumați,

care oscilează între acțiune și filosofia vieții lor, parcă certată mereu cu istoria. Și încă ce istorie!”

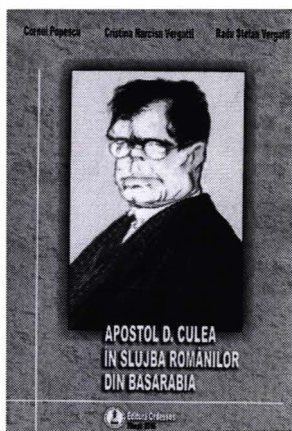
Despre cel mai recent volum al scriitorului și publicistului Carol Roman („În balansul vremurilor”), Ion Brad scrie „cu invidie și admirație fraternă”:

„Rod al ultimilor 25 de ani de gazetărie în vremuri extrem de complexe, mai controversate și chiar mai apăsătoare prin încărcătura lor simbolică și istorică sunt o seamă de comentarii politice, pamflete, reportaje ș.a. din publicații ivite după acel an fatidic 1989, continuate cu cele din revista „Balcanii și Europa”, pe care o conduce de 15 ani, distinsă de Academia Română”. Autorul acestui volum, mai notează Ion Brad, face parte din categoria acelor ziariști „de talent și de caracter... sortiți să înfrunte intemperiiile atâtor decenii, pe care ei, înaintea altor oameni de condei, le-au luat în piept, ca niște cercetași în avanposturi sau observatori pe metereze”.

În sfârșit, ca element de noutate mai menționăm că, de această dată, Ion Brad a găsit de cuviință să includă în volumele sale și un grupaj de texte și comentarii (58 la număr) intitulate „Prietenii mei despre mine”. Printre textele selecționate de autor se numără și comentariul lui Ioan C. Popa din revista *Periscop* (Nr.4/32/2015) : O carte de atitudine – Ion Brad, Ilie Rad: „Dialoguri epistolare săptămânale”, care făcea o trimitere în final la poezia lui Nichita Stănescu „Mutarea în lup”, o metaforă pentru vremuri tulburi și vitrege, pline de griji pentru neam și țară (Red.)

O EXCELENȚĂ SINTEZĂ DESPRE APOSTOL D. CULEA, ÎN SERIA PERSONALITĂȚI FĂURITOARE ALE „MARI UNIRI” - 1918

În ziua de 20 aprilie 2016, în cadrul Centrului de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu” de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului - Academia Română, a avut loc dezbateră cu tema *Destinul tragic al Basarabiei*, ocazionată de lansarea volumelor : *Basarabia și destinul ei secret. Mărturii și documente istorice* de Vasile Sturza, volum apărut la Editura Litera și *Apostol D.Culea în slujba românilor din Basarabia*, de Cornel Popescu, Cristina Narcisa Vergatti și Radu Ștefan Vergatti, lucrare publicată la Editura Ordessos din Pitești în anul 2016. Moderată de președintele Centrului, dr. Vasile Buga, dezbateră s-a bucurat de un viu interes, fiind prezentate intervenții pertinente și la obiect asupra temei în discuție din partea unor specialiști consacrați, ca : Prof.univ.dr. Ioan Scurtu, Prof. univ.dr. Radu Ștefan Vergatti, Prof.univ.dr. Antoaneta Olteanu, Dr. Ion Constantin, Dr. Ioan Popa, Ilieș Câmpeanu, Editura Litera și Ambasadorul Vasile Sturza, venit special de la Chișinău pentru acest eveniment.

Apostol D.Culea (1882 – 1949), fiu de țăran, cu nume predestinat iluminării poporului, s-a născut la 15 august 1882, în comuna Sudiți, județul Ialomița. După absolvirea școlii primare din sat, el urmează cursurile Școlii Normale din Galați (1897-1902). Aici, între anii 1902-1911 a ocupat postul de institutor, apoi se transferă pe un an la Tulcea, de unde pleacă la București. A lucrat, pe rând, inspector cultural la Casa Școalelor, subdirector general, director în Ministerul Instrucțiunii Publice. Ca director în Minister, a avut grijă de școlile din mediul rural. El s-a remarcat, îndeosebi, prin activitatea de pedagog, întemeietor de școli și cămine culturale la sate, autor de lucrări pedagogice mai ales vizând probleme ale învățământului primar, prozator și publicist, întemeietorul și redactorul revistei „Școala Basarabiei” de la Chișinău.

În realizarea scopului său - „dezvoltarea satului cultural”, Apostol D.Culea a depus cu tenacitate eforturi viguroase, scoțând, singur sau în colaborare cu colegii săi, antologii, cărți cu profil pedagogic, manuale școlare, scrieri cu „cunoștințe folositoare”, o metodică, texte pentru copii, materiale interesante pentru „ora de șezătoare” - din autori români și străini. Ca prozator, a debutat la 1906 în „Cronica”. A colaborat în numeroase

periodice cu însemnări sociale, culturale și politice, cu amintiri și note de drum (în „*Tribuna*”, „*Învățătorul român*”, „*Drum drept*”, „*Graiul românesc*”, „*Poporul român*”, „*Credință și muncă*”, „*Gazeta de Transilvania*”, „*Roma*”, „*Ramuri*”, „*România satelor*”, „*Curierul*”, „*Poșta țăranului*”, „*Satul*”, „*Nădejdea*”, „*Graiul românesc*”, „*Tribuna*”, „*România*”, „*Pământul*”, „*Revista Asociației învățătorilor mehedințeni*”, „*Universul*” ș.a.). A tradus din Jack London, Roberto Bracco, Fr.W. Forster, Luigi Capuana, Giovanni Papini, Edmondo de Amicis, Luis Albert, Gabriele D'Annunzio, Jean Aicard, Chateaubriand, Anatole France, L.N.Tolstoi ș.a.

Din anul 1906 a început să frecventeze „Școala” de la Vălenii de Munte și să publice în „*Neamul românesc*” al lui Nicolae Iorga, care a avut o puternică înrăurire asupra sa. Din aceeași perioadă, Apostol Culea a inițiat o susținută colaborare cu publicațiile dintre Prut și Nistru, în primul rând cu ziarul clandestin „*Basarabia*”, iar mai târziu cu ziarul „*Cuvânt Moldovenesc*”, stabilind, totodată, strânse legături cu fruntași ai mișcării naționale din Basarabia, ca Ioan Pelivan și Pantelimon Halippa.

În anul 1917, Apostol D. Culea a venit la Chișinău, unde a desfășurat o susținută activitate pentru românizarea învățământului din Basarabia. Propunând și promovând „un învățământ activ”, ca inspector cultural - alături de Onisifor Ghibu și Ștefan Ciobanu - Apostol D. Culea devine o autoritate absolută în direcționarea învățământului primar. Vreme de 5 ani (1917-1922), Apostol D. Culea duce o muncă asiduă de educație, instruire și culturalizare a basarabenilor, când apare Revista „*Școala Basarabiei*”, și tipărește la Institutul de Arte Grafice „*România Nouă*”, Chișinău, 1918, Îndrumarul pedagogic conceput de el „*Povățuitor școlar sau Metodica practică pentru învățătorii școlilor din Basarabia*”. Dedicat cu ferveare muncii de reorganizare a școlii din Basarabia, Apostol D. Culea a excelat, dinamizând mișcarea de idei socio-pedagogice, iar dimpreună cu Onisifor Ghibu tipărind 3 volume „*Din istoria didacticii românești*”.

Între cele două războaie mondiale, Apostol D. Culea a avut o prodigioasă activitate publicistică, tipărindu-i-se mai multe cărți precum „*Daruri pentru copii*” (1921), „*Literatura copiilor și șezătorile cu copii*” (1923), „*Suspinele stejarului*” (1924), „*Șezătorile copiilor*” (1924), „*Când Isus a fost pe pământ*” (1924), „*Din viața oamenilor întreprinzători*” (1928), „*Poveștile primăverii*” (1933, în colaborare cu I.Nisipeanu), „*Șezători de seară*” (1935), „*Aventurile lui Ion Runcan, ultimul naufragiat în insula lui Robinson*” (1947). Împreună cu Al. Lascarov-Moldovanu a alcătuit „*Antologia Dobrogei*” (1928).

Competența sa în efortul de a ridica satele și mahalalele orașelor prin cultură s-a clădit în preajma lui Nicolae Iorga și Dimitrie Gusti. Ambii

savanți i-au prețuit inițiativele, sugestiile, dăruirea în munca de organizare și conducere a instituțiilor culturale, în care atât Iorga, cât și Gusti l-au numit, Apostol D. Culea rămânând toată viața un loial gustian, cu apetit pentru cercetarea obiceiurilor și civilizației mediului rural, încadrându-se perfect și în sămănătorism, prin contribuția teoretică a lui Iorga, la care s-a atașat, prin stăruința ideii de culturalizare a satului.

„Vigoarea sufletească a acestui fiu de țăran i-a permis și o adaptare la tendințele viitorului. A privit cu un ochi înduioșat spre trecut, dar cu celălalt ochi a privit spre viitor, iar în optimismul său robust a și văzut acest viitor înfăptuit, croind planuri, pe care în cele mai multe cazuri s-a și grăbit să le pună în aplicare” (Stanciu Stoian, *Apostol D. Culea pedagogul*, în „Omagiul lui Apostol Culea”, Școala Poporului, București, 1940, p. 51).

Din păcate, munca lui Apostol Culea în legătură cu Basarabia a fost spulberată după 1944, odată cu impunerea ocupației sovietice. În anul 1948, pe lista autorilor care aveau cărți ce urmau să fie scoase din circulație, interzise cititorilor pentru lectură a figurat și Apostol Culea. La 7 martie 1949, după o lungă și grea suferință, el a murit, fiind înhumat în Cimitirul Sf. Vineri.

Abia în anul 1982, în localitatea sa natală, satul Sudiți din județul Ialomița, a fost comemorat Apostol D. Culea, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la naștere. Grație eforturilor depuse de nepotul său, profesorul univ. dr. Radu Ștefan Vergatti, în clădirea veche a școlii primare din satul Sudiți s-a deschis „Muzeul memorial Apostol D. Culea”, iar școlii din sat i-a fost dat numele Apostol D. Culea, nume pe care-l poartă și astăzi. Numele marelui patriot este pomenit, de asemenea, la loc de cinste între cei care au luptat pentru o Basarabie românească, atât înainte, cât și după reunire.

Apreciem ca binevenită publicarea, în seria Personalități făuritoare ale „Marii Uniri” - 1918, a monografiei dedicate pedagogului și omului de cultură Apostol D. Culea, autorii acesteia dovedind cu prisosință că Marea Înfrățire de acum 98 de ani a fost opera întregului popor român, a tuturor marilor sale personalități din întreg spațiul românesc, între care cel omagiat în cartea de față se află la loc de cinste. Un spor de valoare aduc lucrările fotografiile din arhiva familiei, multe dintre ele având un caracter inedit.

Dr. Ion Constantin

„CASA PRIETENIEI” – o revistă de promovare a relațiilor româno-chineze

„De 66 de ani între România și China se desfășoară relații diplomatice oficiale, care constituie tot atâtea trepte de colaborare prietenească. De-a lungul vremurilor, conducătorii celor două țări, indiferent de etapa istorică parcursă, au promovat în raporturile bilaterale o seamă de principii valabile și astăzi, cum ar fi respectul reciproc, încrederea mutuală și colaborarea avantajoasă a ambelor părți”. Acesta este începutul editorialului semnat de scriitorul și publicistul Carol Roman, director general al revistei *Casa Prieteniei*, care prefățează unul dintre cele mai recente

numere ale acestei prestigioase publicații sosite de curând la redacție.

Revista *Casa Prieteniei* a împlinit în februarie 2016, ca și editorul său *Casa Româno-Chineză*, patru ani de la înființare. Încă de la început, publicația și-a propus „să scoată în evidență punctele comune ale prieteniei dintre cele două popoare”, după cum subliniază doamna Ecaterina Vanea, director general al Casei Româno-Chineze.

Într-adevăr, răsfoind primele numere din acest an ale revistei ești plăcut impresionat de bogăția și acuratețea informațiilor, de

imaginile multicolore și tonusul plin de speranțe pe care îl conțin articolele și comentariile realizatorilor, toate puse în slujba cunoașterii și promovării unei străvechi și trainice prietenii între cele două țări și popoare. Nu întâmplător, un articol interesant reamintește cititorilor „călătoria istorică” întreprinsă în China, între anii 1675-1678, de cărturarul moldovean Nicolae Milescu Spătarul, diplomat, istoric și geograf, aflat atunci ca înalt funcționar la curtea țarului Rusiei, Alexei Mihailovici. Prin lucrările sale, Nicolae Milescu

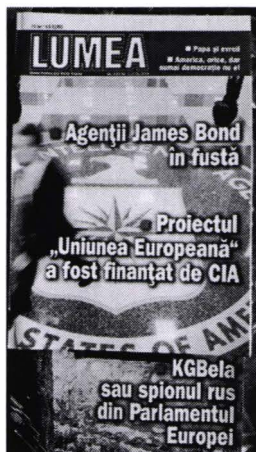
Spătarul s-a înscris în pleiada pionierilor sinologiei și a marilor etnografi ai lumii.

Tot în sfera schimbului de valori culturale, remarcăm sărbătorirea la Beijing, la începutul acestui an, a *Zilelor Culturii Române*, în cadrul căroră, la loc de frunte, s-a aflat evocarea marelui poet **Mihai Eminescu**, foarte bine cunoscut și iubit în China. Iată ce spune, spre exemplu, profesorul Luo Dongquan, despre creația poetului nostru național: „*Mihai Eminescu este un geniu, un talent, un titan, un poet sfânt, un poet-rege. Versurile lui sunt de neegalat, acoperind un evantai larg de teamatici: istorice, religioase, cosmice, peisagistice, filosofice și de dragoste, fiind caracterizate prin frumusețea limbajului, rima și acordurile deosebite*”. În aceeași paletă de preocupări, *Casa Prieteniei* relatează pe larg despre marcarea, prin manifestări culturale deosebite organizate la Beijing și Shanghai, a 140 de ani de la nașterea lui **Constantin Brâncuși**, prima evocare de amploare a marelui sculptor român în China.

Revista *Casa Prieteniei* se remarcă, de asemenea, prin strădania ancorării materialelor publicate în actualitate, abordând cu mult curaj și perseverență relațiile economice dintre România și China. Reținem, spre exemplu, într-o scurtă enumerare, interesul manifestat de parteneri chinezi pentru a efectua investiții în România, de la obiective economice de anvergură cum ar fi Oltchim, cel mai mare combinat de produse clorosodice din țară și din regiune, la dezvoltarea bazelor de tratament de la Băile Govora sau la importul în China de ape minerale marca Borsec. Desigur, după cum sublinia directorul general al revistei în editorialul amintit la începutul acestor rânduri, în sfera economică „*speranțele sunt multe. Proiectele la fel. Rămâne ca ambele părți să intre, pe cât posibil, într-o fază decizională, care să demonstreze că marea Chină sprijină substanțial România, țară care a fost alături de ea în toate timpurile*” (I.P.)

REVISTA „LUMEA” - UN PROIECT DE SUCCES

De curând, prestigioasa revistă de politică externă *Lumea* a aniversat o jumătate de secol de existență. Apărută la începutul anilor '60, odată cu debutul afirmării României pe arena internațională, noua revistă a cooptat în

redacția sa ziarști de anvergură care, prin modul inteligent și profesionist de abordare a problemelor lumii acelor vremuri, reușeau să depășească în bună măsură constrângerile ideologice ale regimului.

Tematica articolelor publicate în paginile revistei din acea perioadă era strâns legată de noile idei și acțiuni promovate de România pe plan extern: intensificarea colaborării reciproc-avantajoase dintre state cu sisteme social-politice și economice diferite; rezolvarea pe cale pașnică, prin tratative, a chestiunilor litigioase; încetarea cursei înarmărilor și neproliferarea nucleară; democratizarea relațiilor internaționale; creșterea rolului ONU și al instituțiilor internaționale în soluționarea principalelor probleme ale lumii, etc.

Articolele publicate pe astfel de teme de redacția revistei *Lumea*, sub semnătura unor ziarști prestigioși precum *Radu Budeanu, Ilie Șerbănescu, George G. Potra, Corneliu Vlad* și alții, asigurau o bună reputație unei reviste tot mai apreciate de cititori, într-un peisaj publicistic extrem de sărac și controlat al acelor vremuri.

Dificultățile deceniului 1980-90, accentuate de decizia adoptată de conducerea statului de eliminare rapidă și totală a datoriilor externe, de izolarea pe plan internațional a țării noastre, precum și de înțelegerile sovieto-americane de la Malta în legătură cu revizuirea zonelor de influență din Europa, care au condus la prăbușirea întregului sistem socialist din estul Europei, au influențat și evoluțiile din mass-media din întreaga regiune.

Astfel, la scurt timp după evenimentele din decembrie 1989, presa autohtonă a cunoscut un boom puternic, ca urmare a dezvoltărilor social-politice tumultuoase din țara noastră, însă, multe publicații, care nu beneficiau de sponsorizările generoase ale unor actori politici naționali și internaționali

interesați în impunerea anumitor linii editoriale, au dispărut. A fost și cazul revistei *Lumea* care, după tentativele de redresare eșuate ale lui Neagu Udroui, a fost în pragul dispariției.

Salvarea a venit de la un tânăr cibernetician îndrăzneț – *Marian Oprea* – care a intuit potențialul uriaș al unui brand ce nu trebuia să moară și, cu sacrificii personale și eforturi materiale considerabile, a reușit să aducă revista pe linia de plutire și să o editeze vreme de peste două decenii.

În pofida tuturor dificultăților – inerente pentru un proiect de o asemenea anvergură – și a unor presiuni pe care nu le devoalăm în acest cadru, noua conducere a revistei, asigurată de *Marian Oprea* (director) și *Odette Hanganu* (redactor-șef), a promovat o politică editorială independentă, fără partipriuri politice, cu tentă națională, evitând tendințele extremiste.

În toamna anului trecut, *Corneliu Vlad* și regretatul *George G. Potra* au izbutit să-i adune la Biblioteca Metropolitană din București pe unii dintre vechii și noii colaboratori ai revistei, context în care *Corneliu Răducanu*, primul redactor-șef adjunct amintea că *Lumea* avea un tiraj de 200.000 de exemplare și o prezentare grafică de excepție, asigurată de *Sergiu Georgescu* și *Eugen Mihăescu*.

Reputatul istoric american *Larry Watts* afirma, cu acel prilej, că *revista se afla pe birourile diplomaților Departamentului de Stat american, atunci când experții acestuia voiau să-și facă o imagine despre politica externă a României, despre raporturile internaționale din regiunea Mării Negre.*

La rândul său, *Teodor Meleșcanu*, reputat diplomat, fost ministru de Externe, ex-director al SIE și colaborator entuziast în tinerețe la *Lumea*, consideră că *“revista era un proiect reușit de politică externă a României ...Dacă diplomații erau acceptați pe bază de dosar, la Lumea selecția se făcea exclusiv pe criterii profesionale”.*

Așa se explică de ce *George Ivașcu* (redactor-șef al revistei între 1963-1966) angajase oameni valoroși, chiar dacă aveau "probleme la dosar" precum *Cezar Ivănescu*, *Ștefan Augustin Doinaș* și alții care semnav sub pseudonim și cărora colaborarea la revistă le asigura existența. A contribuit mult la prestigiul revistei și prezența semnăturii lui *Corneliu Mănescu*, fost ministru de Externe și președinte al Adunării Generale a ONU.

La fel a procedat și redactorul-șef **Ion Cârjă**, un alt eminent "externist" din acea perioadă, care i-a ajutat pe mulți profesioniști ai domeniului. Aceasta până când, după o întrunire de Crăciun în apartamentul lui **Radu Pascal**, un alt subtil comentator de politică internațională, **Zoia Ceaușescu** a fugit cu **Mihai Matei**, ziarist la **Lumea**. A urmat ancheta, "prelucrarea de partid", în urma căreia **Ion Cârjă** a fost destituit din redacție, precum și din funcția de director general-adjunct la Agerpres. Mazilirea lui **Ion Cârjă** și moartea lui **Mihai Matei**, care fusese trimis în... Guineea, nu au fost străine de acțiunile perfide ale maleficului **Ion Mihai Pacepa**, astfel că după înlăturarea lui **Ion Cârjă**, a apărut un nume nou la revistă, anume ... **Dana Pacepa**, fiica viitorului general dezertor.

*"Noi scoatem această revistă de peste douăzeci de ani și cred că acest lucru trebuie reținut. Cititorii sunt cei care decid.... Iar cititorii revistei **Lumea** au continuat să rămână alături de ea, apreciind că aceasta indică în mod corect direcția spre care trebuie să meargă România pe arena internațională. Fără compromisuri, fără comanda vreunui partid... Chiar dacă de multe ori colțuros și atipic, revista a rămas un reper de atitudine corectă și echidistantă în presa națională",* concluziona **Marian Oprea** - amfitrionul întâlnirii dintre "seniorii" revistei și mai tinerii săi colaboratori.

Și, ca orice publicație care se respectă, **Lumea** zilelor noastre oferă cititorilor săi tot mai numeroși și o serie de analize și dezvăluiri despre evenimente internaționale mai puțin cunoscute, semnate de foști lucrători (pentru a nu spune mai mult!) cu condei din structurile românești de intelligence. Astfel, din paginile revistei **Lumea** nu lipsesc articole inedite semnate de **Aurel Rogojan**, **Alexandru Omeag**, **Ioan Gatea** sau **Vasile Maieran**, pentru a aminti doar pe unii dintre experții în intelligence care trezesc interesul cititorilor cu articole despre acțiunile luptătorilor din umbră, menite să sporească încrederea populației în activitatea specifică a serviciilor secrete și să ajute la conturarea unei culturi de securitate benefică democrației și statului de drept.

Petre Mărculescu & Ioan Românu

„MESAGER BUCOVINEAN” – vești despre frații de la granița de nord a României

„Închisă în colivie
pasărea uită să zboare”

(Vasile Tărățeanu, „Colivii pentru fluturi”)

De curând ne-au sosit la redacție cele patru numere ale revistei *Mesager bucovinean*, apărute la Cernăuți în anul 2015. Patru numere, de fapt patru bijuterii publicistice, ca mesaj și ținută grafică, realizate cu mari eforturi de confrății noștri de dincolo de frontiera trasată arbitrar de sovietici cu mai bine de șapte decenii și jumătate în urmă. Parcurgând pagină cu pagină textele concepute cu grijă de redactorii revistei, nu poți să nu resimți un fior dulce-amar despre soarta românilor bucovineni de ieri și de azi. Cu siguranță, te bucuri întotdeauna când primești vești de la frați, când afli că, în pofida încercărilor istorice, mulți dintre ei au supraviețuit, trăiesc, nu și-au

uitat limba și neamul, muncesc și își doresc o viață mai bună, liberă și demnă sub soarele care ne încălzește pe toți la fel. În același timp, o *tristețe iremediabilă*, vorba poetului, te cuprinde atunci când afli câte pot să mai îndure frații, după atâtea și atâtea vitregii. Nu întâmplător, un leitmotiv al fiecărui număr al revistei îl constituie rememorarea tragicelor evenimente suferite de românii bucovineni în anii ocupației sovieto-staliniste, în primul rând ceea ce s-a numit *calvarul deportărilor* sau *Golgota Bucovinei*, care au îndoliat atâtea familii și au sfârșit zeci și sute de mii de destine. Ce s-a schimbat totuși în ultimul sfert de veac în privința românilor bucovineni?

Evocând cei 25 de ani care au trecut de la reactivarea Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, editorialistul Ștefan Hostiuc, trage o linie și scrie: „După o îndelungată prigonire, Bucovina

ieșea, în 1989, din calvarul comunist, împărțită în două, iar comunitatea bucovineană, cu conștiința de sine scindată. Cernăuțenii deveniseră diasporă în România... Mai mult decât latura evenimențială ne-a interesat partea substanțială a problemei: cine suntem, pentru cine existăm și care sunt perspectivele noastre de existență în viitor – vom redobândi vreodată prestigiul de odinioară al Societății sau ne vom mulțumi să fim tributarii unei glorii apuse, riscând transformarea într-un club elitist sau într-un grup de nostalgici, prizonieri ai propriei suferințe? E o întrebare. Și un prilej de reflecție” (Nr.1/45/2015).

Iată ce scrie același editorialist, Ștefan Hostiuc, într-o ediție specială a revistei consacrată „Situației învățământului în școlile din localitățile cu populație românească din Ucraina”: „În curând Ucraina va marca împlinirea unui sfert de secol de independență și suveranitate, iar comunitatea românească din Ucraina dispariția, în această perioadă, a circa unui sfert din numărul de școli cu predare a materiilor în limba română. Ce frumos bilanț pentru țară și ce tristă pierdere pentru minoritatea românească. Cine a putut să creadă la sfârșitul anilor 80 și începutul anilor 90 ai secolului trecut, când cot la cot cu patrioții ucraineni luptau pentru libertate și confrății lor români, că rezultatele victoriei se vor solda, peste un pătrar de veac, cu asemenea pierderi pentru cei din urmă...” (Nr.3/47/2015). Numărul respectiv al revistei evocă pe larg numeroasele memorii și demersuri ale societăților românești din regiunile Cernăuți și Odesa în apărarea învățământului în limba română, aflat într-un regres cu adevărat îngrijorător. Și mai îngrijorător, poate, este faptul că autoritățile ucrainene de astăzi, eliberate de tirania regimului totalitar stalinist sub diversele sale înfățișări, continuă totuși să promoveze vechile teze ale unei ideologii pe care o consideram apusă, adoptând „două programe pentru o singură limbă cu dublă denumire”: unul pentru instituțiile școlare cu predare în limba română și altul pentru cele cu predare în „limba moldovenească”. Este de necrezut, scrie în aceeași ediție a revistei Anatol Popescu, președintele Asociației național-culturale „Basarabia” a românilor din regiunea Odesa, „că o țară care aspiră la integrarea europeană să se folosească de o limbă care, practic, nu există, pentru a dezbină, prin așa-zii purtători ai ei, o comunitate etnică doar pentru a nu-i da posibilitatea

să apară oficial pe locul doi, după minoritatea rusă, în lista comunităților minoritare din țară”.

Să notăm, totuși, pe lângă numeroase dezamăgiri, și unele rezultate încurajatoare, între care se numără deschiderea Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți, eveniment evocat la timpul respectiv și de revista *Periscop*, sub titlul „Trei datorii mari și sfinte: PATRIA, LIMBA ȘI BISERICA” (Nr.2/30/2015), precum și manifestările emoționante consacrate marării sărbătorii **Ziua Bucovinei**, instituită prin lege din 2015.

Cu gândul la frații noștri din Bucovina și în semn de adâncă prețuire, reproducem în final o poezie a poetului Vasile Tărășeanu, care în 2015 a împlinit 70 de ani:

„Pro domo”
Tălăngi întristate
Sună dogit
Că demult e târziu
Și eu tot n-am murit.
Și nici nu am să mor
Sune cât or dori
Că în viața aceasta
Eu mai am a trăi.
Nici în cea care vine
N-oi putea să gogesc –
Împotriva uitării
Voi fi semn de protest.
Împotriva uitării
De străbuni și de țară
Jumătate într-însa
Jumătate afară.
Tot un neam și o limbă

Tot un grai eminesc
Peste-o glie imensă
Sub un cer românesc”.

(Redacția)

LIMBA ROMÂNĂ ȘI ARTA COMUNICĂRII ÎN DEZBATEREA CENACLULUI REVISTEI "PERISCOPE"

În data de 6 iunie 2016, în sala de ședințe a Asociației, a avut loc o nouă întrunire a Cenaclului Revistei "Periscop". A participat un număr de 25 de persoane, membri ai Cenaclului și invitați, ceea ce dovedește interesul crescând față de această formă de activitate organizată și desfășurată de membrii Asociației. La reuniune a fost prezent și dl Petru Neghiu, președintele Asociației cadrelor militare în rezervă și în retragere provenite din Serviciul de Informații Externe.

În deschiderea activităților a fost vernisată expoziția de fotografie a dlui Dan Sulugiuc, reprezentând o selecție de instantanee realizate de expozant în cadrul activității sale de fotoreporter, a căror calitate artistică a fost apreciată de către participanți.

Conform tematicii stabilite pentru această întrunire, dl Victor Mușat a prezentat un eseu conținând unele puncte de vedere referitoare la **starea limbii române de azi**, cu accent pe **influența limbii engleze în contextul globalizării**.

Trecând în revistă pozițiile exprimate de reprezentanți de seamă ai culturii române cu privire la frumusețea și expresivitatea limbii noastre naționale (Ienăchiță Văcărescu, Mihai Eminescu, Nichita Stănescu), comunicarea a abordat în continuare unele aspecte referitoare la tendințele de „reneologizare” a limbii române actuale, mai exact la folosirea excesivă a anglicismelor de către mijloacele de informare din România în cadrul comunicării cotidiene.

Au fost menționate punctele de vedere ale unor lingviști și publiciști care urmăresc și studiază efectele (atât pozitive, cât și negative) ale împrumutului masiv de cuvinte și expresii din limba engleză. Exemplele oferite, extrase din presa scrisă și audiovizuală românească a ultimilor ani, au pus în evidență, pe de o parte, utilitatea îmbogățirii limbii prin împrumuturi lexicale din engleză, ca și din alte limbi, pentru adaptarea lexicului și a capacității de exprimare a românei în contextul globalizării economice, iar pe de altă parte **afectarea nedorită a fondului lexical și a stilisticii limbii române prin utilizarea arbitrară și lipsită de necesitate a unor mecanisme morfologice și, mai ales, structurale specifice limbii engleze, cu repercusiuni de neacceptat asupra corectitudinii și a expresivității firești a limbii române.**

Analizând poziționarea instituțiilor științifice cu atribuții de reglementare și normare lingvistică, precum și a reprezentanților vieții publice din România în favoarea sau în contra fenomenului „anglicizării” masive a românei actuale, făcând și referiri la preocupările similare din alte țări europene, eseu subliniază **necesitatea unei acțiuni mai insistente a forurilor lingvistice în direcția recomandării sau chiar impunerii unei utilizări rezonabile de către mass-media din România a împrumuturilor lexicale din limba engleză.**

În ceea ce privește posibilitățile de acțiune ale membrilor Cenaclului în sprijinirea unui curent de opinie favorabil diminuării afluxului de anglicisme inutile sau nocive, eseu menționează angajarea în semnalarea abuzurilor și a greșelilor de limbă prin scrisori către redacțiile unor mijloace de informare sau continuarea publicării în revista „Periscop” a unor materiale dedicate protejării și cultivării limbii române.

Printre comentariile cu privire la eseu este de reținut îndeosebi cel al dlui Prof. Dr. Mihai Miron, care a făcut unele precizări esențiale referitoare la cauzele fenomenului discutat și la factorii care îl promovează, susținând necesitatea unor demersuri de responsabilizare față de cultivarea unei limbi corecte, în special a școlii și a mijloacelor de informare. A recomandat redactarea eseului sub forma unui articol de specialitate în vederea publicării sale în revista „Periscop”. Dnii Petru Neghiu și Ion Pavel au îmbogățit, de asemenea, discuția prin oferirea unor exemple suplimentare ale preocupării pentru aspectul corect al limbii naționale, atât în alte țări cât și în România, susținând publicarea materialului, într-o formă adecvată, în revista „Periscop”. Dnii Ioan Popa, Ion Constantin și Alexandru Botez s-au referit la

evoluțiile și preocupările similare în legătură cu limba română vorbită în Republica Moldova.

În continuare, au fost prezentate lucrări din creația membrilor Cenaclului (Ovidiu Curea, Alexandru Raia, Ion Tudor), urmate de comentarii și aprecieri din partea celor prezenți.

În contextul împlinirii a 50 de ani de la crearea Serviciului de Cifru și Transmisiuni Cifrate, dl Ion Gatea a prezentat o informare succintă privind contribuția unor rezerviști ai acestei structuri la dezvoltarea literaturii de specialitate dedicate criptologiei și altor domenii ale activității serviciilor de informații, precum și unor aspecte importante din istoria civilizației și culturii poporului român.

Dna Elena Roșu a făcut o donație de carte, constând din 12 lucrări de proză proprii, pentru Patrimoniul de creație literar-artistică și științifică a membrilor ACMRR provenite din SIE.

În urma unor discuții s-a convenit (la propunerea dlui Ion Pavel) ca membrii Cenaclului să aibă în vedere redactarea unor „miniaturi jurnalistică”, pe care să le prezinte în cadrul viitoarelor întruniri.

S-a stabilit ca la următoarea întrunire a Cenaclului să fie abordată tema **”Arta comunicării”**, pe baza unui eseu ce va fi prezentat de dl Ion Pavel.

Având în vedere perioada vacanței de vară, s-a convenit ca viitoarea întrunire să se desfășoare pe 05.09.2016, ora 11.00, la sediul Asociației.

„PERISCOPE” ÎN OGLINDA OPINIEI PUBLICE

“PERISCOPE” - BAROMETRU AL CULTURII DE
SECURITATE

Aproape de închiderea numărului 34 al “Periscopului”, am primit la redacție noi aprecieri privind vizibilitatea revistei noastre în peisajul publicistic autohton, vești care ne bucură și stimulează în același timp. Semnalele sunt cu atât mai încurajatoare cu cât vin din partea primului cotidian particular post-revoluționar din România, fondat la 19 ianuarie 1990 de distinsul scriitor Ioan Barbu.

Retras, oficial, de la conducerea cotidianului pe care l-a înființat, tatăl a predat ștafeta fiului său, Sorin Alexandru Barbu, director general, pentru a avea mai mult timp pentru scris, pasiune materializată în tot mai multe cărți prezente în librăriile din toată țara.

Aprecierile la care ne referim au apărut în numărul din 6 iunie al cotidianului “Curierul de Vâlcea”, sub semnătura redactorului-șef Valentin Mateescu, comentarii pe care, pentru a nu le dilua sau denatura, le reproducem integral, cu acordul conducerii ziarului. Deci...

Orice adevăr merită citit!

Curierul®

Primul cotidian particular din România. Fondat la 19 ianuarie 1990 de Vâlcea

Luni, 6 iunie 2016

REVISTA PERISCOPE: ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI
PENTRU SOCIETATEA ROMÂNESCĂ

Valentin Mateescu, redactor-șef

«Recent, chiar în plin freamăt al campaniei electorale, am avut plăcuta surpriză să primesc la redacția cotidianului „Curierul de Vâlcea” un număr al revistei Periscop. Aveam un mănunchi de informații despre această publicație, chiar în toamna anului 2015, modernele spații ale Bibliotecii Județene Vâlcea găzduind un eveniment din viața „Periscopului”. Știam că

publicația este editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe al României. „Foști spioni” adică, expresie pe care practic o împrumut de la mai experimentații participanți la evenimentul revistei „Periscop” din septembrie anul trecut, eveniment despre care tocmai vă spuneam că a avut loc în Râmnicu Vâlcea.

Aveam acum în față numărul 33 a publicației trimestriale „Periscop”, primul din 2016 al publicației ajunsă deja la o „maturitate” de nouă ani. Recunosc că am început să „frunzăresc” revista chiar dacă mă aflam la redacție, în plin proces de concepere a ziarului pentru următoarea zi. Pe lângă aspectele tehnice pe care le-am urmărit la acest număr al revistei (pe care, repet, o mai răsfoisem și cu altă ocazie), editorialul din primele pagini m-a făcut ca, preț de câteva minute, să cad cufundat în lectură. Nici țârâitul uneori supărător al telefoanelor care sună în neștire, nici mail-urile, fax-ul sau zgomotul colegilor nu m-au perturbat din a răzbi de citit editorialul din primele pagini ale revistei. Acesta se numește, într-un mod cât se poate de sugestiv pentru conținutul său, „România la răscruce: opțiuni pentru viitor” și poartă semnătura redactorului-șef Ioan C. Popa. Pe lângă opiniile personale emise de autor în ceea ce privește interminabila tranziție a țării noastre către un stat mai bun și mai prosper sau criza financiară mondială de la sfârșitul deceniului trecut, mesajele transmise în paginile 10 și 11 m-au făcut să reflectez îndelung.

Sub titlul „Pe cine supără istoria românilor!?!” autorul editorialului preia semnalul de alarmă tras de către academicianul Dinu C. Giurescu, vicepreședinte al Academiei Române. Reputatul academician vine cu argumente clare despre cum o disciplină de tradiție pentru un stat ca al nostru, anume „Istoria”, riscă să se transforme într-o materie opțională, chiar de „mâna a doua” i-am putea spune. Asta fiindcă un „cineva”, pe care academicianul se ferește să îl indice, vrea ca românii să rămână fără îndârjirea de odinioară și să fie mai ușor de manevrat. Ca și cum din românul mândru și semeț precum un cocoș ai face un clapon docil de curte! În sprijinul ipotezelor sale, academicianul Giurescu face următoarele afirmații: „În fapt, Istoria Românilor a dispărut ca disciplină formativă în învățământul liceal. Tinerilor li se oferă o istorie care poate fi a oricui. Și este așa deoarece

curricula este una singură pentru toate categoriile de școli. Dacă la revoluție Istoria avea trei ore pe săptămână, azi este o materie secundară, cu o singură oră pe săptămână și nu mai este materie obligatorie pentru bacalaureat. (...) În zilele noastre, a-ți iubi țara este aproape un delict! Cu cât uiți mai repede și mai ireversibil trecutul care-ți aparține, cu atât mai ușor îți pierzi identitatea. Cine vrea să devenim ca popor o masă uniformă, cenușie, fără trecut, deci fără viitor? Stupida trufie de-a șterge din memoria oamenilor trecutul va duce, mai devreme sau mai târziu, la dispariția noastră ca neam. Asta vrem?”

Restul de 132 de pagini ale revistei le-am lăsat pentru a le citi acasă, în tihnă. Asta de teamă ca nu cumva să pierd ceva important. Că, deh, într-o redacție de ziar cotidian (și, mai ales, în plină campanie electorală) e greu să citești cărți de spionaj!

Așa am descoperit, între paginile 52 și 64, o veritabilă lecție de istorie. Că tot vorbeam în preambul despre academicianul Giurescu și al său semnal de alarmă privind importanța studierii istoriei. De-a lungul celor 13 pagini, Dr. Irina Mastan merge pe urmele idealului românilor de la anul 1600, acela de a se uni într-un singur stat. Într-un articol intitulat „Mihai Viteazul și războiul cel lung”, cu mult profesionalism, autoarea trece în revistă toate demersurile pe care aprigul voievod muntean le-a întreprins pentru îndeplinirea idealului de secole al românilor. Aceste pagini au un farmec aparte al istoriei, cititorul descoperind, pe lângă aspectele clasice învățate din manualele de istorie, lucruri neștiute. Irina Mastan prezintă în mod obiectiv și foarte profesionist demersurile dificile pe care Mihai Viteazul le-a depus la acea vreme pentru unirea celor trei principate românești. De asemenea, în stilul specific revistei „Periscop”, aici sunt scoase în evidență și legăturile diplomatice, jocurile de culise sau intrigile care au dus, în cele din urmă la uzurparea regimului impus de voievodul muntean.

Un alt capitol care atrage ușor atenția cititorului este cel semnat de Alexandru Botez și intitulat „Strategia Statelor Unite privind relația cu Rusia”. Viziunea autorului privind această analiză politico-strategică este una complexă, care începe retrospectiv cu prezentarea situației din timpul

Războiului Rece și care continuă până în zilele noastre. Este prezentată importanța existenței NATO față de relațiile dintre SUA și Rusia, cât și elemente cheie care pot consolida, dar și destabiliza această relație. De-a lungul acestui capitol sunt abordate trei teme de mare actualitate chiar și pentru poporul român: Viitorul Organizației Tratatului Nord-Atlantic, Securitatea statelor nordice și baltice, Amenințările rusești vizând Europa Centrală, Invadarea Ucrainei de către Rusia și „Conflictele înghețate” de la periferia Rusiei. La final, concluzia autorului este una cât se poate de interesantă: „Vladimir Putin a reușit un lucru remarcabil. A păcălit cu succes doi președinți ai Statelor Unite, făcându-i să creadă că era sau putea deveni o persoană de încredere și chiar un partener democratic al Statelor Unite. În ambele cazuri, în cele din urmă, Statele Unite au fost deziluzionate, dar această realitate nu s-a întrezărit înainte de al doilea mandat al fiecărui președinte”.

În articolul imediat următor intitulat „Suveranitate mimată”, autorul Mircea Iordănescu prezintă o retrospectivă istorică a suveranității mai mult sau mai puțin reală de care s-au bucurat locuitorii spațiului danubiano-carpato-pontic. Pentru a descoperi cât de reală a fost suveranitatea românilor, autorul face o incursiune succintă în evoluția acestui concept prin istoria acestor locuri începând cu secolul al XV-lea. Pasionații de istorie (că tot aminteam despre această frumoasă disciplină școlară în debutul acestui material) își pot reîmprospăta memoria cu multe dintre informațiile rămase de la înaintașii noștri și despre felul în care scaunele domnilor erau stabilite în funcție de interesele marilor puteri politice și militare din secolele trecute. Nu sunt neglijate mai ales schimbările politice ale secolului XX, un secol în care România a participat la două războaie mondiale, a ieșit când învingătoare, când învinsă, s-a reîntregit și a pierdut anumite teritorii, mai apoi a intrat în sfera comunistă, pentru ca în cele din urmă să revină la un regim democratic. Despre toate aceste schimbări, cât și despre suveranitatea românilor, autorul concluzionează: „Constatăm că în întreaga perioadă resursele naturale românești au constituit atracția irezistibilă a străinilor. Impresia este că în fiecare etapă istorică a rulat același film: actorii fiind țările mici și subdezvoltate, furnizoare de materii prime și materiale și țările

mari și puternic dezvoltate industrial, care au dominat sau domină lumea. (...) Cu timpul am conștientizat că, în realitate, țările mici și mijlocii au un singur rol, și anume să fie de acord cu ce hotărâsc alții, ceea ce, în esență, este valabil și astăzi... Și totuși. Există încă multe țări mici și mijlocii care continuă să-și apere cu perseverență drepturile inalienabile de a decide asupra bogățiilor proprii și a destinului lor și care se bucură de respect din partea celor mari. Ele continuă să ofere exemple demne de urmat”.

Foarte interesante sunt și cele trei articole publicate sub genericul „Memorialistică – Consemnări – Dezbateri”. Pe parcursul a 13 pagini, cititorul revistei „Periscop” se poate delecta cu următoarele titluri: „Interviu cu M. Manea” (autor Petru Neghiu), „O lege... nelalocul ei!” (autor Petru Neghiu) și „Un punct de vedere, încă o lege...” (autor Viorel Cacoveanu).

În încheiere, nu pot decât să recomand cu multă căldură revista „Periscop” tuturor celor care doresc să găsească răspunsuri dintre cele mai elocvente și bine argumentate cu privire la direcțiile spre care se îndreaptă societatea românească de astăzi. De asemenea, revista este un bun barometru pentru formarea unei culturi solide în ceea ce privește securitatea individuală și națională, aspect prea puțin prezentat în publicațiile românești, dar care rămâne de actualitate pentru publicul larg. În plus, revista punctează din plin și în ceea ce privește „greutatea” autorilor care semnează în paginile ei.

Pe lângă autorii specializați pe profilul revistei, cadre cu experiență și activitate îndelungată în ceea ce numim sfera intelligence-ului, în „Periscop” semnează, de la număr la număr, tot mai multe personalități de primă mărime ale vieții culturale și politice. Ne referim aici la foști președinți ai României, academicieni, profesori universitari, istorici, scriitori, diplomați etc»

Mulțumim, încă o dată, colegilor noștri jurnaliști din redacția “Curierul de Vâlcea”, în mod deosebit fondatorului ziarului – scriitorul Ion Barbu – și domnului Valentin Mateescu, redactorul-șef al prestigioasei publicații din istoricul oraș de la poalele Capelei, pe care îi așteptăm cu drag și în paginile Revistei “Periscop”!

Alexandru Omeag

ÎN MEMORIAM : ARISTOTEL STAMATOIU

Comandantul nostru, generalul lt. (retragere) **Aristotel Stamatoiu** a dat alarma la 28 martie a.c., pentru a ne înștiința că a fost chemat de comandantul suprem al tuturor comandanților acestei lumi, spre a-și prezenta bilanțul celor peste 86 de ani trăiți în viața aceasta pământească.

Trecerea în neființă a gl. Aristotel Stamatoiu a fost o grea pierdere pentru familie, pentru rude, prieteni și cunoscuți, ca și pentru cei care i-au fost fie colegi, fie subalterni, fie superiori în ierarhia militară.

Aristotel Stamatoiu s-a născut la 6 octombrie 1929 în satul, Budieni, com. Scoarța din Gorj, fiind unul din cei patru copii ai lui Vasile și Maria.

De la această familie, onestă, încheată, de țărani olteni, cel care avea să fie gl.lt. Aristotel Stamatoiu a dobândit ca moștenire, cu prisosință, dragostea de glia străbună, respectul pentru muncă, setea de cultură, pentru a cinsti atât prenumele pe care i l-au ales părinții la botez, cât și vocația poporului în mijlocul căruia a văzut lumina zilei.

Dar, poate mai presus de toate, gorjeanul Aristotel a fost educat în dorința și voința de a-și ajuta semenii, de a fi util alor săi și de a pune umărul la dezvoltarea și ordinea socială.

Excelentele studii civile – Liceul Comercial și Facultatea de economie și comerț – precum și cursurile și stagiile de pregătire și formare militară, dar mai ales perseverența pentru autoformare i-au sporit virtuțile care i-au înnobilit profilul moral și profesional, l-au ridicat la acumulări de cultură de cel mai înalt nivel, i-au stat la temelia devenirii sale în viață și carieră,

În ciuda efemerelor personalități politice, a vremelniciei ideologiilor și orânduielilor sociale, mai mult sau mai puțin juste ori legitime, Aristotel Stamatoiu n-a servit sub drapel decât unui stăpân: României, poporului român. Competența și experiența profesională i-au îndreptat crezul spre tărie

de caracter și principii solide în fața evenimentelor istorice, inclusiv a celor din urmă cu 27 de ani.

Natura muncii desfășurate, a misiunilor îndeplinite, a funcțiilor încredințate încă de la terminarea studiilor, comandant de subunități, de direcție centrală în Ministerul de Interne până la cea de demnitar al României - adjunct al ministrului de Interne, comandant de mare unitate din sistemul de apărare și securitate națională al României, au făcut din omul Aristotel Stamatoiu un comandant care a știut să-și apropie oamenii, subordonații, care a răspuns cu calm și sollicitudine la preocupările, îngrijorările și problemele acestora. Receptivitatea și deschiderile sale curajoase, inițiativele, capacitățile organizatorice, dragostea de adevăr, spiritul de dreptate, gândirea limpede și disciplina au fost dimensiunile caracteriale și profesionale pe care le-a transmis unui corp de elită de subordonați, cadre militare de informații.

De aprecieri deosebite s-a bucurat generalul Aristotel Stamatoiu și din partea noastră a colegilor membri ai A.C.M.R.R. din care a făcut parte și la a cărei activitate și-a adus o substanțială contribuție.

Aristotel Stamatoiu a căutat să nu abdice în fața greutăților și potrivniciei vremurilor și vieții, sfidând boala care l-a îndârjit în lupta dusă pentru binele celor ce i-au fost dragi, reducându-i, dar nu anihilându-i utilitatea fizică și intelectuală, până la momentul atacului necruțător din seara zilei de luni, 28 martie.

Camaradul nostru, comandantul nostru, generalul lt. Aristotel Stamatoiu a părăsit această lume, la o vârstă venerabilă, după ce și-a asumat destinul hărăzit, cu forța principiilor care i-au călăuzit viața.

Noi, colegii, subordonații care l-am stimat și l-am prețuit, îi vom păstra amintirea în inimile noastre, îi vom avea permanent imaginea în memorie.

Domnule comandant, vă prezentăm onorul!

Consiliul Director al ACMRR

Urarea unui octogenar pentru colegii săi de ieri și de azi

TOT VOI VEȚI FI

Azi mi-a fost dat să re trăiesc încă o primăvară,
Să văd copacii înfrunzind pe strada mea,
Să văd cum florile pământului sunt gata să răsară
Și la 80 de ani să adaug
Încă un ghiocel plăpând la tâmpla mea.
Dar spre sfârșitul acestei primăveri,
Ducând cu mine anii ce-au trecut,
Mă simt la fel de bine ca și ieri
De parcă ieri abia m-aș fi născut.
Apoi de mâine dimineață
O să o iau de la început,
Că încă n-am luat totul de la viață
Și nu i-am dat cât aș fi vrut.
Și, în toți anii care au trecut,
Precum și în cei ce vor urma,
Prietenii dragi, cu ochi albaștri,
Fiți siguri că nu voi uita
Că lângă voi am devenit și eu o stea,
Că de la voi se trage seva mea,
Din galeria falnicilor aștri.
Dar și atunci când clipa va veni,
Venind cu ea și dureroasa despărțire,
Cu crezul vostru în solidaritate și unire,
Tot voi veți fi
Aceia care
Mă veți conduce alene pe-o cărare
Spre locul negrei mele veșnicii.
De aceea, pentru voi ridic paharul,
Comoară nestemată de stele încă sclipitoare,
Și cu respect nemărginit
Vă mulțumesc că v-ați gândit
Să-mi fiți alături și azi
La minunata mea aniversare.

Florică Dumitrescu

ACTIVITĂȚI CURENTE

- În ziua de 20 aprilie 2016, în cadrul Centrului de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu” de la Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului - Academia Română, a avut loc dezbateră cu tema *Destinul tragic al Basarabiei*, ocazionată de lansarea volumelor : *Basarabia și destinul ei secret. Mărturii și documente istorice* de Vasile Sturza, volum apărut la Editura Litera și *Apostol D.Culea în slujba românilor din Basarabia*, de Cornel Popescu, Cristina Narcisa Vergatti și Radu Ștefan Vergatti, lucrare publicată la Editura Ordessos din Pitești în anul 2016. Moderată de președintele Centrului, dr. Vasile Buga, dezbateră s-a bucurat de un viu interes, fiind prezentate intervenții pertinente și la obiect asupra temei în discuție din partea unor specialiști consacrați, ca : Prof.univ.dr. Ioan Scurtu, Prof. univ.dr. Radu Ștefan Vergatti, Prof.univ.dr. Antoaneta Olteanu, Dr. Ion Constantin, Dr. Ioan Popa, Ilieș Câmpeanu, Editura Litera și Ambasadorul Vasile Sturza, venit special de la Chișinău pentru acest eveniment.

- La 4 mai 2016, sub deviza „Academia Română – 150 de ani în serviciul Națiunii Române”, la sediul Băncii Naționale a României s-a desfășurat o manifestare-dezbateră pe marginea primului volum din trilogia *Resursele minerale ale României*, coordonat de prof.univ.dr. Emil Constantinescu și dr. Nicolae Anastasiu, membru corespondent al Academiei Române. Au luat cuvântul guvernatorul BNR – academician Mugur Isărescu, președintele Academiei Române – Ionel Valentin Vlad, directorul Editurii Academiei Române – scriitorul Dumitru Radu Popescu, precum și coordonatorii volumului. Ideea de bază, subliniată de toți vorbitorii, a fost aceea că lucrarea poate constitui *un fundament pentru elaborarea unei strategii naționale de dezvoltare a României, pornind de la cunoașterea și valorificarea resurselor minerale ale subsolului românesc*. La manifestare a participat, ca invitat, și redactorul șef al revistei *Periscop*.

- La 14 mai a.c. a avut loc Adunarea generală anuală a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrăgere provenite din S.I.E., la care s-au dezbătut problemele curente, organizatorice, sociale, culturale și bugetare și s-au făcut precizări cu privire la recalcularea pensiilor militarilor, conform

Legii 223/2015. A fost prezentat un mesaj adresat Adunării de către directorul S.I.E., în care se aduc aprecieri membrilor Asociației pentru activitatea desfășurată cu demnitate și profesionalism.

- Președintele Asociației noastre a participat, marți 31 mai a.c., la Adunarea aniversară a Zilei Rezervistului Militar care a avut loc la Cercul Militar Național, în organizarea Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din MAPN., care a sărbătorit și împlinirea unui număr important de ani de la aderarea la prima structură asociativă a rezerviștilor Armatei Române. Cu acest prilej s-a dat citire și mesajului președintelui României, adresat militarilor României în rezervă și în retrageră. În alocuțiunea sa, generalul (r) prof. dr. Mihai Iliescu, președintele ANCMRR "A.I.Cuza" din MAPN a subliniat importanța Zilei Rezervistului Militar și a aniversării Asociației și a prezentat o comunicare referitoare la problemele geostrategice de la Marea Neagră. La final a fost organizată și o acțiune de socializare.

- La data de 7 iunie 2016, la Cercul Militar Național, Sala de spectacole, a avut loc Adunarea Festivă Omagială dedicată Zilei Eroilor, care se sărbătorește concomitent cu Ziua Înălțării Domnului, pentru a cinsti memoria eroilor care s-au jertfit pentru țară și neam de-a lungul istoriei poporului român.

Adunarea a fost organizată de către Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria".

La Adunare au participat personalități din Biserica Ortodoxă Română, Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, din Asociațiile și Fundațiile cu care Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" are protocoale de colaborare.

Din partea Asociației noastre au participat: col. (r) Gheorghe Iordache - secretarul general și col. (r) Barbu Cornel – membru al Consiliului Director.

- În ședința Consiliului Director al ACMRR din 21 iunie 2016 au fost analizate și dezbătute probleme privind: definitivarea tipăririi

Statutului Asociației, după ce a fost aprobat înscris la judecătorie; amenajarea bibliotecii Asociației; acordarea calității de membru de onoare unei persoane care a sprijit permanent Asociația cu fondurile necesare pentru cheltuieli curente și alte probleme organizatorice. Au fost aprobate fondurile necesare pentru sărbătorirea, în ziua de 23 iunie 2016, a membrilor Asociației care au împlinit 70, 75, 80, 85 și 90 de ani în semestrul I/2016.

- În perioada 21-25 iunie 2016 s-a desfășurat prima ediție a Școlii de Vară cu tema „*Securitate și suveranitate agroalimentară în contextul migrației și al conflictelor regionale*”, organizată de Agointelligence SISA în parteneriat cu Universitatea Națională de Apărare „Carol I”. La invitația organizatorilor, una din prelegeri a fost susținută de redactorul șef al revistei *Periscop*, Ioan Popa. Cursanții, studenți și masteranzi în domeniul securității naționale, au manifestat un viu interes și au pus numeroase întrebări privitoare la aspecte specifice ale confruntării Est-Vest în perioada Războiului Rece, precum și la noile provocări de astăzi în sfera activităților de intelligence, cu accent pe nevoia unei solide culturi de securitate în societatea românească.

Gheorghe Iordache

Materialele publicate în PERISCOP nu reflectă neapărat opiniile și poziția Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe. Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor acestora.

PERISCOP

Publicație a Asociației
Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe.
Telefon/Fax: 021.210.9936; www.acxie.ro; e-mail: office@acxie.ro
Articolele pot fi reproduse numai cu permisiunea editorului.
ISSN 1843 – 8962

Tipografia Semne '94 SRL. www.semneartemis.ro

<https://biblioteca-digitala.ro>

